

Türk-İş

SAYI : 75

Unutulan
insanlar :
**TARIM
İŞÇİLERİ**

TÜRKİYE
İŞÇİ
SENDİKALARI
KONFEDERASYONU

Türk-İş

AYLIK DERGİ

MAYIS
1969

YIL : 7
SAYI : 75

FİATİ : 250 Krş.
BİR YILLIK
ABONE : 25.00 TL.

Türk-İş adına sahibi
SEYFİ DEMİRSOY

Yazı İşleri Müdürü
ÜLKÜ ARMAN

Fotoğraflar
Şehir Fotograf Ajansı
ADNAN HASKOKAR

Adres :
Türk-İş Genel
Merkezi
Bayındır sokak No. 8
ANKARA
Telefon : 17 91 36

Türk-İş Dergisi Basın Ahlak Ya-
sasına uyar.

Türk-İş Basın ve Halkla Münase-
betler Merkezi tarafından hazır-
lanan Türk-İş Dergisinin bu sa-
yısı, Ankara'da BAŞNUR Matba-
asında dizilmiş, tertiplenmiş ve
basılmış; klişeler, Eser Klişede
yapılmıştır.

Saygıdeğer

Türk - İş Okuru,

Geçen ay size yepyeni bir Türk-İş Dergisi sunmuştuk. Başlığından, haberlerinin yazılışına kadar yeni bir şekil alan bu dergi hakkında okuyucularımızın görüşünü öğreninceye kadar, bu sütünunda bu meseleye değinmek niyetinde değildik. Ancak, kısa bir süre içinde o kadar beğeni ile karışlaştık ki, daha ikinci ayda bu konuyu ele almak zorunda kaldık.

Bu sayıda, geçen ay başladığımız yolda ikinci dergiyi sunuyoruz. Bu sayımızın geçen seferkinden daha çok beğenileceği ümidindeyiz. Daima daha iyiye, daha güzele gitmek hedefimizden şaşmayacağımıza inanmanızı isteriz.

Bir süre sonra, okuyucularımızdan aldığımız mektupların ışığı altında tekrar bu konuya dönmek ve kendi kendimizi eleştirmek üzere buraya bir nokta koyuyoruz.

□

Geçen ay, parlamento çalışmaları ile ilgili yazımızda meclislerin işçilerle ilgili kanunların üzerine eğilmesi gerektiğini belirtmiş, işçi emekliliği kanununu çıkarmadan tatile girmemeleri temennisinde bulunmuştuk. Bu sayımızda ise, parlamentonun nasıl tatile girdiğini ve işçi emekli kanununun nasıl geri kaldığını anlatıyoruz.

□

İç sayfalarımızda bulacağınız ve ilgi ile okuyacağınızı tahmin ettiğimiz iki konu var. Bunlardan birincisi «dış ticaret» diğeri de «ilaç» meselesi.

Dış ticaret rejimi zaman zaman bu derginin sayfalarında yer alan önemli bir konudur. Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonunun, dış ticaretle ilgili görüşü bellidir. Türk-İş, dış ticaret yoluyla yurt dışına büyük miktarda para kaçırıldığını açıklayan resmi beyanlara dayanarak, ithalat ve ihracatta oynanan çeşitli oyunların yurt çıkarlarına zarar verdiğini açıklamakta ve bazı tedbirler önermektedir.

Türk-İş'in bu görüşüne bir bakanın da katıldığını görmek sevinç verici olmuştur. Sağlık Bakanının, bakanlığının ihtiyacı olan cihaz ve malzemeyi doğrudan doğruya ithal edeceğini açıklaması bir takım çevreleri (özellikle işçi hareketini) memnun ederken, bir takım çevreleri (ithalatçı ve ihracatçıları) ürküttü.

Dış Ticaret yazımızda da bu olayın hikâyesini bulacaksınız.

Saygılarımızla

HATADAN DÖNMİYİ BİLMEK

«Gidip de gelmemek, gelip de görmemek var» sözleri arasında birbirleriyle vedalaşan Milletvekilleri, dört yılın gürültülerini bastıracak, tartışmalar, söylentiler arasında, aldıkları tatil kararını uygulama alanına koydular.

Parlamento tatile girerken, Millet Meclisinin son işçi emekliliği ve Üniversite mensuplarının tazminatları ile ilgili tasarıları kabul, Cumhuriyet Senatosunun yaptığı ise, siyasi hakların iadesi teklifini komisyona geri vermek olmuştur.

İşçi emekliliği konusunda bir süredenberi açılan tartışmalar, yapılan vaadler tasarının parlamentonun tatile girmesinden önce kanunlaşacağı ümidini getirmişti. Ancak, siyasi hakların iadesi konusunda yaratılan buhran gerekçe gösterilerek, alelacele alınan tatil kararı, bu ümitleri bir kalemde yok etmiştir.

Şimdi söylenecek olan muhtemelen şudur :

«Tasarı, Millet Meclisinden geçmekle kadük olmaktan kurtarılmıştır. Seçimlerden sonra, Cumhuriyet Senatosu da bu tasarıyı görüşüp mutlaka kanunlaştıracaktır. Kanunun yürürlüğe giriş tarihi 1 Mart 1969 olduğuna göre, işçilerin kaybedeceği hiçbirşey yoktur.»

Millet Meclisinde kabul edilen şekliyle tasarı, bir yandan işçiler için olumlu bir adım atmış olurken, öbür yandan da Avukatlık Kanununun Sosyal Sigortalar Kanununa aykırı hükümlerini yürürlükten kaldırarak, daha önce işçilere yapılmış büyük bir haksızlığı gidermektedir. Üstelik bu haksızlık, Türk-İş'in bütün uyarmalarına rağmen, Cumhuriyet Senatosunda çoğunluğu teşkil eden avukat senatörler tarafından savunulmuş ve kanunlaştırılmıştı. İşçi emekliliği tasarısının, Cumhuriyet Senatosunda seçimlerden sonra mutlaka kabul edileceği görüşü el-

bette doğrudur. Millet Meclisinden geçmiş, Cumhuriyet Senatosuna gelmiş bir tasarı, mutlaka eninde sonunda kanunlaşacaktır. Ama burda asıl cevap bekleyen soru, tasarının kanunlaşıp, kanunlaşmayacağı değil, nasıl kanunlaşacağıdır.

Cumhuriyet Senatosu'nun Millet Meclisinden geçen tasarıyı aynen kabul etmesi hâlinde mesele kalmayacaktır. Buna karşı, Senatonun tasarı üzerinde değişiklik yapması ihtimali daha büyük görülmektedir. Senatonun tatile girdiği gün, kuliste dolaşan söylentiler, özellikle avukat senatörlerin, Avukatlık Kanununun işçilere karşı büyük haksızlıklar getiren maddesinin yürürlükten kaldırılmasına karşı olduklarını ortaya koymuştur.

Seçimlerden sonra toplanan Cumhuriyet Senatosu, bir yandan bu maddeyi ve bununla beraber, işçi lehindeki hükümleri değiştirirse, seçimlerden yeni çıkmış, dört yıllık bir süreyi garantiye almış milletvekillerinin bu değişikliği onaylamaları ve bugün işçi lehine hükümler getiren tasarının bir anda işçi aleyhine döndürülmesi hiç de uzak bir ihtimal değildir. İş Kanununun başına gelenler bu endişeleri doğrular niteliktedir.

Parlamentonun tatile girmesiyle birlikte, özellikle işçi çevrelerinde beliren bu endişenin önümüzdeki günlerde nasıl gelişeceğini bugünden söylemek kolay değildir.

Ancak, Cumhuriyet Senatosunun bir gün fazla çalışarak halledebileceği konuları uzun bir süre sonraya atmış olması, genel olarak kamuoyunda olumsuz karşılanmış ve bu davranış ilk günden itibaren kınanmaya başlamıştır.

Şu anda tek temenni, Cumhuriyet Senatosunun olağanüstü bir toplantıda bu kanunları kabul etmesidir.

Böyle bir davranış sağduyunun zaferi olacaktır.

Parlamento tatile girdi

**İşçi emekliliği tasarısı
seçimden sonraya kaldı**

Siyasi hakların iadesi konusunda açılan tartışmalar, karşılıklı ithamlar, orduyu günlük politika içine sokma çabaları, 27 Mayıs töreni provaları arasında Parlamento tatile girdi.

Parlamentonun tatile giriş şekline bakılırsa, önümüzdeki seçimlerin propaganda dönemi bu konunun istismarı ile geçeceğe benziyor. Muhalefet, iktidarı siyasi hakların iadesi konusunda samimiyetsiz olmakla; iktidar da muhalefeti Meclis çalışmalarını sabote etmekle suçlandıracak.

Ama karşılıklı suçlamalar sonucunu değiştirmiyor. Bu arada kaybeden yine ulus ve özellikle de işçiler oldu.

Gerçekleşmesi yıllardır beklenen, çıkartılacağı vaadedilen kanunların çoğu ya Meclis Komisyonlarında, ya da dönemin sonuna doğru alelacele sevk edildikleri Başkanlıkta kaldı.

Kadük olmuş bu tasarı ve teklifler, 12 Ekim seçimlerinden sonra yeni baştan ele alınacak, «hazırlandı hazırlanıyor» derken, yine aylar geçecek. «Komisyon kuruldu, Meclise gönderildi, gündeme girdi» sözleri arasında, yine bir rejim tartışması sırasında unutulup gidecek.

MECLİSTE UNUTULANLAR

Mecliste işçilerin çıkmasını beklediği birçok tasarı ve teklif bulunmaktaydı. Bunlar arasında çalışma hayatımız bakımından büyük önem taşıyan Sendikalar Kanunu ve Toplu Sözleşme, Grev kanununu tadil tasarılarının gerçekleşmesi, görünüşe göre, yine yılları alacak. Özellikle Ticaret Odalarının

CUMHURİYET SENATOSU BİR TOPLANTI SIRASINDA...

İki gün daha çalışsaydı...

şiddetle karşı olduğu İşçi Yardımlaşma Kurumu Kanunu'nun (İYAK) çıkarılması için yapılan baskılar azalmayacağı için, bu kanun da komisyonlarda yeni baştan aylar boyu görüşülecek.

Yeraltı servetlerinin durumu, toprak ve tarım reformları ise yine nutuklara konu olmaya devam edecek.

Cumhuriyet Senatosu Bor Mineralleri Araştırma Komisyonunun «boraklarımızın durumunun bir an önce ele alınmasını» öneren raporu bile parlamenterleri etkilemedi. Meclis, önce Anayasa Nizamını Koruma Kanunu sonra TRT Kanunu değişikliği tasarısı ve nihayet de siyasi hakların iadesi konularında açılan yersiz ve aslında memlekete hiçbirşey kazandırmayan tartışmalar arasında, bu tartışmaların sebep olduğu engellemelerle günlerini heba edip tatile girdi.

İşçilerin dört gözle çıkmasını bekledikleri bir başka tasarı, işçi emeklilik tasarısı da sadece Millet Meclisinden geçebildi. Tatilden sonra Cumhuriyet Senatosunda görüşülecek tasarının, seçim endişesinden kurtulmuş parlamenterler ta-

rafından nasıl değiştirileceği, nasıl kuşa çevrileceğini Allah bilir.

İŞÇİ EMEKLİLİĞİ TASARISI

Üzerinde büyük tartışmalara sebep olan, işçilerin mutlaka bu dönemde gerçekleşmesini istedikleri emeklilik yaşını 55'e indiren, emekli maaşını da % 70'e yükselten tasarı geçen ay Meclise sevk edilmişti.

Tasarının görüşülmesi için kurulan geçici komisyon, başkanlığa İstanbul Milletvekili Kaya Özdemir, sözcülüğe Ankara Milletvekili Hasan Türkay, kâtipliğe de Kars Milletvekili Sevinç Düşünsel'i seçti. Komisyon, tasarıyı ve bu konuda verilmiş kanun tekliflerini görüşerek, kabul ettiği metni Millet Meclisine sevketti.

TASARININ GETİRDİKLERİ

Komisyonunda kabul edilen tasarı hakkında Geçici Komisyon Başkanı Kaya Özdemir bir açıklama yaparak, komuoyuna bilgi verdi.

Özdemir'in verdiği bilgiye göre tasarı işçilere şu hakları sağlıyor du :

«Sürekli kısmi veya sürekli tam iş görememezlik durumundaki sigortalı, başka birinin sürekli bakımına muhtaç ise, e-

emekli aylığı, yüzde 50 oranında artırılmak suretiyle bağlanacak, yani yüzde 105 oranında verilecektir.

Bu yeni kanunla, emekli aylığı oranı, yüzde 70'e yükseltilmekte, bu yükseliş dul, yetim veya ana ve baba aylıklarına da aynı oranda uygulanmaktadır.

Emekli işçiler sigorta hastahanelerinden ücretsiz olarak yararlanacaklar, ilaçları da aynı şekilde ücretsiz olarak ödenecektir.

EMEKLİLİK AYLIĞININ BAĞLANIŞ ŞEKLİ

Emekli aylığı, malûllük veya yaşlılık aylığı, son 5 takvim yılının prim hesabına esas tutulan, kazanç tutarları toplamı en yüksek, üç takvim yılına göre bulunacak olan ortalama yıllık kazancının yüzde 70'i oranında bağlanacaktır. Sigorta primleri hesabında işçinin fazla mesai çalışma primi gibi kazançları da dikkate alındığından bu yükseliş esasında işçi kazancının tamamı ile ilgili bir yükseliştir.

İŞÇİLERİN EMEKLİLİK YAŞLARI

İşçilerin emeklilik yaşı kadınlarda 50'ye erkeklerde 55'e indirilmiştir. Ayrıca 25 yıl sigortalılık süresini dolduranlar, yazılı talepleri halinde emekliye ayrılabilirlerdir. Bu ayrılıştaki emeklilik oranı yüzde 70 tir.

Geçici mevsimlik işçilerin emeklilik aylığından yararlanması için, her yıl ortalama 150 gün olan malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları prim ödeme süresi 120 güne indirilmiş, böylece kadınsa 50, erkeğe 55 yaşını dolduran ve sigortalılık süresi en az 15 yıl olan inşaat işçileri ve benzerlerinin, emeklilik aylıklarına yeni haklar getirilmiştir.

YERALTI İŞÇİLERİ VE ÖDEMELER

Erken yaşlananlarla, yeraltı madenlerinde çalışanlar için de yeni hükümler getirilmiş ve yeraltı madenlerinde emekliye ayrılmak için en az 2 bin 500 gün olan çalışma şartı 1800 güne indirilmiştir.

506 sayılı kanunla emekli aylığı bağlanmasına esas tutulan 34 yıl kaydı, 25 yıla indirilmiş, 25 yıldan fazla çalışanlar için, her tam yaşta emeklilik aylığının yüzde bir arttırılması kabul edilmiştir.

Toptan ödemelerde de yaş hadleri kadınlarda 50, erkeklerde ise 55 e indirilmiştir.

ASGARİ EMEKLİ MAAŞI VE SİGORTALILIK

Sigortalının prim ve verilecek olan ödeneklerinin hesabı

**GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI
KAYA ÖZDEMİR**

Mecliste bir sendikacı...

na esas tutulan günlük kazançlarının üst sınırı 120 liraya, alt sınırı da 12 liraya yükseltilmiş ve en az emekli maaşı 250 liradan, 360 liraya çıkarılmıştır.

Sigortalının ücretsiz izinli olması, greve iştirak etmesi, veya işverenin lokavt yapması hallerinde, sigortalılık niteliğinin yitirilmesi konusundaki 107. madde değiştirilmiş ve işçiler lehine geniş hükümler getirilmiştir.

Avukatlık kanunundaki geçici birinci madde tâdil edilmiş, avukatların da diğer sigortalılar gibi kanundan yararlanmaları kabul edilmiştir.

Eski bütün emeklilik aylıklarının da bu kanunla kabul edilen esaslara uygun olarak bağlanacak emekli aylıkları seviyesine çıkarılması kabul edilerek, emekli aylıkları arasındaki farklar ortadan kaldırılmıştır.

ESKİ HİZMET SÜRELERİ

Bu kanunun yayımından önce çeşitli işyerlerinde, fikir ve beden işçisi olarak çalışmakta olup her ne sebeple olursa olsun sosyal sigortalar kurumuna veya bu kuruma devredilen çeşitli emekli sandıklarına, emekli veya yaşlılık aylığına esas olan primi ödemiş olanlar, hizmetlerini belgelendirdikleri ve o zamanki ilk aylık ücretleri üzerinden, işçi ve işveren sigorta primlerini en geç 5 yıl içinde def'aten, veya eşit taksitlerle ödedikleri takdirde, en çok 10 yıllık hizmetlerinin, sosyal sigortalarda veya sosyal sigortalara devredilen sandıklarda geçen hizmetleriyle birleştirilmesi kabul edilmiştir.»

Millet Meclisi geçici komisyon Başkanı, İstanbul Milletvekili Kaya Özdemir daha sonra, 991 sayılı kanundaki değişiklik hakkında da şunları söylemiştir :

991 SAYILI KANUN

«991 sayılı kanunda da hizmet süresi fiili ve itibari olarak 25 yıla indirilmiş ve emeklilik oranı yüzde 70'e yükseltilmiştir. Yaşlılık aylığı bağlanmasında, bir ayın 30 gün olarak kabul edilmesi prensibi getirilmiştir. Keza, 931 sayılı kanunda yapılan değişiklikle, eski emeklilerin de yeni emekliler seviyesine getirilmesi kabul edilmiş, keseneklerini geri alanların idareleri şartıyla, eski hizmetlerini saydırabilmeleri kabul edilmiştir.»

İŞÇİLERİN BEKLEDİĞİ

Gerçekten, Komisyonun kabul edip Meclise sevkettiği tasarı, işçiler için birçok yararlı hüküm getiriyor, ayda 250 lira ile emekliye sevk edilerek, açlık ve sefaletin kucağına atılmış, emekli işçileri nisbeten kurtarıyor, halen çalışmakta olan işçilerin geleceklerine bir öl-

TÜRK-İŞ'İN GEÇEN SAYISININ KAPAĞI: «İŞÇİNİN PARLAMENTODAN BEKLEDİĞİ» Beklenen gerçekleşmedi...

çüde de olsa umutla bakmalarını sağlıyordu. Ne var ki, tasarının kendinden beklenen faydaları gerçekleştirebilmesi için Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosundan da bu şekilde geçip, kanunlaşması gerekti ve işçi bunu bekliyordu.

Tasarı Komisyonunda görüşüldüğü sırada, Türkiye'nin en önemli meselesi TRT Kanunu değişikliği tasarısı gibi görünüyor, bütün tartışmalar bu konu üzerinde geçiyordu. Birçok kimse, parlamento-nun havasına bakıp, «**bu şartlar altında Meclislerin işçilerle ilgili kanunları geçirmesi çok güç olacak**» diyor, iktidarın TRT değişikliğinde direnmesi halinde, muhalefetin de Meclis çalışmalarını engelleyeceğini, zaten seçimlerin yaklaşması dolayısıyla, birçok milletvekilinin durumlarını kurtarabilmek amacıyla seçim bölgelerine gitmeyi tercih ettiklerini, bu yüzden Meclislerde çoğunluğun sağlanmasının çok güç olacağını söylüyorlardı.

Bu arada başbakan Demirel AP grubunda yaptığı bir konuşmada işçi emekliliği ve Üniversite mensupları tazminat tasarılarının tatilden önce gerçekleştirilmesinin gerekli olduğunu söyledi ve bu konuşma, endişeleri giderdi, kırılan ümitleri yeniden yeşertti.

BİR MESELE DAHA...

Bu arada ortaya yeni bir konu daha çıktı: siyasi hakların iadesi.

Ana muhalefet partisi, siyasi hakların iadesinden yana olduğunu açıklıyor, bu görüşü perçinlemek için gösterişli buluşmalar düzenliyor ve aşağı yukarı, diğer bütün muhalefet partileri de aynı kararda birleşiyorlardı.

Memleketin ve dolayısıyla basının tek konusu buydu artık: Siyasi hakların iadesi. Yorumlar, haberler, dedikodular hep bu konu üzerindeydi. Derken işe, Cumhurbaşkanı ve Türk Silahlı Kuvvetlerinin karıştığı haberleri yayınlandı. Cumhurbaşkanı ile ana muhalefet partisi lideri birbirlerine mektuplar gönderdiler. Milli Savunma Bakanlığında toplantılar yapıldığı haberleri çıktı.

Siyasi partiler, Türkiye'nin bütün meselelerini halletmiş gibi bir rahatlık içinde, herşeyi bir kenara bırakmış, siyasi hakların nasıl iade edileceğini araştırıyordu. Kurulan bir komisyon, bu konuda verilmiş kanun teklifini bir gecede kabul etti. Komisyondan geçen teklif Meclise geldi ve orada kabul edildi. Gözler Senato'ya çevrilmiş, parlamentarler diğer bütün konuları unutmuştu...

İŞÇİ HAREKETİNİN SESİ

Yorumlar, söylentiler hızını arttırmış, tartışmalar alabildiğine büyümüştü.

Bu arada toplanan Teksif Dördüncü Genel Kurulunda bir konuş-

ma yapan Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç, parlamento çalışmalarına değinerek şunları söyledi:

«Türk işçileri rejimin koruyucusu ve bekçileridir. Bunu her yerde ve şerefle tekrar ediyoruz. Ancak eğer bir Parlamento kendi itibarını koruyamazsa, rejimin bekçiliğini yapamazsa, bu görevi işçiden beklemeğe hakkı yoktur. Kalkınmanın temel yükünü işçi taşısın, sefaletin ağırlığını işçi taşısın, ama esas yükü taşıması gerekenler kaçsın, «aman işçiler rejimin teminatısınız, rejimi siz koruyacaksınız, hür rejimi size emanet ediyoruz» desinler... Hayır, başta Parlamento olmak üzere bütün ilgili kuruluşlar en az bizim kadar buna inanmalı, bu yükü müsterek taşımalıdır. Eğer bu yük sadece işçilere yıkılırsa, zaten omuzlarındaki yükün ağırlığı altında ezilen işçi, asıl yükünü taşıyamaz hale gelir. Türk sendikacılık hareketi bugünkü gücüne kendi gayreti, inancı ve heyecanı ile gelmiş ve kendisini kabul ettirmiştir. Eğer bir Meclis kendisini kabul ettiremezse, eğer bir Meclis kendi itibarını kendisi koruyamazsa, hiçbir işçi emeklilik ve hiçbir kuruluş o Mecliste itibar sağlayamaz.»

Türk-İş Genel Sekreteri bundan sonra işçi emeklilik yaşının 55'e indirilmesi ve emeklilik maaşı-

nın arttırılması konusuna değiniyor, konunun bundan altı ay önce Türk-İş tarafından ortaya atıldığını belirtiyor ve o zaman bu konuda söylenmiş olanları hatırlatarak, şöyle devam ediyordu :

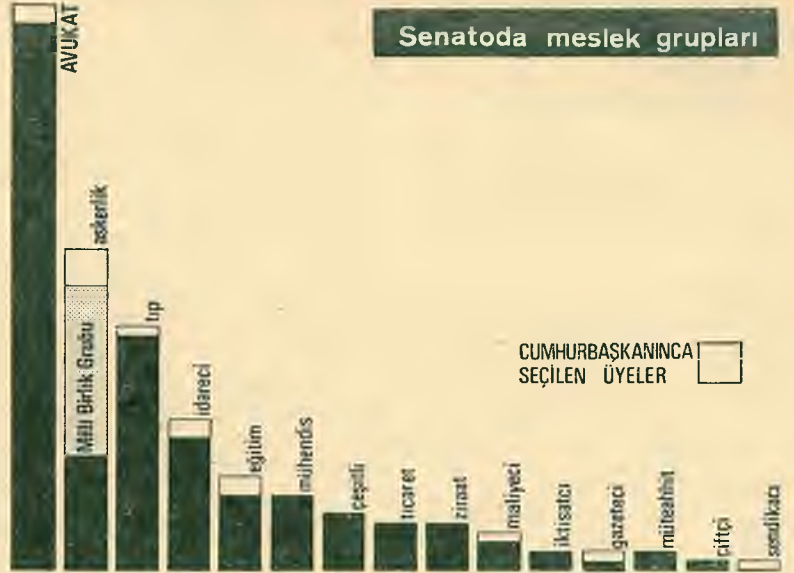
«O zaman demiştik ki, Meclis işçi emeklilik ücretlerini yüzde 70 e çıkarmazsa, yaş haddini indirmezse, işçi yararına tek bir şey yaptığını iddia edemez. Bir daha tekrar ediyorum, Meclisten bu dönemde işçinin tamamını ilgilendiren tek bir kanun çıkmamıştır. Bazı kimseler «İş Kanununu çıkardık» dediler. İş Kanununun Türk işçisine ne getirdiğini, Türk işçisinden ne götürdüğünü uygulamada hepimiz gördük. Eğer bu Meclis, işçi emekliliği ile ilgili kanunu çıkartmadan dağılırsa, işçinin eli milletvekillerinin yakasında olacaktır. Kadük olmaktan kurtarmak önemli değil, yani Meclisten geçireyim Setanoda kalsın göşünü kabul etmiyoruz. O takdirde bizim karşınıza gelip oy, istemesinler. Parlamentarierler bu yakında bir an önce tatile girip oy avcılığı yapmak telâş ve heyecanı içinde, tatile girmeyi bekliyorlar. Meclisler üç gün fazla çalışsın ama bu kanunları çıkar-sınlar. Aksi takdirde hiçbir mazeret işçisinin karşısında geçerli bir mazeret olmayacaktır.»

NE UMULDU, NE BULUNDU...

Evet, işçi, emeklilik kanununun kadük olmaktan kurtarılmasını değil kanunlaştırılmasını istiyordu. Parlamento, üç gün daha fazla çalışır, bu kanunu gerçekleştirebilirdi. Bu, parlamenterlerimiz için büyük bir yük olmayacaktı.

İşçi en iyi niyetiyle bunları düşünüyor, parlamenterlerin gider ayak, işçiler lehine bir davranışta bulunacaklarını umuyordu.

İşçiler ve işçi kuruluşları bu düşüncede iken, siyasi haklar konusunda devam etmekte olan kulis artıyor, çeşitli söylentiler gittikçe yaygınlaşıyordu. Bu hava içinde, bir formül bulundu ve uygulandı. Cumhuriyet Senatosu siyasi hakların iadesi teklifini komisyona iade ederek, tatil kararı aldı; Millet Meclisi de aynı gün işçi emekliliği ve üniversite mensuplarının tazminat

Seçimlerden sonra işçi emekliliği kanunu tasarısını görüşecek olan Cumhuriyet Senatosunda senatörlerin mesleklerine göre ayrımı yukardaki grafikte görülmektedir. Senatörlerin kabul edeceği tasarının geçici maddesi, Avukatlık Kanununun Sosyal Sigortalar Kanununa aykırı hükümlerini yürürlükten kaldırmaktadır. Büyük bir çoğunluk teşkil eden avukat senatörlerin bu maddeyi kabul edip etmeyecekleri şimdiden merak konusu olmuştur. Altta-ki grafik ise, partilerin Senato gruplarında avukatların oranını göstermektedir. Buna göre, AP grubunda avukatların oranı % 33, CHP. grubunda, % 52,2 GP. grubunda ise % 36,1 dir.

tasarılarını kabul etti ve tatile girdi.

Bu suretle bazılarının göre, yorgan gitmiş, kavga bitmişti. Ancak, yorganın gitmesiyle açıkta kalan, her zaman olduğu gibi yine işçiler oluyordu.

TÜRK-İŞ'İN BİLDİRİSİ

Cumhuriyet Senatosunun, Millet Meclisinden geçen tasarımı görüşmeden tatile girmesi yüzünden, işçilerin dört gözle beklediği emeklilik kanununun gerçekleşmesi bilinmeyen bir zamana kalmış bulunuyordu. Türk-İş, 30 Mayıs'ta, yani parlamentonun tatile girmesinden bir gün sonra yayınladığı bildiride bu konuya değiniyordu. Türk-İş'in bildirisi şöyleydi :

«Türk işçileri için hayati önem taşıyan, işçi emeklilik yaşının 55 e indirilmesi ve emekli ücretlerinin arttırılması konusunda gerekli kanun değişikliği

Millet Meclisinden geçmiş, ancak, tatile giren Cumhuriyet Senatosunda görüşülemediği için kanunlaşmamıştır.

Türk-İş, konunun işçiler için taşıdığı önemi, çok uzun bir süreden beri kamuoyuna ve yetkililere duyurmakta, parlamentonun bu dönemi içinde kanunlaşması için çalışmalar yapmak-taydı. Hükümetin uyarımları dikkate alarak işçi emekli yaşının 55 e indirilmesi için bir tasarı hazırlaması üzerine Türk-İş, bu tasarının tek başına işçiye hiçbir yarar sağlamayacağını açıklamış ve işçi emekli ücretlerinin % 70'e yükseltilmesi için gerekli çalışmaları yapmıştır. Türk-İş'in bu görüşü de Hükümetçe benimsenmiş, tasarısı bu şekilde ve yürürlük tarihi 1 Mart 1969 olarak Millet Meclisinden geçmiştir.

Gelecek yıl da Senato seçimi var

Cumhuriyet Senatosunda bu yıl seçim yoktur. Gelecek yıl yapılacak seçimlerle Senatörlerin üçte biri yenilenecektir.

Senatörlerin üyelikleri altı yıl sürmekte, her iki yılda bir yapıları seçimlerle Cumhuriyet Senatosu üyelerinin üçte biri değişmektedir.

Gelecek yıl Senato seçimi yapılacak iller şunlardır:

Ağrı, Amasya, Antalya, Artvin, Balıkesir, Bitlis, Burdur, Çanakkale, Erzincan, Erzurum, Hakkâri, Hatay, İstanbul, Isparta, Kars, Kütahya, Mardin, Muş, Rize, Samsun, Siirt, Tokat, Van, Yozgat.

Meclisin tatil kararı almasına rağmen, bu tasarıyı görüşüp, kabul etmesinde en büyük etken, Türk İşçi Hareketinin gösterdiği hassasiyet olmuştur. Bu şekilde, Türk işçisinin gücü bir kere daha tescil edilmiş olmaktadır.»

Türk-İş'in bildirisinde daha sonra, **Cumhuriyet Senatosu'nun olağanüstü toplanması hâlinde, kanunun ele alınması senatörlerden istenecektir»** deniyor ve bildiri şu şekilde son buluyordu:

«Türk-İş teşkilâtının bugüne kadar olduğu gibi, bundan sonra da aynı dayanışma ve hassasiyet içinde olması hâlinde, Tasarı mümkün olan en kısa sürede kanunlaşacaktır.»

BİR DÖNEM DAHA BİTTİ

Bu suretle 29 Mayıs 1969 günü, Meclisin tatil kararı almasıyla bir dönem daha sona ermiş ve işçilerin dört gözle beklediği bir kanun, herşeye rağmen, önümüzdeki döneme ve senatörlerin insafına kalmış bulunuyordu.

Bu durum, hafızaları gayri ihtiyari İş Kanununa çevirdi ve 931 sayılı İş Kanununun Cumhuriyet Senatosunda ne duruma sokulduğu hatırlandı.

Bu satırlar yazıldığı sırada, Senato kulisinde işçi emekliliği kanunu konusunda söylenenler başına aksetmemişti. Ama, İşçi Emekliliği Kanununun Senatoda kabul edilmeden tatil kararı alındığını gören bir parlamento muhabiri, Meclisin basın odasında şöyle dedi:

«Senato, işçileri ne ölçüde düşündüğünü Avukatlık Kanununda göstermişti. Yazık oldu emeklilik kanunumuza...»

Hayıflanılan gazeteci, bir işçi olarak, geleceğine ümitle bakmasını sağlayacak bir kanunun, Cumhuriyet Senatosunda Millet Meclisinden geçtiği şekilde kabul edileceğinden endişeliydi. Yıllardır parlamento muhabirliği yapıyordu ve artık herkesin düşüncesini, yapısını öğrenmişti. Bu yüzden de endişeliydi.

HAVA BURUKLUKLA DOLU

Bu endişe, şu anda açıklanmamış olsa bile, bütün işçilerin ve gerçekten işçileri düşünenlerin yüreklerinde bir burukluk yarattı.

Meclisler tatile girdikten sonraki ilk 48 saatte hava bu buruklukla doluydu.

Kanunlar

Tarım işçisi ve Tarım İş Kanunu

Unutulan insanların unutulmuş kanunu

Parlâmentonun tatile girmesinden bir süre önce, Çalışma Bakanı Toker bir açıklama yaparak, Tarım İş Kanunu tasarısının Başbakanlığa sevk edildiğini kamuoyuna duyurdu.

Tasarı, Başbakanlıktan diğer bakanlıklara gönderilecek, bu bakanlıkların görüşü ve onayı alındıktan sonra, yine Başbakanlığa gelecek ve buradan da Meclise sevk edilecekti. Mecliste, tasarı, ya bütün komisyonları tek tek dolaşacak, ya da geçici bir komisyonda ele alınıp görüşülecek ve Millet Meclisine gelecekti. Meclis gündemine girmek üzere sırasını bekleyecek (ya da ivedilik kararı alınır, sıra beklemeyecek) tasarı, Millet Meclisi Genel Kurulunda görüşülecek, kabul olunacak (tabii kabul olunursa), buradan Cumhuriyet Senatosuna gidecekti. Cumhuriyet Senatosunda da, Millet Meclisindekinin aynı işleme tâbi tutulacak tasarı, burada herhangi bir değişikliğe uğrarsa, yeniden Millet Meclisine dönecek; Millet Meclisi görüşünde ısrar ederse, Türkiye Büyük Millet Meclisi toplantısında ele alınacak ve burada ayrı ayrı Milletvekilleri ile Senatörlerin verdikleri oyların oranlarına göre gerçekleşecekti. Ancak bu da tasarının kanunlaşması demek olmuyordu. Cumhurbaşkanı herhangi bir nedenle kanunu onaylamazsa, parlâmentoda, aynı prosedür yeniden işleyecek ve Tarım İş Kanununun akıbeti belli olacaktı.

İşte, Çalışma Bakanı Tarım İş Kanunu tasarısının Başbakanlığa sevk edildiğini söylerken —ki, o sırada meclislerin tatile girmesine çok kısa bir zaman kaldığını duymayan kalmamıştı— bu işlemlerin gerçekleştirilip tasarının kanunlaşacağını düşünmüyordu herhalde.

GAZETELERİN BAŞLIKLARI: «SENATO DÜN TATİLE GİRDİ»

... ve beslenen umutlar yıkıldı

DÖRT YILDA HAZIRLANAN TASARI

Ama yine de bir Tarım İş Kanunu tasarısı hazırlanıp Meclise sevkedilmişti. Hiç olmazsa, önümüzdeki seçim propagandası sırasında tarım işçilerinden bahsedildi mi, tasarının hazır olduğu ileri sürülebilirdi. Tabii bu arada düşünülmeyen, «peki ama, bu tasarının hazırlanması dört seneyi alacak kadar zor bir iş miydi?» sorusuyla da karşılanılabileceğidir.

Çalışma Bakanının Tarım İş Kanunu tasarısının hazırlandığını kamuoyuna açıkladığı sırada, Türkiye Tarım ve Tarım Sanayii İşçileri Sendikası (Tarım-İş) başkanlar kurulu bir bildiri yayınlıyordu.

TARIM-İŞ'İN BİLDİRİSİ

Tarım-İş Başkanlar Kurulu, Mayıs ayının başında yaptığı toplantı sonunda yayınladığı bildiride, ülkemizde en zor şartlar içinde çalışan tarım işçilerinin, kanun himayesine alınması için uzun süredir çıkarılacağı vaadedilen Tarım İş Kanununun, parlâmentonun tatile girmesinden önce gerçekleştirilmesinin, Hükümet ve parlâmenterler için kaçınılmaz bir ödev olduğu belirtiliyor, bu konuda bütün siyasi kuruluşların tutumları tenkid edilerek şöyle deniyordu:

«Çeşitli siyasi kanaatlere sahip ve muhtelif zamanlarda iktidar eylemiş partilerin hiçbirisinin Tarım İş Kanunu konusunda bizimle beraber olmadıkları gibi, maalesef çok kere karşımızda oldukları da tesbit edilmiş bulunmaktadır. Seçim kürsülerinde, memleket nüfusunun yüzde 75'inin tarım kesiminde çalıştığını dile getirmiş olmalarına rağmen, bu tutumları, sahihsiz olan tarım işçisinin yegâne üzüntü kaynağı olmuştur.

Bildiride, yetkili kişi ve kuruluşların tutumları kınanmakta ve «namus sözü vermelerine rağmen, hiçbir çabanın gösterilmeyişi, sözlerindeki samimiyetsizliğin ifadesidir» deniyordu.

Antalya'da bir Fransız şirketinin işvereni bulunduğu Çinef Çiçek Nebati Esansları fabrikası ile Sendikanın anlaşmazlığında iki millet-

vekilinin işçi aleyhindeki tutumlarının da tenkid edildiği bildiri şu şekilde sona eriyordu:

«Genel seçimlerin çok yaklaştığı şu günlerde, bizlerin dâvasının karşısına çıkan, her kim olursa olsun, topyekün hakir gördükleri tarım işçilerini karşılarında bulacaklardır. Bu vesile ile bu sahada çalışan bütün işçi kardeşlerimizin bu tutum içinde bulunanlara oy vermemelerini kendi dâvaları yönünden ehemmiyetle belirtmek isteriz.»

HER TÜRLÜ TEMİNATTAN YOKSUN

Türkiye'de tarım işçisi her türlü teminattan, kanun himayesinden yoksun bulunmaktadır. Çalışma şartları tahmin edilemeyecek kadar ağırdır. Çalışma saatleri, güneşin doğuşu ve batışı olarak sınır-

landırılmaktadır. Tarım-İş Sendikasının teşkilâtlandığı yerlerde—ki, özellikle devlet kuruluşlarıdır— işçilerin toplu sözleşme hakkının önlenmesi için, bunların memur oldukları dahi iddia edilmiştir. Bütün iktidarlar, Tarım İş Kanununu çıkarma vaadinde bulundukları halde, toprak sahiplerinin âdeta kutsal sayılan çıkarlarının incineceği düşüncesiyle, tarım işçisi vaadlerle avutulagelmıştır.

Toprak sahiplerinin en çok endişelendikleri husus, Tarım İş Kanununun çıkmasından sonra, işçilerin, kanun himayesine girmeleri, Çalışma Müfettişlerinin işçilerin çalışma şartlarını incelemeye kalkmaları, sendikaların işçileri teşkilâtlandırarak, toplu sözleşme yapmak istemeleri olmaktadır. Aslında Anayasanın tanıdığı toplu sözleşme ve grev hakkının iyi niyetli işvereni

TARIM İŞÇİLERİ İŞBAŞINDA...

Unutulan insanlar

TARIM İŞ KANUNU TASARISI

BİRİNCİ BÖLÜM (GENEL HUKUKLER)

Uygulama Alanı:

Madde 1- Bu Kanun, tarım işlerinde çalışan işçilere, bunları çalıştıran işveren ve işveren vekillerine ve bu işçilerin çalıştığı işyerlerine uygulanır.

Tarım İşleri:

Madde 2- Bu Kanuna göre, tarımdan sayılacak işler şunlardır:

- a) Polikültür işleri,
- b) Sebze yetiştirme işleri,

DÖRT YIL ÖNCE HAZIRLANAN TASARI

Şimdi kimbilir nerede...

TARİHTEN BİR YAPRAK :

Tarım İş Kanunu Tasarısı

Bundan dört yıl önce bir Tarım İş Kanunu Tasarısı hazırlanmıştı. «Çıkıyor, çıkacak, Bakanlıklara gitti, Başbakanlığa sevk edildi» derken, tasarının başına ne geldiye geldi, unutuldu, kimbilir hangi dolapta, hangi köşede kederine terk edildi...

Şimdi yeni bir tasarı hazırlanmış...

Bu tasarı da Başbakanlığa sevk edilmiş, Bakanlıklara gidecekmiş...

Başlangıç safhası, bütün Tarım İş Kanunu Tasarılarının başına gelenlerden farklılık taşıyor. Elbette, bir tasarının Meclise sevkinden önce, geçirmesi gereken bazı işlemler vardır. Ama ne var ki, Tarım İş Kanunu tasarıları bu işlemler yapılırken, bir kazaya uğrayıyorlar.

Temenni olunur ki, şimdiki tasarı da bundan öncekine benzemesin... Yine temenni olunur ki, Meclise sevki dört yıl sonra, Meclisin seçime gitmek için tatil kararı almasından on gün önceye rastlatılmasın.

Bu temenniler, kötümserliğin karamsarlığın sonucu gibi görünebilir ama asıl neden, bir atasözünde saklıdır: süttan ağzı yanan, yağurdu üfleyerek yer...

korkutması düşünülemez ama, tarım kesiminde iyi niyetli işvereni bulabilmek için insanın eline bir fener alıp, Diyojen gibi dolaşması lâzım gelecektir. Bu arada ortaya çıkan bir başka gerçek, Anayasamızın getirdiği hakların tarım işçisi için işlemediğidir. Teşkilatlanması, zor kullanılarak önlenen tarım işçisi, âdeta, bir serf muamelesi görmektedir. Tarım işçisini teşkilâtlandırmak isteyen sendikacılar, baskı altında tutulmakta, teşkilatlanmak isteyen işçiler sindirilmektedir.

Bütün siyasi partilerin Meclis gruplarında, Tarım İş Kanununun yararlanacak olan işçileri sevenler değil, kanunla yükümlülük altına girecek olanlar, ya da onlardan yana olanlar çoğunluktadır. Bu yüzden de Tarım İş Kanunu bir türlü gerçekleştirilememektedir.

TÜRK-İŞ RAPORUNDA TARIM İŞ KANUNU

Türk-İş Yedinci Kongresine sunulan İcra Kurulu raporunda Tarım İş Kanunu konusunda şu satırlar yer almaktaydı:

«Türk İşçi Hareketini, bunun da üstünde bütün toplumu mu yakından ilgilendiren ve uzun bir süredir meşgul eden konulardan biri de tarım işçilerinin sorunlarıdır. Ekonomisi tarıma dayanan az gelişmiş ülkemizde 15 milyona yaklaşan çalışan nüfustan 12 milyona yakını bu sektörde bulunmaktadır. Bu sektörde çalışanların sorunlarının halli her şeyden önce, Tarım İş Kanununun çıkmasına bağlıdır. Bu sektörde çalışan işçilerimiz her türlü kanuni haklardan, sosyal güvenlikten yoksun, kelimenin tam anlamıyla

perişan durumdadırlar. Türk-İş, kuruluşundan bu yana, devamlı olarak, bu sektörde çalışan işçilerimizin dert ve problemleriyle ilgilenmiş olmasına rağmen, sorunların halinde başarılı olamamıştır. Çünkü, her Genel Kurula getirdiğimiz çalışmaların sonucu henüz alınıp, Tarım İş Kanunu tasarısı Meclise intikal edebilecek hale getirilememiştir. Gelmiş geçmiş hükümetlerde olduğu gibi, bugünkü hükümet üyelerinin de tarım işçisinin problemlerini halletmek için ellerinden gelen gayreti gösterdiklerini ifade etmelerine rağmen, kayda değer hiç bir gelişme görülmemektedir.»

ASGARI ÜCRET

Türk-İş raporunda, tarım işçisiyle ilgili bölümde son olarak şu görüşlere yer veriliyordu:

«Tarım İş Kanunu çıkınca-ya kadar, İş Kanununun asgari ücretlerle ilgili hükmü gereğince kurulacak Asgari Ücret Komisyonunda tarım işçilerinin de asgari ücretlerinin günümüzün ekonomik ve sosyal durumu dikkate alınarak tesbit edilebilmesi imkânına kavuşmamız, bu alandaki yegâne gelişme olacaktır. Tarım işçisinin asgari ücretinin ne olması lâzım geldiği yolunda şimdiden çalışmalara başlanmıştır.»

Bu satırlarda belirtilen asgari ücret çalışmaları son safhasına gelmiş bulunmaktadır. Asgari Ücret Komisyonu çalışmaları gizli olduğu için bu konuda herhangi bir açıklama yapılmamış olmasına rağmen, sızan haberler, İş Kanunu uyarınca tesbit edilen asgari ücretlerin tarım işçisine de uygulanacağı yolundadır. Bu durumda, yılların hatâ yüzyılların sahipsiz tarım işçisi, hiç olmazsa bu şekilde bir teminata kavuşmuş olacak ve...

Ve elbette bir gün özledikleri kanuna kavuşacaklardır.

Çünkü herşeye rağmen, tarım işçisi sahipsiz değildir. Türk İşçi Hareketinin tümü tarım işçisi için her türlü mücadeleyi yapmaya hazırıdır.

Toplantılar

Dört işçi kuruluşu kongre yaptı

1 - Maden İşçi Sendikaları Federasyonu, 2 - Teksif, 3 - Tez-Büro-İş, 4 - Toleyis

Mayıs ayı, işçi kuruluşları yönünden bir hayli hareketli geçti. En çok üyeye sahip iki kuruluş; Maden İşçi Sendikaları Federasyonu ile Teksif ve özel bir durumu olan Toleyis Federasyonu, daha sonra Tez Büro-İş Sendikası Genel Kurullarını yaptılar.

Basında ve radyoda önemli yer işgal eden dört genel kuruldan birinde, Toleyis Federasyonu Genel Kurulunda, fesih kararı alındı ve federasyon sisteminin yararlı sonuçlar sağlamadığı, feshine gidilerek milli sendika kurulmasının daha etkili olacağı görüşü hakim oldu. Genel Kurul bu amaçla toplanmıştı ve tüm delegelerin isteği ile Toleyis Federasyonunun feshine karar verildi.

Otel, Lokanta ve Eğlence İşçileri Sendikaları şimdi milli tipte bir sendika kurmanın hummalı çalışmasını yapmakla meşguller.

Tez - Büro - İş

Teşkilatlanmaya önem...

Tez Büro-İş Sendikasının Dördüncü Genel Kurulu 5-7 Mayıs ta-

rihleri arasında İmar ve İskân Bakanlığı salonunda yapıldı. Türk-İş İcra Kurulu ve çeşitli işçi kuruluşları yöneticilerinin de izlediği Genel Kurulda, sendikanın teşkilatlanmaya daha büyük önem vermesi yönünden olumlu istekler ileri sürüldü.

Son gün yapılan seçimlerde Başkanlığa Tahir Gerek ve Genel Sekreterliğe Altan Sönmez yendi, Mali Sekreterliğe Yalçın İmece ile Teşkilatlanma Sekreterliğine Fettah Akan seçildiler.

Maden Federasyonu

Yeraltı servetleri
sahipsiz değil

Her kongresi bir hayli ilgi toplayan Türkiye Maden İşçi Sendikaları Federasyonu Genel Kurulu 14 Mayıs'ta başladı.

Türk-İş İcra Kurulu üyeleri, çok sayıda işçi kuruluşunun başkanı ve yöneticileri Çalışma ve Enerji Bakanları ile C.H.P. Genel Sekreteri Bülent Ecevit ve siyasi parti yetkililerinin bulunduğu Genel Kurul, Federasyon Genel Başkanı Kemal Özer'in konuşması ile açıldı.

«Şu anda Türkiye'nin genel görünümü bizlere huzur vermekten çok uzaktır. Bir yandan aşırı sağ, öbür yandan aşırı sol, memleketi bir çıkmaza sürükleme gayreti içinde ellerinden geleni yapmaktadır» diyerek konuşmasına başlayan

KEMAL ÖZER

Madenlerin korunması için...

Kemal Özer, Türk işçileri olarak bütün aşırı akımları reddettiklerini, Türk sendikacılığının faşist bir diktaya, veya komünist totaliterliğe evet demeyeceğini söyledi, bu tür rejimleri önleyecek yolları, hükümet edenlere göstermeye çalıştıklarını, aşırı akımların, hürriyetleri kısıacak kanunlarla değil, sosyal ve ekonomik tedbirler alınarak etkisiz hale getirilebileceğini belirtti.

MADENLERİN DEVLETLEŞTİRİLMESİ

Maddelerin devletleştirilmesi görüşünü de savunan Maden Federasyonu Genel Başkanı Kemal Özer, yabancıların Türkiye'de işlettikleri madenlerden büyük kazançlar sağladığını, ama yeraltı servetlerini de heba ettiklerini ileri sürdü, devletin elindeki madenleri özel kişilere devretmesi görüşünü yordu, daha sonra Türkiye'nin yakıt politikası bulunmayışından yakınarak şöyle dedi:

«Sanayimizin fuel-oil'e dönmesi yüzünden petrol ithali için sarfettiğimiz döviz her yıl artmakta, buna karşı kömür ocakları kapanmakta ve yüzlerce, binlerce maden işçisi işsizler ordusuna katılmaktadır.»

TEZ-BÜRO-İŞ BAŞKANI TAHİR GEREK

Teşkilatlanmada yeni bir hamle...

TÜRKİYE MADEN İŞÇİ SENDİKALARI FEDERASYONU KONGRESİ

«Herşey yurt ve maden işçisi için»

BOR MİNERALLERİ

Bor mineralleri konusuna da değinen Federasyon Genel Başkanı Özer, Boraks madenlerini Türklerin işletmesi halinde Türk ekonomisinin büyük bir kazanç sağlayacağını belirtti ve şunları söyledi:

«Maden İşçilerinin bu görüşte oluşunun asıl nedeni, onların, yeraltı servetlerimizin nasıl ve hangi şartlarla işletilmekte olduğunu yakından bilmeleridir. Yabancı sermaye eliyle işletilen madenler yüzünden, Yurdumuzun ne kadar büyük kayıplara uğradığı, Cumhuriyet Senatosu Bor Mineralleri Araştırma Komisyonunca da tesbit edilmiştir. Bu konuda uzun uzadıya bilgi vererek zamanınızı alacak değilim. Ancak şunu söylemek isterim ki, eğer, Boraks Madenlerimizi kendimiz işletseydik, yıllardan beri Türk Ekonomisi, çok ama çok büyük kazançlar sağlıyacaktı. Aynı şeyi diğer madenler için de söyleyebiliriz... Devlet eliyle işletilmeyen maddelerimiz heba edilmektedir. Uzun süreden beri bütün ilgililere anlatabilmek için çaba sarfediyoruz. Devlet eliyle işletilmeyen madenlerin kaymağı alınmakta, gerisi heba edilmektedir. Biz sadece bugünü değil, Devletimizin, Milletimizin geleceğini de düşünmek zorundayız. Bir yandan «Türkiye Cumhuriyeti ebediyen yaşayacaktır» diyoruz. Öbür yandan, Türkiye Cumhuriyetinin geleceğini bugünden har vurup

harman savuruyoruz. Türkiye Cumhuriyetinin ebediyen yaşamasını samimi olarak arzu ediyorsak, yeraltı servetlerimizi de ölçülü, alabildiğine kısıncak kullanmak zorundayız. Bugün bir mirasyedi gibi sarfettiğimiz yeraltı kaynaklarımızı yarın tükenmiş bulacak kuşaklar, inan ki, bizi lanetle anacaklardır.

Biz bir yandan, yeraltı kaynaklarımız Devlet eliyle işletilsin derken, öbür yandan, Devlet eliyle işletilmekte olan madenlerimiz, Devletin elinden çıkarılmaktadır. Örneği, bakırlarımız. Bakırımız elimizden gitmiştir. Ne kadar tevîl edilmeye çalışılırsa çalışılsın, ne kadar aksi söylenirse söylensin, Bakır Madenlerimiz artık Devletin elinden gitmiştir.

Biraz önce Boraks konusuna değindim. Cumhuriyet Senatosu Boraks için araştırma yapmak üzere bir komisyon kurdu. Komisyon raporunu hazırladı, Senato Başkanlığına sundu. Rapor, kanun yapıcısının konuyu bir an önce ele alıp gerekli tedbirleri getirmesini tavsiye ediyor. Aradan beş ay geçti, ancak, 12 Mayıs 1969 tarihinde Cumhuriyet Senatosunda görüşülebildi. Sayın Bakan'ın konuşmasında, Eskişehir Hırka Köyü Bor Minerallerinin Etibank tarafından işletileceği beyanatı bizleri memnun etmiştir. Parlamento lüzumsuz kanunların değiştiril-

mesi ile uğraşacağına, böyle lüzumlu kanun ve meselelerle uğraşsa daha uygun olur.

Memleketimizin huzuru ve genç Demokrasimizin korunması hususunda bütün siyasi partilerin asgari müştereklerde birleşmelerini istememiz en tabii hakkımızdır.»

Kemal Özer'in konuşmasından sonra Divan seçimi yapılarak Türkiye Başkanı Seyfi Demirsoy Başkanlığa getirildi.

ENERJİ BAKANININ KONUŞMASI

Konukların konuşmalarında ilk sözü Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Refet Sezgin aldı. Türkiye'nin enerji üretiminin artırılması konusundaki çalışmalarla yeraltı servetlerinin değerlendirilmesine ilişkin görüşlerini açıklayarak şunları söyledi:

«Sanayimizin temel unsuru olan enerjinin ucuz olarak temini programımızın gereğidir. Bütün kaynaklar her türlü imkânlar zorlanarak, bu isteğimizin gerçekleşmesine çalışacağız. Türkiye'yi enerjisiz bırakmak, kimenin hakkı olmadığı gibi, kimsenin de mesuliyetinde değildir. Etüdlerimizin bazıları gerçekleşmiştir. Maraş'ın Elbistan ilçesinde bulunan 3 milyar 200 milyon tonluk linyit rezervi en kısa zamanda işletilmeye başlanacaktır. Elbistan ve Afşin dolaylarında bulunan kömür yataklarından yılda 10 milyon ton işlenmiş kömür istihsal edilebilmesini sağlamak amacıyla yeni tesisler kurulacaktır. Bu tesislerin inşasına 1971 yılının ikinci yarısında fiilen başlanacaktır. Bu tesislerden elde edeceğimiz kömürün kilosunu 12 kuruşla mal edeceğiz ve yakıt problemi bir noktada halledilmiş olacaktır.»

Refet Sezgin, Türkiye'nin tabii gazı yakıt olarak kullanmasında bir sakınca bulunmadığını da söyledi, tabii gaz kullanılması yüzünden kömür madenlerinin zarara uğramayacağını iddia etti, daha sonra da yeraltı zenginliklerinin yabancı firmalarca işlenmesi sonucu Türk ekonomisinin zarara uğradığı yo-

lundaki görüşleri reddederek, zengin boraks, bakır ve demir kaynaklarının halen millî kuruluşlarca işletildiğini anlattı.

Enerji Bakanı, yeraltı zenginliklerimizde kendi millî ekonomi şartlarımıza göre değerlendirme yolları arandığını, bu konuda yapılan çalışmaların Türk ulusuna faydalı olduğu inancında bulunduğunu belirtti.

HALİL TUNÇ KÜRSÜDE

Maden İşçi Sendikaları Federasyonunun çalışma raporunu eleştirerek konuşmasına başlayan Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç, «Bu rapor, Türk Sendikacılık ilkelerine uygun bir rapordur. Bu raporda ızdırap çeken insanların hissesi vardır. Acı konuşmamız, ızdıraplı insanların olduğumuz içindir» dedi, politikacıların, ekonomik ve sosyal konuların ve işçi hareketinin daima gerisinde kaldıklarını söyledi, «yurdun en önemli sorunlarını çözümlenmek yerine, kısır çekişmelerin içine dalmışlardır. Türkiye'de petrolerin millileştirilmesi, madenlerin yurt çıkarlarına kullanılması ilk defa işçi hareketi tarafından ortaya atılmıştır» dedi.

Tunç, bu konuda şunları söyledi :

«Dış ticaretin belirli ölçüler içinde devletleştirilmesi, maden ve petrol konuları, Türkiye'nin geleceği bakımından çok önemlidir. Bunları ele almayan siyasi iktidarlar, Türkiye'nin geleceğine hakim olmamalı ve vatandaşın karşısına çıkıp oy istemelidir. Politika hayatımız karanlıktır. Politikacılar başka başka amaçlar peşinde koşmaktadır. Her yerde politika, her an politika, ama bizim dertlerimizle, vatandaşın dertleri ile uğraşan yoktur. Size sesleniyorum politikacılar, vatandaşın karşısına, milleti mutluluğa ulaştıracak hedeflerle çıkın. Milleti yükseltecek odur.»

Yurt dışındaki işçilerin durumuna da değinen Türk-İş Genel Sekreteri, dış ticaret açığının büyük bir kısmının işçi dövizleri ile karşılandığını belirtti, işçilerin döviz getiren bir makine olarak gö-

rünmemesini, onların haysiyetlerinin ele alınmasını söyledi, yurt dışında çalışmak üzere 1 milyon işçinin sıraya girmiş bulunmasının altında çok daha başka anlamlar bulunduğunu, bunun açlık ve sefaletin delili olduğunu belirtti.

Türk Sendikacılık Hareketinin her geçen gün daha güçlü ve etkili olarak millet hayatında önemli bir rol oynadığını da söyleyen Halil Tunç, Türkiye'nin büyük ızdırapları olduğunu ve bunların kısa süre içinde halledilmesi gerektiğini belirterek «Yalnız vatan, millet, sakarya nutukları ile bizleri heyecanlandırmak kâfi değildir. Gerçek ızdıraplara eğilmek ve çare bulmak lâzımdır» dedi.

Yakıt politikası üzerinde de duran Türk-İş Genel Sekreteri, ülkemizde yurt çıkarlarına uygun bir yakıt politikasının bulunmadığını, tabii gazın ucuz olduğu için ithal edilmesinin bir rekabet konusu olduğunu, ancak Türkiye'nin bir istihlal ve istihdam sorunu bulunduğunu kaydederek bunun büyük bir önemle ele alınması ve çözümlenmesi gerektiğine dikkati çekti, linyit konusunda bir örnek vererek, tonu 39 liraya maledilen linyit kömürünün 135 - 170 lira arasında satıldığını, buna rağmen işletmenin zarar ettiğini ve ücret artışı isteyen işçiye karşı bu zararın koz olarak kullanıldığını söyleyerek **Zararın müsebbibi işçi midir? İşçi mi kabahatlidir? Kötü bir işletmenin zararını işçi mi çekecektir?»** dedi.

Halil Tunç daha sonra yabancı sermaye ve özel sektör konusuna da değinerek şunları söyledi : «Biz özel sektöre değil, özel sektörün istismarına düşmanız, bizi sömüren yabancı sermayeye düşmanız»

Bir anket yapılırsa, bütün işçilerin kamu sektöründe çalışmayı isteyeceklerini belirten Halil Tunç, kamu sektörünün, sosyal yönü, iş emniyeti ve insana insan gibi muamele ettiğini ve bu yüzden tercih edildiğini belirtti, Türkiye'de yabancı sermaye gibi özel sektörün de iyi bir imtihan vermediğini kaydetti.

Daha sonra Türkiye'nin sosyal ve ekonomik yapısına değinen Türk-

İş Genel Sekreteri konuşmasını şöyle bitirdi :

«Politikacılar her zaman samimi değildir. Onlara samimiyeti sizler öğreteceksiniz. Ekonomik ve sosyal konulardan bahseden politikacı yok. Seçim atmosferine giriyoruz; ayak oyunları, hırslar, kırgınlıklar, barışmalar Türkiye'nin başka hiç bir derdi, hiç bir meselesi yokmuş gibi politik hayatımıza hakim oluyor.

MADEN FEDERASYONU RAPORUNUN
KAPAĞINDAKİ MADENCİ KEYKELİ

Maden işçisinin heybeti

Vatandaşlar arasındaki ayrılıkları, kinleri bu yolla önlemeye imkân yoktur. Kinleri, mutluluk ve refah ortadan kaldırır. İşsiz ve aç bir insan Kızılaydan geçerken sıra sıra dizilmiş apartmanlara kin duyacaktır. Kızının düğünü için bir adamın bir gecede yüz bin lira harcadığını duyarsa kin duyacaktır. Ve bu kini öpüşmeler, barışmalar ortadan kaldırmaz. Parlamanto nelerle uğraşıyor... Memleketin köklü meselelerini, sosyal ve ekonomik konularını bir

yana itmiş başka işler peşinde... Bu yolla mı memlekete huzur sağlanacak? Huzur milletin sosyal ve ekonomik problemlerinin halledilmesi ile gelir, bunun başkaca bir yolu yoktur.»

TOKER KONUŞUYOR

Genel Kurulun ikinci günü bir konuşma yapan Çalışma Bakanı Turgut Toker, çalışma raporunu eleştirerek, sendikaların kendi bünyelerinde siyasi çekişmelere girmemelerini ve her zaman partilerüstü kalmalarını istedi. Türk işçisinin aşırı uçların karşısında olduğundan emin bulunduğunu belirten Toker, işçi işveren ilişkilerinin ahenk içinde yürütülmesinden yurt kalkınması bakımından büyük yarar sağlanacağını söyledi ve konuşmasına şöyle devam etti :

«Türkiye’de işveren ve sermayedar, işçisini kendisinden ayrılmaz bir parça olarak görecektir. İşçi, toplumumuzun hayatiyetli bir insanıdır. Kendisine saygı duyulması gereken kimse- dir.»

Grevler konusuna da değinen Çalışma Bakanı, hür sendikacılık hareketi içinde grevlerin de olacağını ve bunun demokrasi anlayışının tabii bir sonucu bulunduğunu belirterek «Grev, her şeyin başlangıcı ve her şeyin sonu demek değildir» dedi.

Türkiye’nin zengin bir ülke olmadığına da işaret eden Toker bu konuda şunları söyledi :

«Çözüm bekleyen meseleleri büyütürken zihinlerde karamsarlık yaratmak, yapmaktan çok yıkmayı amaç edinmek alışkanlığından vazgeçmeliyiz. Bu görev de aydınlarımıza düşmektedir. Dertlere çare bulmak okumuşlarımızın ve bilim adamlarımızın görevi olmalıdır.»

Toker, yabancı sermaye konusundaki görüşlerini şu şekilde belirtti :

«Bir memleketin kalkınması için para lazımdır. Sermayenin birikmesi için tasarruf etmek gerekmektedir. Halbuki bu

TEKSİF KONGRESİ BAŞKANLIK DİVANI
Mükemmel bir kongre

günkü ferdi kazancımız tasaruf etmeye yeterli değildir. Hal böyle iken, yapılması gerekli bir çok işimiz vardır. Bu işlerden bir kısmı yabancı sermaye ile yapılıyor. Şurasını açıkça belirtmek isterim ki, yabancı sermaye gelirken, aklımızı kullanırsak sömürülmekten kurtulmuş oluruz. Biz de bunu yapıyoruz. Türkiye, bir süre daha dış kaynaklara baş vurmak durumunda- dır.»

TENKİDLER

Çalışma Bakanı Turgut Toker’in konuşmasından sonra söz alan delegeler, meslek hastalığına yakalanan işçilerin yıpranma tazminatı almadıklarını belirterek, bu durumun işçilerin geleceği bakımından iyimserlik yaratmadığını söylediler. Sosyal Sigorta Kurumu hastanelerinde daha çok sayıda doktor, hemşire ve cankurtaran bulundu- rulması için tedbirler alınmasını istediler.

Komisyon raporlarının görüşü- lüp kabul edilmesinden sonra son gün seçimlere geçildi ve Kemal Özel Genel Başkanlığa, Mehmet Şahin Genel Başkan Vekilliğine, Mustafa Orhan Genel Sekreterliğe, Hak- kı Coşar Teşkilatlanma Sekreterli- ğine ve Hamdi Nuhoğlu da Genel Mali Sekreterliğe yeniden seçildi- ler.

Teksif kongresi

Her kongrede biraz daha güçlü

Mayıs ayı, Teksif Genel Kurulu ile kapandı. Türk Standartlar Enstitüsü toplantı salonunda yapılan Teksif Genel Kurulu dört gün devam etti, çeşitli yurt ve işçi sorunları enine boyuna görüşüldü.

Türk-İş Başkanı Seyfi Demir- soy’un başkanlığında yapılan Genel Kurul, Teksif Genel Başkanı Şevket Yılmaz’ın uzun bir konuşması ile açıldı. Çeşitli ekonomik ve sosyal sorunlar üzerinde duran Yılmaz, Teksif’in kuruluşundan bugüne kadar sağladığı gelişmeleri anlattı, işçileri ilgilendiren bazı kanunları eleştirdi, bu arada memur- işçi ayırımıyla ilgili olarak yürürlükteki kanunlarda değişiklik yapılması gereğini savundu.

Teksif Genel Başkanı ekonomik sorunlar üzerinde durarak görüşünü şu şekilde açıkladı :

«Kaynakların ekonomik ve sosyal faaliyet dalları arasında en tesirli şekilde dağılımını sağlayacak bir ortam içerisinde ülkemizin bütün kaynak ve imkân- larını seferber ederek, hızlı bir ekonomik kalkınma sağlamak ve ekonomik bağımsızlığa yönelmek, uygulanacak ekonomik po- litikanın amacı olmalıdır. Kamu ve özel sektörün, ekonomimizde en yararlı şekilde katkıda bulun-

ması yönünden, fırsat eşitliği içerisinde faaliyet göstermesi ve özellikle kamu teşebbüslerinin zoraki özel sektör yaratma çabalarına alet edilmesi ve kamu teşebbüslerinin planımızın da gördüğü (Müdebbir Tüccar) titizliğiyle yönetilmesi ve ürettikleri mal ve hizmetlerin fiatlarını tesbitte, maliyet faktörünün dikkate alınması lazımdır.»

Yılmaz, Türk işçilerinin sadece kendi çıkarlarına olacak bir hareket içinde bulunmadığını yurt dışı çıkarlarını da daima düşündüğünü kesinlikle belirtti «Türkiyeyi bir sınıf kavgası veya bir sınıfın diktasına terketmek hevesinde olmayan her görüşe müsait, ilerici ve hürriyetçi anayasa düzenimizin yeterli olduğuna inanmaktayız» dedi.

Milli kaynaklarımızı geliştirecek, sosyal adaleti sağlayacak ve kalkınmamızı milli kaynaklara dayandıracak, bütün gelir grupları ve sektörler arasında adil bir denge sağlayacak yönde ele alınacak bir vergi reformunu, kalkınmamızın finansmanı için çıkar yol gören Tek-sif Genel Başkanı, yapılacak vergi reformu ile yılda milyarları bulan vergi kaçakçılığına engel olunarak dış yardıma muhtaç olmaktan kurtulacağımızı da belirtti ve sosyal dengenin kurulması için fiatlarda istikrar sağlanması gerektiği üzerinde önemle durdu.

NECATİ TAŞKIN'IN KONUSMASI

Şevket Yılmazdan sonra kürsüye gelen Kıbrıs Türk İşçi Sendika-

TEKSİF BAŞKANI ŞEVKET YILMAZ

Başarılı başkan...

ları Federasyonu Genel Sekreteri Necati Taşkın, sendikacılığın anavatanında hızla geliştiğini görmenin mutluluğunu duyduğunu söyledi «Temelinde hürriyet ve demokrasi yatan dünyanın öteki ülkelerindeki sendika ve sendikacılıkla kabili kıyas bir seviyeye erişmiştir» dedi.

Kıbrıs'taki son gelişmeler hakkında da bilgi veren Necati Taşkın, ikili görüşmelerden ümitli olduklarını belirtti.

Daha sonra konuşan Metal-İş Federasyonu Başkanı İstanbul Milletvekili Kaya Özdemir, işçi yararına olan bazı tasarıların kanunlaşmak için Millet Meclisinde sıra bek-

lediğini belirttik «Türk işçilerini ilgilendiren çok önemli kanun tasarıları Meclis gündeminde sıra beklediği anda, Meclisin tatile girmesi teklifinin karşındayız» dedi.

Özdemir, Meclisin, bu tasarıları görüşmeden tatile girmesinin sosyal adalet ilkelerini zedeleyeceğini belirtti.

TUNÇ KONUSUYOR

Delegelerin büyük tezahüratı arasında kürsüye gelen Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç, «Türk işçisi rejimin koruyucusu ve bekçileridir. Bunu her yerde tekrar ediyoruz. Ancak, eğer bir Parlamento kendi itibarını koruyamazsa, rejimin bekçiliğini yapamazsa bu görevi işçiden beklemeye hakkı yoktur» diyerek konuşmasına başladı, Türk sendikacılığının bugün artık yurt sorunlarına ağırlığını koyduğunu ve takipçiliği görevini politikacılardan daha önde götürdüğünü söyledi ve konuşmasına şöyle devam etti:

«Artık sendika kongrelerimiz basit meseleler, iptidai tartışmalar içinde geçmemektedir.

Kongrelerimiz sadece işçi sorunlarının değil, onların yanı sıra yurt meselelerinin ele alındığı, çözüm yollarının arandığı, iktidarlara ve politikacılara yol gösterici bir forum haline gelmiştir. Dün bizim söylediklerimize karşı çıkanlar vardı. Dış ticare-

TEKSİF KONGRESİNDE DELEGELER VE KONUKLAR

Sendikacılardan alınacak çok ders var

Amerikan işyerleri grevi sonuçlandı

Harb-İş'in başarısı

TÜRKİYE'deki bazı Amerikan işyerlerinde iki yılda bir tekrarlanan bir olay vardır. Toplu sözleşmeye oturulur, aylarca görüşmeleri yapılır, anlaşmaya varılamaz, greve gidilir, tehdit, baskı ve her türlü kanunsuz davranışa sapılır, sonra da sözleşme imzalanarak işçi hakları tanınır..

Evet her iki yılda bir bu olay tekrarlanır.

Amerikan işyerlerinde Türk Harb-İş Federasyonu tarafından 17 Nisan'dan beri uygulanan grev böylece başladı ve 30 Mayıs gecesi sona erdi.

Adana, İstanbul, Ankara, İzmir, Diyarbakır ve Gölçük Amerikan işyerlerinde 2700 kadar işçiyi kapsayan grev, Mayıs ayının ortalarında ciddi endişeler doğuracak bir ortama sokuldu ve grevin barışçı yollarla çözülmesi için yapılan teşebbüsler tesirsiz kaldı.

İzmir'de 8, İstanbul'da 2, İskenderun'da 1, Adana'da 15 işyerinde uygulanan greve daha sonra Ankara'daki 8 işyeri de katıldı ve böylece 34 Amerikan işyerinde greve gidilmiş oldu.

OLAYLAR

İzmir'de Amerikan subaylarının sendikacılara müdahale etmesi ve bununla da yetinmeyerek fiili tecavüzlere başlanması, diğer işyerlerine de sıçradı. Ankara'da grevin ilk günü Amerikalılar gıda malzemesi yüklü kamyonları kaçırmak isteyince grev gözcüleri mani olmak istedi ve Amerikan erleri ile subayları grev gözcülerinin üstüne yine kurt köpeklerini salmaktan geri kalmadı.

TÜRK-İŞ UYARIYOR

Bu durumu endişe ile izleyen Türk-İş, 22 Mayıs'ta bir bildiri yayınlarak Amerikan ve Türk makamlarını uyararak, kanunlara saygılı olmağa çağırdı.

tin devletleştirilmesini, yeraltı servetlerimizin millileştirilmesini ve toprak reformunu istediğimiz zaman politikacılar karşımıza çıkıyordu. Hattâ, zamanın Devlet Başkanı ve Başbakanı karşı çıkanların arasında yer alıyordu. Sadece iktidarlar değil, muhalefetler de bizi suçluyordu. Ama bugün onlar da bizim paralelimize gelmişlerdir. Bizim yıllarca önce savunduğumuz ilkeleri şimdi onlar da savunmakta ve karşımıza gelip «ilkelerinizi aynen benimsiyoruz» demektedirler. Zaman bizi haklı çıkarmıştır. Evet iddia ediyoruz, ülkemizde bu sorunlar halledilmedikçe, özlediğimiz mutluluk, özlediğimiz bir hayat seviyesine ulaşamayız.»

Ortak Pazar konusuna da değinen Türk-İş Genel Sekreteri, Ortak Pazar toplantılarının yapıldığı Brükselde, Türk delegasyonunda hükümet üyeleri ile beraber işverenlerin bulunduğunu, buna karşı Ortak Pazar'ın işçileri çok yakından

geçmeden uygulanmasını da isteyen Tunç, konuşmasını şöyle sona erdirdi :

«Politikacılara samimiyeti sendikacılar öğretecektir. Bugün sendikalarımız birçok problemlerini halletmişlerdir. Ama bir büyük problemimiz vardır: Eğitim. Sendikalarımız çalışmalarının ağırlığını eğitime vermek zorundadırlar. Çünkü demokratik rejim eğitilmiş insanlar rejimidir. Parlâmento eğitilmiş insanlar sayesinde itibar sahibi olacaktır. Eğitimi tamamladığımız gün politikacılar nutuklarında yurt problemlerini dile getirmek zorunluğunu duyacaklar ve bu sayede problemlerimize Parlâmentoda da çözüm yolu aranması imkânı bulunmuş olacaktır.»

Güven Partisi Genel Başkanı Turhan Feyzioğlu'nun da konuştuğu Genel Kurulun ikinci gününde, raporların görüşülmesi yapıldı, daha sonra da Komisyon raporları ele alındı.

TEKSİF İCRA KURULU KONGREDE

Yeni bir çalışma dönemi...

ilgilendirmesine rağmen, toplantılarda işçi temsilcilerinin bulunmadığını kınayarak «Ortak Pazar görüşmelerinde kuvvetli olmadığımız ve memleket gerçeklerini iyi bilecek bazı tedbirler almadığımız sürece Ortak Pazar Türkiye için bir felaket getirebilir» dedi.

Ortak Pazar andlaşmasının işçilerle ilgili maddelerinin zaman

Bu arada Teksif Genel Başkanı Şevket Yılmaz, delegelerin çalışma raporu üzerindeki tenkidlerini cevaplandırdı ve son gün de seçimlere geçildi. Şevket Yılmaz Genel Başkanlığa, Tefvik Erdem ve Mehmet Sıngın Başkan Yardımcılıklarına, Vahap Güvenç Genel Sekreterliğe ve İbrahim Yalçınoğlu da Genel Saymanlığa yeniden seçildiler.

Bu konuda yayınlanan Türk-İş bildirisinde şöyle deniyordu :

«Amerikan işyerlerinde Türk Harb-İş Federasyonu tarafından ilân edilen grev, Amerikan ve Türk makamlarının tehdit, baskı ve her çeşit kanunsuz davranışlarına rağmen devam etmektedir.

İzmir, İstanbul, Adana, Ankara ve İskenderundaki Amerikan işyerlerinde kademeli olarak başlayan greve, buralar da çalışan ve sayıları 2750 yi bulan işçilerin tamamı katılmaktadır.

Grevin başladığı işyerlerine Türk ve Amerikan polisleri yığılmıştır. O kadar ki grev yapan her işçi başına bir-kaç polis düşmektedir. Grev gözcüleri, Amerikan polisleri tarafından kanuni haklarını kullanmaktan alıkonmakta, işçiler fiili tecavüzlere uğramaktadırlar. İşçiye tecavüzlerde bulunan, Türk yasalarını açıkça çiğneyen Amerikalılar ise, ellerine verilen birer görev belgesi ile Türk adliyesinin huzuruna çık-

sı yüzünden, anlaşılmaya varmak imkânı bulunamamıştır.

Amerikan makamlarınca bugüne kadar yayınlanan haberlerde, grevin doğuş sebebi olarak, işçinin yönetiminde aşırı söz sahibi olma istekleri gösterilmiş, ücret anlaşmazlığı kamufle edilmek istenmiştir. Oysa, anlaşmazlığın tek oluş sebebi ücret anlaşmazlığıdır. İstenilen ücret artışları ise, bugünkü genel toplu sözleşme düzeni içinde diğer işkollarında yapılan toplu sözleşmelerle sağlanan ücret artışlarının üstünde değildir.

Yani, Amerikan işyerlerinde aşırı taleplerde bulunulmamış, bugünkü genel ücret politikasına uygun hareket edilmiştir.

Grev yüzünden duran hizmetlerin devamını sağlamak amacı ile Amerikan makamları her çeşit kanun dışı yollara başvurmaktan çekinmemekte, deniz ve kara yolları kapandı-ğından, havadan her türlü ik-

kamlarını işçiye karşı harekete geçmeye zorlamaktadırlar. İki bin işçinin hakkını vermemek için «hür dünya cephesini» yıkmak göze alınıyorsa, bugüne kadar bu konuda söylenenlerin samimiyetten uzak olduğu da kendiliğinden ortaya çıkacaktır.

Dört yıldanberi üzerinde durulan ve Türkiye üzerinde bir baskı unsuru olarak kullanılan ikili anlaşmaların son günlerde tekrar ele alınmış olması, aynı şekilde tehdit amacı taşımaktadır. İki ülkenin siyasi ve askeri ilişkilerini düzenleyen ikili anlaşmaları, bir kaç bin işçiye toplu sözleşme ile sağlanmak istenen mütevazı menfaatleri önlemek için bir pazarlık konusu yapmak, ne bu pazarlığı teklif edenler, ne de bu pazarlığı kabul ederek, görüşme masasına oturacaklar için şerefli bir davranış teşkil etmeyecektir .

Amerikan işyerlerinde ilân edilen grevle ilgili olarak, temas edilen her yetkili, bu gre-

HARB-İŞ YÖNETİCİLERİ GREV MAHALİNDE İŞÇİLERLE KONUŞUYOR

«Haklarımızı mutlaka alacağız»

maktan kurtulmaktadırlar. Bu suretle, grev yapılan işyerlerinde Türk yasaları işlemez hale getirilmektedir.

Türk-İş, grevin barışçı yollarla çözümlenebilmesi için bütün temasları yapmış, ancak, en makul ölçülerdeki isteklerinin dahi olumlu karşılanmama-

mali yapmakta ve maalesef bu şekilde kanunların açıkça ihlalinde Türk makamlarının yardımını da sağlamaktadırlar.

Grev dolayısıyla Amerikan makamları, Türkiye'yi tehdit altında tutmak istemekte ve askeri yardımın kısıllacağı ya da kesileceği şantajı ile Türk ma-

vin Türk - Amerikan dostluğunu bozacağını iddia etmektedir. Türk işçilerinin haklı talepleri, işçiye Anayasamız ile sağlanmış hakların uygulanması, bu ilişkilerde zararlı olacaksa, Türk - Amerikan dostluğu sağlam esaslar üstüne kurulmamış demektir.

Türk İşçi Hareketi, Amerikan işyerlerinde çalışan işçilerin bu en haklı nedenlere dayanan grevini tam bir görüş birliği halinde sonuna kadar destekleme kararındadır.

İşçinin Anayasa ile teminat altında bulunan grev hakkını kullanmasını önlemek için girişilecek her hareket ise başarısız kalmaya mahkumdur. Türk-İş, bu konuda Türk ve Amerikan makamlarını uyarmayı bir görev saymaktadır.

Amerikan makamları bugüne kadar çeşitli defalar yaptığı gibi, bu sefer de Amerikan işyerlerinde çalışan Türk işçilerinin haklı isteklerini önlemek için, Türk Hükümeti üzerinde baskı yaparak, işçilere cephe almaya zorlamaktadır. Türk-İş bu yolun benimsenmesi halinde doğacak vahim olayların sorumluluğunun bugüne kadar, daima yasalar çerçevesinde hareket etmeyi prensip edinmiş Türk İşçi Hareketine ait olmayacağını kamuoyuna açıklar.»

PSİ TEMSİLCİSİ ANKARA'DA

Grev bütün şiddeti ile devam ederken, Ankara'ya, Türk Harb-İş Federasyonunun da üyesi bulunduğu Uluslararası Genel Hizmetler Federasyonu Genel Sekreteri Mr. W. F. Barazetti geldi.

Ankara'da Küçüksat semtinde grev halinde bulunan bir Amerikan işyerine giderek işçilerle görüştü, bir konuşma yaparak, PSI'nin temel amacının hür dünya işçilerinin sorunlarını uluslararası dayanışma içerisinde çözümlemeye çalışmak olduğunu hatırlattı ve şöyle dedi :

«Burada bilinçli bir hak mücadelesi yapmaktasınız. Bu mücadelenin her türlü aşırı davranıştan uzak ve demokrasi prensiplerine uygun bir biçimde yürütülmekte oluşunu memnunlukla müşahade etmiş bulunuyorum. Çözümlemeye çalıştığınız uyuşmazlık, ordu ile işçi arasındadır. Ordunun başlıca görevi demokrasiyi korumaktır. İşçiler ise demokrasinin yapı taşıdır. Dolayısıyla bu uyuşmazlığın ortadan kaldırıl-

maması için hiç bir sebep yoktur.»

... VE SON PERDE

Mayıs ayının son gününe kadar kısır çekişmeler içinde, geçen grev, işverenin nihayet işçi haklarını tanımaması sonucu anlaşmayla bitti. TRT'nin 19 bülteninde, grevin gece saat 24'te sona ereceği bildirildi ve bu konuda Çalışma Bakanı Turgut Toker'in bir demeci yer aldı. Toker demecinde, Türk-İş yöneticilerinin bu konudaki gayretlerini övüyor ve daha sonra şöyle diyordu :

«Milli Savunma Bakanlığı ile Türk-İş'in aracılığıyla başkanlığında yapılan toplantıda taraflar, konuyu her türlü hislerin ötesinde gerçekçi bir görüşle tekrar tartışmışlar ve ihtilafların tamamını hallederek mutabakata varmışlardır. Böylelikle bugün saat 24'ten itibaren grev sona ermiş olacaktır.»

ALINAN HAKLAR

Grevin sona ermesinden sonra işçi işveren temsilcileri arasında bir protokol imzalandı. Buna göre işçilerin saat ücretlerine her yıl için 40'ar kuruş zam yapıldı, ayrıca yemek bedeli olarak üç lira ödenmesi kararlaştırıldı. Bunların yanında bugüne kadar ödenmekte olan bir aylık tutarındaki ikramiyeye bir haftalık bir ilave yapıldı, kıdem tazminatlarının miktarı da 17 günden 19 güne çıkarıldı.

TES-İŞ İLE ELEKTRİK ETÜD İDARESİ SÖZLEŞMESİ

İşçilere günde 8 lira zam

Anadolu Ajansında sözleşme imzalandı

Başarıyla sonuçlanan bir grev

Mayıs ayı içinde üç sözleşme imzalandı. Bunlardan biri kamuoyunu bir hayli ilgilendirmişti. Anadolu Ajansı işyerinde, kurulduğu günden beri ilk defa grev ilan ediliyor, işveren de buna lokavtla mukabele ediyordu.

Türkiye'nin yarı resmi ajansındaki bu grev, bütün basın tarafından desteklendi, Türk-İş anlaşmazlığın giderilmesi için gerçekten büyük çaba gösterdi. Ama anlaşma olmayınca grev başladı ve Türkiye'nin dış dünya ile haber alma ve haber verme imkanları kısmen olsun felce uğradı.

Bu konuda Türk-İş'in yaptığı uyarma ve tepkinin gerçekten genişlemesi sonucu işveren sözleşmeyi imzalayacağını bildirdi ve grev sona erdi.

İki yıl süreli toplu sözleşme Genel Müdürlük binasında imzalandı. Törende Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy da bulundu ve bir konuşma yaparak şöyle dedi :

«Bugüne kadar süregelen tatbikat, gözlemcilerin görüşlerinin yanlış olduğunu ortaya koymuştur. Türk sendikacıları, her zaman kanun ve mevzuatın çizdiği sınırlar içinde kalmış, haklarını bu şekilde almıştır. Batının geçirdiği tecrübelerden Türk sendikacıları da faydalanmış, daha dikkatli hareket edilmıştır.»

Demirsoy bu konuşmayı grev, lokavt ve toplu sözleşme dönemine

MESLEK HASTALIKLARININ TANIM ve UNSURLARI

I — GENEL OLARAK

İşçinin hizmet akdine göre yürütmek zorunda kaldığı iş dolayısıyla mârûz bulunduğu sosyal tehlikeler (riskler) işkazası ve meslek hastalığı olmak üzere ikiye ayrılır. Hayatını idame ettirmek için, emeğinden başka hiç bir güce sahip olmayan işçiyi can evinden vuran bu iki tehlikeye karşı, kanun koyucular çok eski zamanlardan beri hassas davranmışlar ve çıkartmış oldukları ilk sosyal mevzuat içinde bu tip risklerin önlenmesi ve tazmini yollarını tanzim etmişlerdir (1). Yabancı mevzuattaki bu gelişmeye uygun olarak mer'î Türk Hukukunda da Sosyal Sigortalar ve İş Kanunu ile Borçlar Kanunu, işkazası ve meslek hastalığı dolayısıyla işverenin borç ve mesuliyetini düzenlemiştir. (2)

İşçinin işverenin emir ve talimatı altında çalışmakta iken işin niteliğine veya yürütme şartlarına göre tekrarlanan haricî bir sebebin tesiriyle mârûz kaldığı bedeni ve ruhi ârizaya meslek hastalığı adı verilir. 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu da bu söylenenlere yakın bir tarif vermektedir. Gerçekten adı geçen Kanunun 11. maddesinin (B) fıkrasına göre, «meslek hastalığı, sigortalının çalıştırıldığı işin niteliğine göre tekrarlanan bir sebeple veya işin yürütme şartları yüzünden uğradığı geçici veya sürekli hastalık, sakatlık veya ruhi âriza halleridir» Keza, 1941 tarih ve 2/15156 sayılı İşçilerin Sağlığının Koruma ve İş Emniyeti Nizamnamesinin 34. maddesinde meslek hastalığı, yapılan işin mahiyet ve hususiyetinden doğan bir hastalık olarak tarif edilmişti. Bugün meslek hastalıkları, yönünden yukarıda adı geçen Nizamnamenin yerine geçmiş olan Sosyal Sigortalar Sağlık İşlemleri Genelgesinin 60. maddesine göre, bir hastalık, zehirlenme veya ârizanın meslek hastalığı sayılabilmesi için, bunun görülen işin mahiyet ve özelliğinden ileri gelmesi gerekir.

Mesuliyet ve İş Hukuku yönünden yukarıda vermiş olduğumuz tarife göre, bir hastalığın meslek hastalığı olarak kabul edilebilmesi için şu şartların bulunması lâzımdır.

1 — Bir Âriza (Hastalık) olmalıdır :

İşçinin tedricen tekrarlanan haricî bir sebebin tesiriyle mârûz kaldığı cismanî tamamîyetin ihlâlî olayına hastalık (âriza) adı verilir.

Bir olayın âriza (hastalık) sayılabilmesi için aşağıdaki özellikleri taşıması gerekir.

a) Haricî bir sebep :

Haricî sebep, işçinin vücuduna yabancı, dışardan vaki olan bir ajan veya faktördür. Meselâ, ülkemizde en çok görülen meslek hastalığı pnömokonyoz (akciğer toz

Yazan :

Doç Dr. FİKRET EREN

hastalığı)nın sebebi, serbest silika ihtiva eden taş ve kömür tozlarının teneffüs edilmesi, yutulmasıdır. İşte burada söz konusu olan hastalığın sebebi, haricidir. İşçinin vücuduna yabancıdır. Onun teneffüs ettiği havadaki serbest silika ihtiva eden kömür ve taş tozları, pnömokonyoz hastalığını tevhit etmekte, meydana getirmektedir. Başka bir deyimle bu hastalık işçinin bedeni veya ruhi yapısında mevcut, dahili bir sebep veya faktörden meydana gelmemektedir. Meselâ, ülser hastalığının sebebi dahildir. Bu hastalıkta haricî bir sebep söz konusu olmamaktadır.

Burada bir hususa işaret etmek gerekir ki, her insan normal olarak teneffüs eylediği havada mevcut bulunan muhtelif tozları yutmakta, inhale etmektedir. Ancak bir akciğer toz hastalığı olan pnömokonyoz'u meydana getiren tozlar, özel bir nitelik taşımaktadırlar. Başka bir deyimle teneffüs edilen havadaki her toz pnömokonyoz hastalığını tevhit etmez. Gerçi hayat boyunca teneffüs edilen hava içindeki tozlar büyüklük ve şekillerine göre solunum yolları ve alveollere (akciğer hava keseciklerine) kadar muhtelif seviyede tutulurlar. Ancak, bunların çok yüksek oranda bir kısmı solunum yolları temizleme mekanizması ile dışarı atılır. (onbinde dokuz bin dokuz yüz doksan dokuzu dışarıya özel solunum temizleme mekanizması ile çıkarılır, içeride ancak onbinde bir kısmı kalır.) İçeride kalan toz zerreciklerinden bir kısmı hiç bir doku tepkisi husule getirmediklerinden hastalık yapmazlar. Bir kısmı ise diğer bazı allerjik hastalıklar meydana getirirlerki, bunlar pnömokonyoz terimi dışında kalırlar. (3)

Bu söylenenlerden de anlaşılacağı gibi, havada uçan bütün tozlar işçiler için tehlikeli değildir. Tozun tehlikeli olabilmesi için içerisinde (serbest silika) dediğimiz bir maddeyi ihtiva etmesi lâzımdır. Bu madde en fazla madenlerde, galerilerin açılması için delinen taşlarda ve tunelcilerin delmeye çalıştıkları taşlarda görülür. Bu «serbest silikayı» ihtiva etmeyen tozlar tamamen tehlikesiz değillerse bile, pnömokonyoz hastalığını meydana getirmezler. (4)

Haricî sebep, pnömokonyozda olduğu gibi, solunum organlarını, özellikle akciğeri tahriş eden tozlar dışında madensel ve organik cisimlerle mekanik tesirler de olabilir. Meselâ arsenik ve oksijenli sülfür bileşiklerinin hazırlanma, kullanma ve manipülasyonu, keza tabaklıkta ve deri beyazlatmada arsenik sülfür kullanma ve bu derilerin

manipölasyonu, cam imalinde anhidrit arsenyö istimali, bu işlerde çalışan işçilerde deri lezyonları, burun lezyonları ve göz lezyonlarını tevhit etmektedir. Bunun gibi, kaynak işlerinde kullanılan azotoksitler işçide nefes darlığı, öksürük, siyonez ve akciğer ödemi meydana getirirken, civa ve civa cevherinin çıkarılması, hazırlanması, kullanılması işlenmesi ve manipölasyonu, bu işlerde çalışan işçilerde entansiyonel titremelere, serebellar araksiye sebebiyet vermektedir. Fosfor ve kurşun da çeşitli hastalıklar doğurmaktadır. Harici bir sebep olarak organik cisimlerden husule gelen hastalıklar, bilhassa benzol, maden kömürü katranı, makine yağları penisilin ve tuzları işlerinde çalışanlarda görülmektedir. Meslek hastalığı yaratmağa elverişli fizik ve mekanik tesirler de hârici sebep olarak kabul edilmektedir. Meselâ, madenlerin çekişlenme, dövülme ve vurulması, dokuma tezgahları ile pistonlu motörler, reaktörler ve benzeri fazla gürültü verici cihazların bulunduğu işyerlerinde çalışan işçiler, buradaki işlerin yürütüm şartlarından doğan gürültüye mâruz kaldıklarından meslek hastalığı yaratıcı bir ortam içinde bulunmaktadır. Diğer taraftan, cam imali, izabehaneleri, maden eritme yerleri ve kaynak işlerinde çalışan işçiler, erimiş camdan veya erimiş veya kızgın hale getirilmiş metalden çıkan göz kamaştırıcı ışık ve şualara mâruz kalma neticesi husule gelen katarakt (göz perdesi) da bir meslek hastalığıdır. Aynı şekilde, görülen işin icabı olarak veya işyerinin özel şartlarının tesiriyle husule gelen enfeksiyonlar, bulaşıcı hastalıklar da meslek hastalığı sayılmaktadır.

Tozlardan meydana gelen diğer bir meslek hastalığı da «Bisinoz» diye adlandırılan ve özellikle tekstil (dokuma-örme) sanayiinde rastlanılan hastalıktır. Gerçekten bisinoz, başta pamuk elyafı, yaprak ve tohumlarının tozları olmak üzere, tekstilde kullanılan bu gibi maddelerin lif ve tozlarının tevhit eylediği allerjik bir meslek hastalığıdır. Adı geçen zararlı maddelere yıllarca mâruz kalma sonunda kronik bronşit, anfizem ve akciğer fonksiyon testlerinde de çalışma gücünün azaldığına ait belirtilerle müterafik teneffüs yetmezliği ve anfizem hali görülebilir. Şu halde, bisinoz hastalığının harici sebebi, pamuk elyafı, yaprak ve tohumlarının tozlarıdır.

b) Tekerrür :

Meslek hastalığını doğuran sebep tekerrür etmelidir. Tekerrürden maksat, aynı olayın birden fazla, yani müteaddit defa meydana gelmesi, cereyan etmesidir. (5). Esasen meslek hastalığını, iş kazasından ayıran en büyük özellik, iş kazasında kazayı meydana getiren harici sebebin bir defada cereyanı iken; meslek hastalığında bu sebebin devamlı olarak tekrarlanmasıdır. Ezcümle işverenin iş güvenliği tetbirini almaması sonucu kömür ocağından düşen bir taş, işçiyi sakatlamışsa, burada harici sebebi teşkil eden taşın düşmesi olayı bir defada cereyan etmiştir. Halbuki sağlık tetbirlerinin alınmaması sonucu ocakta kömür çıkartan bir işçinin tozlu havayı aylar veya yıllarca teneffüs etmesi neticesinde pnömokonyoz has-

talığı meydana gelmektedir. Demek ki, bir ârizanın veya hastalığın meslek hastalığı sayılabilmesi için, bunu meydana getiren harici sebebin tekerrür etmesi gerekmektedir. Nitekim Sosyal Sigortalar Kanunu 11. maddesinin (B) fıkrasında meslek hastalığını tarif ederken yukarıda söylenenlere uygun olarak «tekrarlanan bir sebeple» ibaresini kullanmaktadır.

c) Tedricilik (Yavaşlık)

Meslek hastalığını meydana getiren harici sebep, yavaş, yani tedrici bir nitelik taşır. Bu özelliği dolayısıyla da meslek hastalığı iş kazasından ayrılır. (6) Gerçekten iş kazasında kazaya sebebiyet veren harici sebep anidir. Beklenmedik bir çabuklukla cereyan eder, oysa meslek hastalığında bu, yavaş yavaş meydana gelir. Ezcümle yukarıda vermiş olduğumuz misalda taşın düşmesi ani bir olaydır. Buna karşılık aynı şey tozların teneffüsü olayında ileri sürülemez, zira teneffüs olayı yavaş, yavaş, tedricen vukubulmaktadır. Keza meselâ, zehir tevhit eden bir işte çalışan işçi aniden zehirlenmişse bu olay bir iş kazasıdır. Buna mukabil zehirlenme yavaş yavaş tedricen vaki olmuşsa, meslek hastalığı söz konusu olur. (7)

d) Cismanî tamamiyetin ihlâli :

Tedricen tekerrür eden harici sebep, işçinin cismanî tamamiyetini ihlâl etmelidir.

Mâruz kalınan hastalık, meselâ pnömokonyoz, beden bütünlüğünü ihlâl eden bir hastalıktır. Bu hastalık bilhassa akciğerlerde ve solunum yollarında tahribat yapmaktadır. Bunun neticesinde hastada, öksürük, nefes darlığı, zayıflık, iştahsızlık ve halsizlik görülmektedir. Meslek hastalıkları yalnız vücut bütünlüğünde değil, ruh ve sinir bütünlüğünde de ârazlar meydana getirmektedir. Bu itibarla cismanî tamamiyetin ihlâlinden, hem vücut, hem de ruh bütünlüğündeki ihlâller anlaşılmalıdır.

Meslek hastalığının mukadder sonucu, buna tutulan işçinin ölümüdür. Bu da göstermektedir ki, meslek hastalığı, aynen iş kazasında olduğu gibi, işçinin ya cismanî tamamiyetini ihlâl eylemekte, veyahut da ölümüne sebebiyet vermektedir. Ancak, iş kazasında ölüm, bazı ahvalde harici sebebin vukuu ile birlikte derhal meydana geldiği halde, meslek hastalığında daima hastalığın ilerlemesi sonucu meydana gelir. Bunun da sebebi, meslek hastalığının şifa bulmayan ve daima tedricen ilerleyen progresif massif bir hastalık oluşudur.

2 — Hastalık (ârizâ) ile görülen iş arasında illiyet rabitası bulunmalıdır :

Bir hastalığın, meslek hastalığı olarak nitelendirilmesi için, bu hastalık ile görülen iş arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Bununla beraber hemen belirtelim ki, meslek hastalıkları yönünden illiyet rabitasının tahakkuku hiç bir zorluk arzetmez.

Zira, hizmet akdine göre işverenin işyerinde çalışan işçi, bu hastalığa, gördüğü işin özellik ve niteliği veya işin yürütüm şartları dolayısıyla tutulmaktadır. Başka bir deyimle işçi, işverenin emir ve talimatı altında çalışıyor ve çalıştığı işyerinin durumu hastalık tevhidine müsait bulu-

nuyorsa, uğranılan hastalık esasen meslek hastalığıdır. Kaldı ki, pozitif hukukumuzda aynen yabancı mevzuatta olduğu gibi (8), hangi hastalıkların meslek hastalığı sayılacağı, normatif olarak düzenlenmiş bulunmaktadır. Gerçekten 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 11. maddesinin (B) fıkrasının son bendi gereğince «bu kanuna göre tesbit edilmiş olan hastalıklar listesi .....» den bahsedilmektedir. Şu halde hangi hastalıkların meslek hastalığı sayılacağı bir liste halinde belirtilmiş bulunmaktadır. Meslek hastalıklarını gösteren liste, evvelâ 1941 tarih ve 2/15156 sayılı «İşçilerin Sağlığını Koruma ve İş Emniyeti Nizamnamesi»nde gösterilmişti. Bu nizamnamenin 34. maddesi «Meslek hastalıkları» maddeğini taşımakta ve yapılan işin mahiyet ve hususiyetinden doğan hastalıklar, meslek hastalığı olarak tarif edilmekte idi (9). Adı geçen nizamnamenin 34. maddesinin (c) bendi meselâ «pnömokonyoz» hastalığını derpiş eylemekteydi. Akciğer toz hastalığı demek olan pnömokonyoz, bir üst kavram olup, bunun bir çok çeşidi vardır ve bu hastalıkların oluşuna en çok kömür madeni işçilerinde raslanır. Nitekim bu husus, adı geçen 34. maddenin (c) bendinde açık olarak belirtilmişti. (10)

Bugün, Sosyal Sigortalar Kanununun 11. maddesinin (B) fıkrasında sözü geçen meslek hastalığı listesi, «Sosyal Sigortalar Sağlık İşlemleri genelgesi»nde tesbit edilmiştir. Bu genelgenin 62. maddesinde meslek hastalıklarının bir listesi verilmiş bulunmaktadır. Adı geçen listede 50 çeşit meslek hastalığı olup, bunlar madensel cisimlerle organik cisimlerden, fizik ve mekanik tesirlerden, tozlardan ve bulaşıcı hastalıklardan husule gelmiş olmalarına göre beş genel bölüme ayrılmaktadır.

Şu halde yukarıda belirtildiği gibi işçide adı geçen Genelge'deki listede yer alan bir hastalık tesbit edildiği takdirde, bu hastalığın görülen işin niteliğinden veya yürütüm şartlarından ileri geldiği sabit olacak, böylece hastalıkla iş arasındaki illiyet bağı gerçekleşmiş, ispat edilmiş sayılacaktır. Bu görüşümüz, Yargıtay 4. Hukuk Dairesinin 8.8.1963 tarih ve E. 63/2913, K. 5892 sayılı içti-hadında teyit edilmektedir. Gerçekten, adı geçen karara göre» ..... sözü edilen Tüzüğün 34. maddesinde anılan hastalıkların söz konusu olduğu hallerde sözü edilen Kuruldan düşünce istenmesine yer yoktur.

O halde davacının maden kömürü işlerinde çalışan işçi olup, silikoz hastalığı tesbit edilmiş olmasına göre, hastalığın meslek hastalığı olduğunun tesbiti zorunluluğu vardır (11). Listedeki şartların gerçekleşmesi halinde, işçinin, hastalığının menşeinin mesleki olduğunu ispata mecbur olmadığı, yani bu taktirde hastalığın, bir meslek hastalığı olduğunun kabulü gerektiği Türk ve yabancı doktrinde de savunulmaktadır.

Buna karşılık, işçinin maruz kaldığı hastalık, anılan listede zikredilmemişse, hastalığın işin niteliği veya yürütüm şartlarından ileri geldiğinin ispatı işçiye aittir. Başka bir deyimle, işçi, tutulduğu hastalıkla gördüğü iş ara-

sındaki illiyet bağını ispat ettiği takdirde, hastalık, meslek hastalığı sayılacaktır.

İşçi, sigortalı işçi ise, ileri sürülen hastalığın meslek hastalığı olup olmadığına karar verecek makam, Sosyal Sigorta Yüksek Sağlık Kuruludur.

İşçinin sigortalı olmaması halinde, hâkim meseleyi bilirkişiye göndermelidir.

- (1) Bu konuda tarihi gelişim yönünden geniş bilgi için bak: Bureau International du travail, Raport V. Conference International du Travail: La Réparation des Maladies Professionnelles, Genève 1933, sh. 1 vd. Ayrıca Bak: F. Netter; La Sécurité Sociale et ses principes, Paris 1959, sh. 133 vd.
- (2) Bak. S.S.K. M. 11; İ.K. 73 vd. B.K. 332
- (3) Bak; Sami Solu, Göğüs Hastalıkları, Ankara 1968, (Akciğer toz hastalıkları - Pnömokonyozlar) Sh. 154.
- (4) Bak. Erdoğan Lostar, Akciğer toz hastalıkları, Ankara 1961 sh. 6
- (5) Bak. Netter, age. sh. 138; Saymen F.H. Ekonom M. Sosyal Sigortalar Tatbikatı, İstanbul 1966. sh. 87
- (6) AI-ABID, Adnan; La responsabilite de l'employeur en droit irakaen et la réparation des accidents du travail en droit Francais, Neuchâtel 1965 sh. 99, 114. Bozer Ali, Türk Hukukunda Sosyal Sigortalara Genel bir Bakış Ankara 1963, sh. 43 İzveren Adil. Sosyal Politika ve Sosyal Sigortalar, Ankara 1968 sh. 205.
- (7) AL-ABID, Age. sh. 115.
- (8) Yabancı mevzuattaki çeşitli çözüm yollarına hakim olan prensipler için bak: Netter age. sh. 139
- (9) Hemen belirtelim ki, adı geçen Nizamname Sosyal Sigortalar Kanununa nazaran meslek hastalığını daha dar tutmaktaydı. Gerçekten Sosyal Sigortalar Kanunu 11'e göre, yalnız işin niteliğinden değil işin yürütüm şartlarından doğan hastalıklar da meslek hastalığıdır.
- (10) Listedeki sayılmamış her hangi bir hastalığın meslek hastalığı sayılıp sayılmayacağı Sosyal Sigorta Yüksek Sağlık Kurulunca karara bağlanır. Bak. S.S.K. 11/B son cümle.
- (11) Bu karar için bak: Metin Önel, Sigortalı Mevzuatı, değişik ikinci baskı Ankara 1968, sh. 79 No. 3

İŞKOLLARI YÖNETMELİĞİNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASI

«Yasada öngörülen kuruluşların istişari mütalâaları alınmadan işkolları yönetmeliğinde değişiklik yapılması yasaya aykırıdır ve iptali gerektirir. Danıştay 8. Daire, E. 968/244, K. 968/3133, 7.10.1968»

Kanun No. 274 Mad. 9/3

DANIŞTAY KARARI

Dâvalının süre itirazı yerinde görülmemiştir.

Danıştay Dâva Daireleri Kurulunun E. 1964/1993 K. 1967/356 sayılı dosyası ile Sekizinci Dairenin E. 1967/3534 K. 1968/2787 sayılı dosyası da getirtilerek dâva dosyası ile birlikte incelendi:

274 sayılı Sendikalar Kanununun 9. maddesinin 3. fıkrası (İşkolları ve bunların birbirleri ile ilgili olanları, Çalışma Bakanlığınca yapılacak bir yönetmelikle tesbit olunur. Bu yönetmelik, Milletlerarası normlar dikkate alınarak hazırlanır. Çalışma Bakanlığı yönetmeliği hazırlarken Yüksek Hakem Kurulunun, en çok işçi mensubu olan işçi konfederasyonunu ile ençok işveren mensubu olan işveren konfederasyonunun yoksa Türkiye Ticaret Odaları, Sanayi Odaları ve Ticaret Borsaları Birliğinin mütalâalarını alır) hükmünü sevketmiştir.

Bu esaslara uygun olarak hazırlanmış bulunan (Sendikalar İşkolları Yönetmeliği) nin tamamen ve kısmen değiştirilmesi halinde dahi kanunda öngörülen bu şartların yerine getirilmesi icabeder.

İncelenen dosyalar içerisinde 23.2.1965 - 1.7.1965 - 20.7.1965 tarihlerinde Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonunun 13.2.1965 tarihinde Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonunun 14.4.1966 tarihinde Yüksek Hakem Kurulunun istişari mütalâalarının alındığı anlaşılmaktadır.

Söz konusu yönetmelik evvelce hazırlanarak 11.8.1962 tarih ve 1777 sayılı Resmi Gazetede yayımlandıktan sonra, bilâhare değişikliklere uğramış ve bu değişikliklerden birisi, 17.10.1967 gün ve 12727 sayılı Resmi Gazete ile, sonuncusu ise 27.10.1967 gün ve 12736 sayılı Resmi Gazete ile yayınlanmıştır.

Dâva, yönetmeliğin 28. maddesinde yapılan değişiklik sebebi ile açılmıştır.

Bu değişiklik yapılmadan önce Yüksek Hakem Kurulu ve Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonunun istişari mütalâalarının alınmadığı anlaşılmaktadır. Her ne kadar Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonunun da mütalâası alınmadığı adı geçen müessesenin 23.10.1967 gün ve 67/3451 sayılı yazısında bildirilmişse de Çalışma Bakanlığınca ibraz

olunan bu Konfederasyonna ait 18.10.1967 gün ve 67/3401 - 12/19 sayılı mütalâa sureti karşısında mezkûr yazı kabule şayan görülmemiştir.

Bu hale göre; değişiklik yapılmadan evvel Milletlerarası normlar dikkate alınarak, sadece Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonunun değil, Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu ve Yüksek Hakem Kurulunun da mütalâaları alınmadan yapılan değişikliğin kanuna aykırılığı açık olduğundan 27 Ekim 1967 gün ve 12736 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren İşkolları Yönetmeliğinin 28 numaralı bölümünün iptaline.

TOPLU İŞ SÖZLEŞMESİNİN İPTALİ

YARGITAY HUKUK GENEL KURULU KARARI

«Toplu iş sözleşmesinin akitlerinden bulunmayan ve sadece sözleşmeden yararlanmak isteyen işçinin, sözleşmenin bazı maddelerinin iptalini isteme hakkı yoktur.

Yarg. H.G.K. E. 624, K. 641, 25.9.1968»

Dâvacı işçi vekili, işverenle Türkiye Tütün, Müskirat, Gıda ve Yardımcı İşçi Sendikaları Federasyonu arasında akdedilen toplu iş sözleşmesinin 6. maddesinin kanuna aykırı olduğunun tesbitini ve iptalini, Grev ve Lokavt Kanununun 6. maddesine aykırı olduğundan bahsile bu aykırılığın tesbitini ve anılan sözleşme maddesinin iptalini istemiştir. 275 sayılı Kanunun 6 ncı maddesiyle Hukuk Genel Kurulunun 23.11.1966 gün ve 9/1052-298 sayılı kararında belirtildiği üzere, işçinin mensubu bulunduğu sendikadan her hangi bir suretle ilişkisinin kesilmesi toplu iş sözleşmesinin sağladığı menfaatlerden yararlanmasına engel olamaz. Bu yönde bir uyumsuzluk bulunmamaktadır.

Toplu iş sözleşmesinin akitlerinden bulunmayan, sadece sözleşmeden yararlandırılmasını isteme yetkisi bulunan dâvacı işçi toplu iş sözleşmesi maddesinin 15/7/1963 gün ve 275 sayılı Toplu İş Sözleşni isteyemez. Bu cihetlerin düşünülmemesi özel daire bozma ilâmına uyulmayarak eski hükümde direnilmesi isabetsizdir. Dâvalı vekilinin temyiz itirazının kabulüyle direnme kararının bozulması gereklidir.

SONUÇ: Dâvalı vekilinin temyiz itirazının kabulüne, direnme kararının, H.U.M.K. nun 429 uncu maddesi uyarınca BOZULMASINA.

İBRANAME

«Bir konuda ibranamenin varlığından bahsedebilmek için, doktrinde de kabul edildiği üzere, gerçekleşme şartlarından biri olan «şüphe» ve «tereddüt» ten uzak bir açıklık ve seçiklikte bulunması zorunludur.

Y. 9. HD, E. 12061, K. 932,
29.1.1968»

Yargıtay kararı

Davacılar, ana çizgileriyle, biricik destekleri ve evlatlarının bir iş kazası sonucu öldüğünü bildirerek dâvalı işverenden 15.000'er lira maddî, 15.000'er lira manevî tazminatın tahsiline karar verilmesini talep ve dâva etmişlerdir.

Buna karşılık dâvalı işveren, gene ana çizgileriyle, ibra savunmasında bulunmuştur.

Mahkemece, dâvalının savunmasına uygun olarak, dâvacıların dâvalıyı ibra etmiş olduklarından bahisle dâvanın reddi cihetine gidilmiştir; hüküm, dâvacılar tarafından temyiz edilmiştir.

Bu durumda dâvacıların isteklerini kapsıyacak şekilde bir ibranın olayda söz konusu bulunup bulunmadığının incelenmesi gerekir.

1 — Dâvalı tarafça dayanılıp mahkemeye sunulan ve (İBRANAME) başlığını taşıyan 9.12.1964 günlü belgede, aynen: «Türkiye Şişe ve Cam Fabrikaları A.Ş. Paşabahçe Fabrikasında 908 sicil No.lu 2 nci Makinist fabrikada almış olduğu yanık kazalarından İşçi Sigortaları Kurumu Paşabahçe Hastahanesinde tedavi edilmekte iken vefat eden oğlumuzun Fabrikada emanet bulunan 180 lira istihkak alacağı ile İş Kanununa göre tazminat karşılığı olarak kesilen 100 lira olmak üzere cem'an 280.00 lira alacağı ile bizlere bakan bir oğlumuz olması ve bizim de deprem neticesi evimizin yıkılmış bulunması ve fakrûhal içinde olmamızı nazara alarak bizim talebimiz üzerine Fabrika Müdürlüğünün bize vermediği kabul ettiği 1000.— lirayı fabrika vizesinden tamamen aldığımızı ve fabrikada hiç bir cihetten başkaca bir güne alacağımız kalmadığını ve Fabrikayı ibra eylediğimizi beyan ederiz» dendiği görülmektedir.

Bu belgede özellikle olan yönler şunlardır. Belgede, taraflarca öngörülen haklar, yapılan yardımı da kapsayacak şekilde gösterilmiş; fakat 100 ve 180 lira gibi miktarı küçük haklara yer verilmiş bulunmasına rağmen asıl dâva konusu haklardan söz edilmemiştir.

2 — Bir Yargıtay Hukuk Genel Kurulu Kararında de belirtildiği gibi, (işçinin ve onun yerine geçenlerin) alacaklarına ilişkin ibra bildirimlerinin dar bir yoruma bağlı tutulmaları, işçinin ve onun yeri-

ne geçenlerin almamış oldukları bir alacaktan vaz geçmiş olduklarının yalnız, hiç bir kararsızlık ve kuşkuyla yer bırakmıyacak ölçüde kesin ve açık olan bir beyan karşısında kabul olunması, iş hukukunun Yargıtay'ca da benimsenmiş genel kurallarındandır. İbra belgesi bu belgede ödenmiş haklar bir bir sayıldıktan sonra başkaca bir hakkın kalmadığına ilişkin genel anlatımlı kayıt sadece sayılan haklara ait ve onlarla ilgili fer'i nitelikteki haklardan vaz geçilme anlamına gelir. Zira, ibra edilen bir kaleme ilişkin hak, sayılanlardan daha önemli bir mahiyet arz etmekteyse, daha az önemlilerinin ibra belgesinde gösterilmesine rağmen bunun belirtilmemesi düşünülemez. Bundan başka, bir konu da ibranın şartlarından biri olan «şüphe» ve «tereddüt» ten uzak bir açıklık ve seçiklikte bulunması zorunludur.

O halde, mahkemeye sunulmuş olan ibra belgesi, dâva konusu istekleri kapsadığını kabule elverişli bulunmamaktadır.

Mahkemece, bu maddi ve hukuki olaylar gözönünde tutulmaksızın ve aksine görüşün benimsenmesi durumunda bunun nedenleri gereği gibi açıklanmaksızın yazılı şekilde dâvanın reddi yolunda hüküm tesisi, usule ve yasaya aykırıdır.

SONUÇ: Temyiz olunan hükmün yukarıda açıklanan sebeplerden dolayı BOZULMASINA.

YARGITAY KARARI

«İşçiden ilk çalıştığı devre sonunda akdin feshi sebebiyle alınan ibranamenin, aynı işyerinde çalıştığı ikinci süreyi kapsaması düşünülemez. Yarg. 9. HD, E. 5659, K. 4989, 4.7.1966»

1 — Yapılan soruşturmaya, toplanan delillere ve kararın dayandığı gerektirici sebeplere göre dâvalının aşağıdaki bendin kapsamı dışında kalan yönlerle ilişkin temyiz itirazları yersizdir.

2 — Dâva, ihbar, kıdem tazminatıyla fazla çalışma, hafta ve genel tatil ve yıllık ücretli izin paralarının dâvalıdan tahsili isteğine ilişkindir.

Dâvalı mahkemeye gelmemiş, ancak gönderdiği karşılık dilekçe ve ona ekli belgeler ile dâvacının iş sözleşmesinin ihbar önellerine riayet edilmek suretiyle bozulduğunu ve ibra yazısına göre diğer isteklerden bir alacağı olmaması gerektiğini ileri sürmüştür.

Mahkeme, ihbar ve kıdem tazminatı ile son beş yıl içinde gerçekleşen diğer dâva konusu alacakları hüküm altına almıştır.

Gerçekten dosyadaki belgelerden birinci defa iş sözleşmesi bozulan dâvacı Bölge Çalışma Müdürlüğünün aracılığı ile işine alınmış ve 18.7.1964 tarihin-

de verdiği ibra yazısı ile bütün haklarını aldığından söz ederek, davalıya genel olarak ibra etmiştir. Ancak dâvacının iş sözleşmesinin ikinci defa bozulması olayı bundan sonra olmuştur ve dâvalı ihbar önelerine riayet ederek iş sözleşmesini bozmuştur.

Bu durumda dâvacının kıdem tazminatı isteği dışında kalan ihbar tazminatı ile ve 18.7.1964 tarihine kadar olan çalışmalarından doğan fazla çalışma hafta ve genel tatil ve yıllık ücretli izin parasını istemeğe hakkı olmamak gerektir. Çünkü ihbar önelerine riayet edilerek iş sözleşmesi bozulmuştur ve anılan ibra yazısı ile de 18.7.1964 tarihine kadar olan bütün haklarını almıştır.

Ancak dâvacının 18.7.1964 tarihinden iş sözleşmesinin ikinci defa bozulduğu 22.2.1965 tarihine kadar geçen süredeki fazla çalışma, hafta ve genel tatil paraları ile şartları mevcut ise yıllık ücretli izin parasını istemeğe hakkı vardır. O halde dâvalının ibraz ettiği ve dâvacı tarafından kabul edilen ibra yazısına da ihbar önellerine riayet edildiğini gösteren belgelerin gözönünde tutulmayarak son beş yıl içinde gerçekleşen dâva konusu isteklerin (kıdem tazminatı hariç) hüküm altına alınması usul ve kanuna aykırıdır.

SONUÇ: Temyiz edilen kararın ikinci bentte gösterilen sebepten **BOZULMASINA**.

TESBİT DAVALARINDA İŞ MAHKEMELERİNİN GÖREV SINIRI

«5521 sayılı yasanın 1 nci maddesindeki görev, eda dâvasının öncüsü olarak tesbit dâvasının dahi aynı maddenin içinde düşünülmesini zorunlu kılar ve bu dâvalara iş mahkemelerinde bakılır. Yarg. 9. HD, E. 1910, K. 7756, 22.5.1968»
Kanun No. 5521, Mad: 1

Yargıtay kararı

İstek, hüküm yerinde de kabul olunduğu üzere, tesbit dâvası niteliğindedir. Taraflar arasındaki ilişkinin iş sözleşmesine dayandığı ve uyuşmazlığın, İş Kanunundan doğduğu da uyuşmazlık konusu değildir. Öbür yandan, hukukumuzda tesbit dâvaları, eda dâvasının öncüsü olarak, hem içtihat hem de doktrin tarafından kabul edilmiştir. Esasen mahke-

me de, ilke olarak, tesbit dâvalarının hukukumuz yönünden varlığını reddetmemekte, ancak, 5521 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu gereğince, iş mahkemelerinin bu çeşit dâvalara bakamayacağını ve görevli yargı yerinin asliye mahkemesi olduğunu belirtmektedir. Ne var ki anılan Kanunun 1 inci maddesi hasren eda dâvalarına ya da onlarla beraber yenilik doğuran dâvaları hedef tuttuğunu gösterecek açık veya üstü kapalı bir hükmü kapsamamaktadır. Bundan başka, ilke olarak tesbit dâvasının varlığı kabul olunan olayımızda olduğu gibi, eda dâvasının öncüsü olarak, tesbit dâvasının dahi sözü edilen maddenin kapsamı içinde düşünülmesi zorunludur.

Mahkemece, bu yönler gözönünde tutulmaksızın yazılı şekilde hüküm tesisi, usule ve yasaya aykırıdır.

SONUÇ: Temyiz olunan hükmün yukarıda yazılı sebeplerden dolayı dâvacı yararına **BOZULMASINA**.

LEVHA RESMİ

«Sendikalar astıkları levhalar için resme tâbi tutulamaz. Danıştay 9. Daire, E. 968/246, K. 968/2265, 24.9.1968»

DANIŞTAY KARARI

Dâvanın Özeti : Demiryolu işçileri Sendikası binasına asılan levha için 1966 mali yılında salınan 72 liralık levha resmine vâki itiraz; İtiraz Komisyonunun 28.1.1967 gün ve 545 sayılı kararı ile, Sendika her ne kadar 5237 sayılı kanunun 21 inci maddesinin I inci

fıkrasında belirtile levha asmak mecburiyetindeki müesseselerden değilse de 3 üncü fıkradaki istisnaya da girmediğinden levha astığı takdirde resme tâbi olacağı gerekçesiyle reddedilerek tarhiyat tasdik edilmişse de, Temyiz Komisyonunun 15.II.1967 gün ve 1967/2235 sayılı kararı ile; muteriz Sendikanın ticari ve sınaî işyerlerinden olmadığı, resmi dairelere ait muafiyet hükmünün mefhumu muhalifine istinaden mükellefiyet tesisi de imkânsız bulunduğu cihetle temyiz talebinin kabulüyle İtiraz Komisyonu kararının bozulması kabul edilerek tarhiyat kaldırılmıştır.

Davacı Vergi Dairesi, 5237 sayılı kanunun 21 inci maddesinin 3 üncü fıkrasında belirtilen resmi dairelerden olmayıp Sendikanın astığı levha için resme tâbi tutulması gerektiği iddiasıyla Temyiz Komisyonunun 15.II.1967 gün ve 1967/2235 sayılı kararının bozulmasını talebetmektedir.

Savunma Özeti: Savunma verilmemiştir.

Raportör Güler Mermut'un Düşüncesi: Bozulması istenen 15.II.1967 gün ve 1967/2235 sayılı Temyiz Komisyonu kararında belirtilen gerekçe karşısında haklı görülmeyen dâvanın reddi gerekeceği düşünülmektedir.

Kanun Sözcüsü Halit Yener'in Düşüncesi: Belediye Gelirleri Kanununun 21 inci maddesinde göste-

rilen müesseselerden addolunmayan sendikanın levha resmi ile teklifinde isabet olmadığı sebepleriyle tarhiyatın terkinine mütedair Temyiz Komisyonu kararı yerinde olup dâvanın reddi gerekir.

DANIŞTAY KARARI

Hüküm veren Danıştay Dokuzuncu Dairesince işin gereği görüldü:

Dâvada ileri sürülen iddialar, usul ve kanun hükümlerine uygun gerekçeyi muhtevi Temyiz Komisyonunun 15.II.1967 gün ve 2967/2235 sayılı kararının bozulmasını sağlayacak nitelikte görülmediğinden dâvanın reddine ve dâvacı idareden ilâm harcı alınmasına yer olmadığına 24.9.1968 gününde oybirliğiyle karar verildi.

İŞ KAZASI SONUCUNDA TAZMİNAT

- «1 — Çocuğun babasının ölümünden sonra doğması aile kavramına dahil olmasına engel teşkil etmez.
- 2 — Mânevi zararın ölüm anında doğmasını zorunlu kılan bir kanun hükmü yoktur. Mânevi zarar ölümden sonra da doğabilir.
- 3 — Babasının ölümünden sonra doğan çocuğa mânevi tazminat takdiri zorunludur. Yarg. 9. HD, E. 8577, K. 11542, 5.II.1967»

Yargıtay kararı

I — Yapılan soruşturmaya, toplanan delillere ve kararın dayandığı gerektirici sebeplere göre, dâvalının temyiz itirazları yerinde görülmemiştir.

II — Dâvacının temyiz itirazlarına gelince: Küçük Mustafa'nın babası iş kazası sonucu ölümünden bir süre sonra sağ olarak doğmuş bulunduğu uyumsuzluk konusu değildir. Medenî Kanunun 27 nci maddesinin 2 nci fıkrasında «Çocuk sağ doğmak şartıyla ana rahmine düştüğü andan itibaren medenî haklardan istifade eder» demektedir. Borçlar Kanununun 47 nci maddesinde ise hâkimin özel durumları gözönünde tutarak ölünün ailesine mânevi zarar namı ile adalete uygun tazminat ödenmesine karar verebileceği hükmü yer almıştır. Küçük Mustafa'nın ölümden sonra doğması aile kavramına dahil

olmasına engel teşkil etmez. Bundan başka, mânevi zararın ölüm anında doğmasını da zorunlu kılan bir kanun hükmü yoktur. Manevi zararın da bu olayda olduğu gibi sonradan doğması da mümkündür. Gerçekten babasını dahi tanımak mutluluğundan yoksun kalacak çocuğun bütün yaşantısı boyunca duyacağı eksiklik ve acı söz götürmez. Öbür yandan ilke olarak mânevi tazminat müessesesi kabul olunduktan sonra, küçüğün geleceğe yönelen mânevi zararlarını karşılıksız bırakmak, açık surette adalet ve hakkaniyet kurallarına aykırı düşer.

Mahkemece bu yönler üzerinde durulmaksızın sadece Yargıtay kararlarından söz edilerek küçük Mustafa'nın mânevi tazminat isteğinin reddi usule ve yasaya aykırıdır.

Ne var ki, bu yanlışlığın giderilmesi yeniden yargılama yapılmasını gerektirmediğinden hükmün düzeltilerek onanması cihetine gidilmiştir.

SONUÇ: Dâvacının temyiz itirazlarının kabulüne hüküm fıkrasındaki (Küçük Mustafa olay anında ana karnında olduğundan bunun hakkında mânevi tazminat talebinin reddine ve red olunan mânevi tazminat üzerinden dâvacı vekili için takdir edilen 400 lira maktu ücreti vekâletin dâvacıdan alınarak dâvalıya verilmesine) ibarelerinin silinerek bunun yerine (Yukarıda açıklanan sebeplerden dolayı küçük Mustafa için takdir olunan 6000 lira mânevi tazminatın dâvalıdan alınıp dâvacıya ödenmesine, mahkûmubihe olay tarihinden itibaren % 5 kanuni faiz yürütülmesine, mânevi tazminat bakımından dahi dâvacı Mustafa vekili için takdir olunan 600 lira vekâlet ücretinin dâvalıdan alınıp dâvacıya verilmesine) ibarelerinin yazılmasına, temyiz itirazlarının reddiyle hükmün bu düzeltilmiş şekliyle ONANMASINA.

ZAMANAŞIMININ BAŞLANGICI

«İş kazasında ölüm sebebiyle tazminat hakkı, iş kazası sonucu vukua gelen ölüm tarihinde doğar. Yarg. 9. HD, E. 2413, K. 4122, 15.5.1967»

Yargıtay kararı

Dâvanın konusu, iş güvenliği kurallarına aykırı davranış sonucu meydana gelen zararların ödetilmesi isteğine ilişkindir.

Mahkeme, zamanaşımının gerçekleşmiş olduğu düşüncesine dayanarak dâvanın reddine karar vermiştir.

Gerçekten 30.4.1966 tarihinde meydana gelen iş kazası sonucunda dâvacıların miras bırakanı 17.4.1957 günü göçmüş ve tazminat dâvası ile 17.6.1966 da açılmıştır. Olayda uygun sebep ve sonuç bağı tartışma

ve uyumsuzluk konusu değildir. Türk Ticaret Kanununun yürürlük ve uygulama şekli hakkındaki 6763 sayılı Kanunun 41/F maddesinin, Borçlar Kanununun 332 nci maddesine eklediği fıkra ile işçinin ölmesi halinde onun yardımından yoksun kalanların uğradıkları zararlar sebebiyle isteyebilecekleri tazminatın da ,akte aykırı davranışlardan doğan tazminat dâvalarına ilişkin hükümlere tâbi olacağı esas kabul edilmiştir. Sigortalı işçi 17.4.1957 tarihinde yani Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girmesinden sonra ölmüştür. O halde, miras bırakanları için tazminat hakkı, iş kazası sonucu vukua gelen ölüm tarihinden doğmuş olmak gerekir. Halbuki ölüm tarihi ile dâva tarihi arasında 10 yıl geçmemiştir. Mahkemece bu yön gözönünde tutulmaksızın dâvanın zamanaşımından reddi yasaya aykırıdır ve dâvacı tarafın temyiz itirazı bu bakımdan yerindedir.

SONUÇ: Temyiz olunan kararın yukarda açıklanan sebepten BOZULMASINA.

İŞÇİ İLE İŞVEREN ARASINDAKİ DAVALARIN ÇÖZÜM YERİ İŞ MAHKEMESİDİR

«4/10195 sayılı Yönetmeliğe göre çalışan ve işçi niteliğinde olduğu tesbit edilenlerin 6772 sayılı yasa uyarınca vaki ek tediye taleplerinin iş mahkemesinde çözümlenmesi gerekir. Uyuşmazlık Mah. E. 968/62, K. 969/1, 15.2.1969»
Kanun No. 5521/1 - 3008/1

UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ KARARI

Başkanın sözcüsü uyuşmazlığın çözümünün idari yargı yerine ait bulunduğu yolundaki düşüncesi dinlendikten sonra gereği düşünüldü: 6772 sayılı Yasa gereğince ek ödemede bulunulmamasından dolayı açılan dâvada dâvacının işçi niteliğinde bir kimise olup olmadığının belli edilmesi söz konusudur.

Dâvacının, dâvalı idarede Yüksek Mühendis olarak yaptığı işler bakımından bedenen çalışmasına rağmen işçi sayılmadığını dün yapılan işlemin iptali istemiyle açmış olduğu dâva sonunda Danıştay 8. Dairesince verilen 10.10.1967 gün ve E. 967/1506, K. 967/3173 sayılı kesinleşmiş kararda, adı geçen 3008 sayılı yasanın 1. ci maddesindeki tanımlamaya uygun bir işçi olduğu saptanarak idarenin işlemi iptal edilmiştir. Dâvacının hukuki durumuna ilişkin bu kesin hüküm, Uyuşmazlık Mahkemesi için dahi bağlayıcı niteliktedir. İşçi ile işveren arasındaki dâvalar ise 5521 sayılı yasanın 1. maddesi hükmü gereğince İş Mahkemelerinin görevine girmektedir. Ve adli dâvalardandır. Buna göre Başkanın sözcülüğünün istemi reddolunmalıdır.

SONUÇ: İstem reddine ve dâvada adli yargının görevli bulunduğu oybirliğiyle karar verildi.

girildiğinde bazı gözlemcilerin, Türk işçilerinin haklarını gereği gibi kullanamayacakları şeklindeki iddialarına karşı yapıyordu.

Tes-İş'in sözleşmesi

Elektrik Etüd İdaresinde

işçiye yeni haklar

Türkiye Enerji, Su, Gaz ve DSI İşçi Sendikaları Federasyonu (Tes-İş) ile Elektrik Etüd İdaresi Genel Müdürlüğü arasında bir süreden beri devam eden toplu iş sözleşmesi görüşmeleri Mayıs ayının ortalarında sona erdi ve sözleşme imzalandı.

Sendikali işçilere günde 8 lira zam yapılmasını öngören ve iki yıl süreli toplu iş sözleşmesi ile ayrıca, çeşitli sosyal ve çalışma şartlarıyla iş güvenliğini düzenleyen hükümler getirildi.

Sözleşme imza töreninde Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Refet Sezgin de bulundu ve yaptığı konuşmada, sendikaların hür ve demokratik ülkelerde demokrasinin temel taşları olduğunu söyledi.

Petrol - İş'in sözleşmesi

Mobil'de ücretler arttırıldı

Mayıs ayının son günü bir açıklama yapan Petrol-İş Sendikası Genel Başkanı İsmail Topkar, Mobil şirketinin Şelmo işyerinde yeni bir toplu iş sözleşmesi imzalandığını açıkladı ve «Yeni sözleşme ile bu işyerinde çalışan sendikamız üyesi işçilerin asgari ücretleri 33 liraya çıkartılmış, ayrıca bir çok yeni haklar sağlanmıştır» dedi.

Ücretlerden ayrı olarak, işçilere yılda iki aylık ücretleri tutarında ikramiye verileceğini açıklayan Topkar, yeni sözleşme ile alınan diğer hakları şöyle sıraladı :

«Yapılan sözleşme ile işçilerimizin ücretleri ortalama 400-700 lira arasında artmıştır. Ayrıca her işçiye günde beş lira yemek parası verilecektir. Bundan başka tabii afetten zarar gören işçilere 3-15 lira arasında avans verilmesi sağlanmıştır. Bu arada evi olmayan işçilere beş bin liralık mesken kredisi verilmesi kararlaştırılmıştır.»

Dış ticaret

İthalattan sağlanan kazanç

Sağlık Bakanının açıklaması bir takım çevrelerde telaş yarattı

Sağlık Bakanı Vedat Ali Özkan'ın Sağlık Kurumlarının ihtiyacı olan tıbbi cihazların Bakanlık tarafından ithal edileceği ve böylece 6 - 7 milyon lira tasarruf sağlanacağını açıklaması, dış ticaretle ilgili herhangi bir tartışmadan, vebadan korkar gibi ürün bazı çevreleri karıştırdı.

Sağlık Bakanı Vedat Ali Özkan, firmalar aracılığıyla yapılan ithalatın Sağlık Bakanlığına daha pahalıya malolduğu görüşünden hareketle, röntgen cihazları, cerrahi aletler ve diğer tıbbi teçhizatı doğrudan doğruya Bakanlığın ithal etmesi halinde, büyük tasarruf sağlanabileceğini düşünmüş, tasarruf edilen bu paranın sağlık hizmetlerine harcanmasını plânlamış ve bu görüşünü kamuoyuna açıklamıştı.

TELÂŞLANANLAR

Sağlık Bakanının bu davranışı elbette ki gerçekçi, devletin ve ulusun çıkarlarını ön plânda tutan bir görüştü. Ama ne var ki, Türkiye'de, kendi çıkarlarını herşeyin üstünde tutanlar da vardı ve bunlar, çıkarlarına uzanıldı mı, ortalığı birbirine katmakta gerçekten büyük bir maharet kazanmışlardı.

Sağlık Bakanı Özkan da bu çevrenin hışmına uğramaktan kendini kurtaramadı. İthalâtçılar, sıranın kendilerine geleceğinden korkan ihracatçılar, Ticaret Odaları, bir kısım yazarlar Sağlık Bakanına hücum ediyor, kimi daha yumuşak, kimi daha sert dille Bakanı yeri yorlardı. Bu arada Özkan'ı Başbakan ve Adalet Partisine jurnallerden de ortaya çıktı.

Telâşa kapılanlardan biri olduğu anlaşılan Türkiye Odalar Birliği Genel Sekreteri de Özkan'ın bu tutumunu «dış ticaretin devletleştirilmesi istikametinde atılmış bir adım» olarak niteliyordu.

VEDAT ALİ ÖZKAN
Olumlu bir adım

ODALAR BİRLİĞİ GENEL SEKRETERİNE GÖRE...

Türkiye Odalar Birliği Genel Sekreteri Namık Kemal Savun'un 19 Mayıs günü Anadolu Ajansına verdiği bir cümlelik demeç şöyledi:

«Herkesten fazla ihtisasa değer vermesi lâzım gelen sayın Sağlık Bakanımızın başkanlığında devlet hizmetleri arasında yer almayan ve alması da hiç bir şekilde tecviz edilmeyecek olan ithalât işini bakanlığı görevleri içine alma hareketinin devlete fayda yerine zarar getireceğini, üstelik dış ticaretin devletleştirilmesi istikametinde atılmış bir adım olacağı ve bu bakımdan gerek hükümetimizin, gerek Adalet Partisinin programıyla ve icra plânıyla katıyen bağdaşmadığını Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği adına belirtir ve hükümetimizin sağduyusunun hür dünyada emsali olmayan böyle bir kararın alınmasına mâni olacağına büyük inancımı teyit eylerim».

SAĞLIK VE SOSYAL YARDIM BAKANLIĞI

Kararda ısrar edilecek mi?

«İHTİSASA SAYGI»

«Herkesten fazla ihtisasa değer vermesi lâzım gelen» Sağlık Bakanı «tıbbi malzeme ve cihazların Sağlık Bakanlığınca alınmasının Bakanlığa 6 - 7 milyon lira kâr sağlayacağını» mütehassıslardan aldığı bilgiye dayanarak söylüyor ve bu ihtisasa saygısızlık oluyor da,

tıbbi malzeme, cerrahi âletin ne olduğunu sadece proforma faturalardan öğrenen, bir ithalâtçının bu malzemeleri yurda getirmesi ihtisasa saygı oluyor...

Telâşa kapılanların feryadı üzerine Sağlık Bakanı Vedat Ali Özkan 21 Mayıs'ta bir açıklama yaptı ve Sağlık Bakanlığının ithalâtı doğru-

dan doğruya yapmasının gereklerini şu şekilde açıkladı :

«Bakanlığımız yurtiçi alımlarında 2490 sayılı kanuna tâbidir. 2490 sayılı kanun hükümlerine göre yapılacak mübayaaların şartnamelerinde özel vasıf ve marka tasrihi yasaktır. Şartnameler fiks olup ayrıca kalite tercihi yapılamaz. İthalenin en ucuz fiat teklifinde bulunana yapılması mecburidir. 6246 sayılı kanuna göre dış ülkelerden doğrudan yapılacak ithalâta ise, firmalar teklif mektubu verirler, ilmi bir kurul bu teklifleri inceler, evvelâ kalite, bakım, tamiir ve yedek parça temini hususlarını, sonra bu tekliflerin fiat bakımından derecelendirilmesini yapar. İhale de, bu esaslara göre yapılır.

Mübayaaya edilen cihaz ve malzeme, özellikleri aynı olmakla beraber, bazan eski model olmakta veya en ucuz fiat teklif edenden alınma mecburiyeti karşısında, memleketimizde ciddi bir bakım servisi olmıyan çeşitli menşeli cihazlar satın alınmakta, yedek parça ikmali ve bakım imkânsızlığı sebebiyle milyonlarca liralık cihaz ve malzeme kurumlarımızda maalesef kullanılmaz halde bulunmaktadır.

Dış memleketlerden doğru-
dan yapılacak mübayaalarda malın fabrika çıkışından gümrüğe gelene kadar çok sıkı bir fiat

Yazık oluyor yıllara

BEŞ, yıl önce, Türk-İş, ithalat ve ihracat oyunlarıyla yurdumuzun büyük kayıplara uğradığını, bu yüzden, dış ticaretin devlet eliyle yapılması gerektiğini söylüyor ve bu öneri, başta zamanın başbakanı olmak üzere, birçok bakanın, parlamentelerin tepkisiyle karşılanıyordu. Bütçe Komisyonu başkanı, bu görüşü savunan bir milletvekilini «kökü dışarda ideolojilere alet olmakla» suçluyor, ağzına geleni söylüyordu.

Aradan sadece beş yıl geçti.

Şimdi bir bakan çıkıyor, bakanlığının ihtiyaçlarını doğrudan doğruya ithal ederek, 10 milyona yakın kâr sağlayacağını ve bu parayı halkın sağlığı için sarfedeceğini söylüyor.

Yani, bir takım araçların havadan paralar kazandıklarını, hükümetin bir üyesi, en yetkili kişi olarak kabul ediyor.

Yine aynı bakan, ithalatın doğrudan doğruya bakanlığı tarafından (yani devlet eliyle) yapılması görüşünü savunuyor.

Beş yıl önce bu görüşe karşı çıkan zamanın başbakanı, zamanın bakanları, Bütçe Komisyonu Başkanı (halen bir senatördür) o zamanki görüşlerini acaba şimdi bu bakana karşı da söyleyecekler mi?

Bu sorunun cevabı kocaman bir «hayır» olacaktır.

Çünkü, beş yıl önce Türk-İş'in görüşüne karşı çıkanlar, bugün aynı paralele gelmişlerdir.

Bugün de Türk-İş'in savunduğu ilkelere karşı olanlar var. Onlar da günün birinde aynı ilkelerin savunucusu olacaklar...

Ama geçip giden beş yıllara da yazık oluyor, yazık olacak...

kontrollüne tâbi tutulup, her kalem masraf için resmi vesika isteneceği ve gerek mal bedeli, gerek fabrikasından gümrüğe kadar sarfedilecek nakliye ve sigorta bedelleri ve gerekse gümrük vergileri üzerinden hiç bir aracıya kâr verilmeyeceğinden mal, iç piyasa fiyatlarına nazaran çok daha ucuza temin edilebilecektir.

İthal edilecek cihaz ve malzeme listeleri henüz ilân edilmediği gibi, bazı ithalatçıların ellerinde bu malzemedan bulunduğu ve böylece mükerrer döviz transferi yapılacağı hususunda iddia edilen ve ileri sürülen fikirlerin yeri ve mesnedi olamaz.

Sonuç olarak 6246 sayılı kanuna göre yapılması düşünülen ithalatta, teklifler değerlendirilerek en kaliteli, en yeni model ve en ucuz fiyatlar dikkate alınacaktır. İç piyasada aynı vasıf ve aynı modelde ve dış alımlara nazaran daha ucuz fiatta mal bulunduğu takdirde elbette ki bu sonuçların alımı cihetine gidilecektir.»

Şimdi merakla beklenen, Sağlık Bakanının dediğini yapıp, yapamayacağı. Gerçekten, tıbbi malzeme ve cihazları Sağlık Bakanlığı ithal edecek ve bu suretle 6 - 7 milyon liralık bir kâr sağlayacak mı, yoksa, Sağlık Bakanı da bugüne

Bir ithalat hikâyesi

Söz dış ticaretten açılmışken, bir hikâye anlatalım.

Adam ithalatçılık yapıyor. Dışarda birikmiş bol miktarda parası var. Tutuyor İtalyadan 20 bin çift ayakkabı satın alıyor. Ama ayakkabıları Türkiye'ye sokmasına imkân yok. Ya da çok yüksek gümrük ödeyecek ve Türkiye'de satış imkânı bulamayacak. Ayakkabıları satın aldığı fabrikaya bir talimat veriyor: «Bu ayakkabıların sol teklerini İstanbul, sağ teklerini de İskenderun limanında şu adreslere yollayın.» Tabii adresler hayali...

Ayakkabılar gümrüklere geliyor. Sahibini arıyorlar, verilen adres yanlış. Ayakkabılar sahihsiz. Aradan bir süre geçiyor. Sahibi bulunamayan 20 bin sol ayakkabı İstanbul, 20 bin sağ ayakka-

bı da İskenderun gümrüğünde satışa çıkarılıyor. Kim alır tek ayakkabıyı? Tabii hiç bir istekli yok. En sonunda, bizim ithalatçı İstanbul gümrüğündeki, ortağı da İskenderun gümrüğündeki tek ayakkabıları sudan ucuz fiyatla satın alıyorlar.

Sonra... Ayakkabıları birleştirip, satışa çıkarıyor ve dünyanın kazancını sağlıyorlar.

Bu, daha önce de söylediğimiz gibi bir hikâye. Ama buna benzer olaylar olmuyor mu sanki...

Ve bir takım kişiler, bu çeşit oyunları «ticaret dehalarının» sonucu sayıp, iftiharla da anlatıyorlar.

Oysa bunun adına «ticari deha» değil, adıyla sanıyla «uç kâğıtçılık» denir.

kadar diğer birçok yetkilinin yaptığı gibi, bir grubun baskısına boyun eğip, bu görüşünden vaz geçecek mi?

Yaşayan görür...

DIŞ TİCARET REJİMİ VE TAHSİS OYUNLARI

Sağlık Bakanının açıklaması, bir takım çevrelerin Özkan'a karşı

çıkması, gözlerin dış ticaret rejimine çevrilmesine sebep oldu.

Hükümetin bir üyesi, en açık bir şekilde, bakanlığına ait ithalatın ithalatçıları eliyle yapılması sonucu memleketin 6 - 7 milyon liralık bir kayba uğradığını açıklıyordu. Diğer bakanlıkların ve kamu kuruluşlarının yaptıkları ithalatın

Dış ticaret ve karaborsa

Dış ticaret oyunlarından birisi de yurttan karaborsa yaratarak, bir kaç misli para kazanmaktır.

Herhangi bir ihtiyaç maddesinin ithali için gerekli tahsis, üç-beş kişi tarafından alınır ve o madde ithal edilir. Kısa bir süre sonra, ikinci ya da üçüncü elle geçen bu maddeler, bir yerde depolanır. İhtiyaç sahipleri piyasada gerekli maddeyi bulamayıp, çaresizlik içinde kıvrılmaya başlayınca, karaborsa faaliyete geçer ve beş liralık mal, 20, 25 hatta 30 liraya el altından satılmaya başlanır.

Şu anda bunun açık örneği fotoğraflağımızda ve filminde görülmektedir. Fotoğ-

rafçılar, ihtiyaçları olan maddeleri 3-5 misli fazla para ödeyerek almaktadırlar

Bizzat devlet tarafından, ya da devletin sıkı bir denetimi altında yapılacak ithal bu çeşit oyunları ortadan kaldıracaktır.

Bu yüzden de bir takım çevreler, «dış ticaret rejiminin değişmesi gerek» sözünü duymak bile istemezler.

Fotoğraf malzemesi zaman zaman karaborsaya döner ve bazı kişiler bu arada hayadan para kazanırlar.

“Programla bağdaşmaz,, miş !..

BİR bakan, «bakanlığımın ihtiyacı olan malzeme ve cihazı bakanlık olarak ithal edip, bu suretle 6-7 milyon lira kâr sağlayacağım, bu parayı da halkım için sarfedeceğim» diyor.

Sen misin bunu diyen?

Çıkıyor bir takım kişiler, «bunu yapamazsın, o 6-7 milyon lira bizim kazancımızdır. Biz o parayı üç-beş kişi aramızda bölüşeceğiz» diyorlar ve tehdit havası içinde bazı görüşler ileri sürüyorlar.

Böyle bir tutum, yani devletin çıkarının korunması, «hükümetimizin, Adalet Partisinin programı ve İcra Planıyla katıyen bağdaşmaz» miş bu çevrelere göre.

Şimdi bu şahıslara sormak lazım: Hangi hükümetin hangi programı, hangi partinin programı ve ilkeleri, hangi ic-

ra planı üç-beş kişinin çıkarının, devletin, bütün bir ulusun çıkarının üstünde tutulmasını öngörür.

Üstelik bakanın bu yolda hareketi «dış ticaretin devletleştirilmesi istikametine atılmış bir adım olacak»mış...

Gördünüz mü felaketi, böyle bir adım atıldı mı, ne olacak ithalatçıların hali... Ne olacak memleketin hali...

Bu kişilere göre, bütün bu felaketleri önlemek için Sağlık Bakanlığının malzeme ve cihazlarını yine ithalatçılar aracılığıyla getirmeli, milyonlarca lira kârı bu kişilerin alması sağlanmalı...

Biraz daha gayret etseler, adamlar, «dış ticaretin devletleştirilmesi istikametine atılmış adım»a engel oldukları, yurdu böyle bir felâketten kurtardıkları için kendilerine madalya verilmesini de isteyecekler.

Bu kadarına da yüzüstlük denir...

da aradaki ithalatçılara en az aynı oranda kâr bıraktığına şüphe yoktu. Buna göre, bakanlıklar ve kamu kuruluşları ihtiyaçlarını ya doğrudan doğruya kendileri, ya da Devlet Malzeme Ofisi aracılığıyla yaparlarsa, hem kalitesiz malzeme ithali önlenmiş olacak hem de milyonlarca lira tasarruf sağlanacaktı.

Sağlık Bakanının yaptığı açıklama bu gerçeği en açık şekilde ortaya koyuyordu.

İşin bir başka yönü de ithalatı olsun, ihracatta olsun, şişirilmiş, ya da az gösterilmiş faturalarla, yurt dışına döviz kaçırılmasıydı. Bir yandan dövizimiz yurt dışına kaçırılıyor, bir yandan bu yolla büyük çapta vergi kaçakçılığı yapılması da mümkün oluyordu.

YILLARCA ÖNCE...

Konu Türk-İş tarafından yıllarca önce ortaya atılmış ve o günden beri dış ticaretin belli ölçüler içinde devlet eliyle yapılması görüşü savunulagelmıştır. Diğer birçok meselede olduğu gibi, bu konunun öncülüğünü yapmak şerefi de Türk-İş'e aittir. Siyasi partilerden, çeşitli kuruluşlara, yazarlara kadar hiç

kimsenin üzerine eğilmek gereğini duymadığı bir dönemde dış ticaret rejimi Türk-İş tarafından ele alınmış ve Yedinci Kongrede kabul edilen 23 ilke arasında bu konu da yer almıştı. Yedinci Kongrede oybirliğiyle kabul edilen karar tasarılarının 15'inci maddesi şu şekildeydi:

«Dış ticaret düzeninde değişiklikler yapılarak, üretici, köylü ve çiftçilerin, sanayicilerin ve devletin kendi ithalat ve ihracatlarını kendi kuruluşları yoluyla, aracısız olarak yürütmeleri için gereken tedbirlerin alınması ve bu konuda gerekli çalışmaların süratle gerçekleştirilmesinin sağlanması için Türk-İş, ilgililer nezdinde tüm ağırlığı ile gereken teşebbüsü yapacaktır.»

TAHSİS SATIŞI

Yurdumuzda ithalat, belirli zamanlarda Ticaret Bakanlığı tarafından, Ticaret ve Sanayi Odaları Birliğinin görüşü de alınarak hazırlanan kotalarla yapılmakta, ayrıca, Ticaret ve Sanayi Odaları Birliğine de tahsis verilmektedir.

İthal edilecek malların tahsisi, Ticaret Odalarına kayıtlı kişi ya da firmalara, gösterdikleri ihtiyaç ora-

nında yapılmaktadır. Tahsisin yapılmasından sonra da derhal gazetelerde ilânlar yayınlanmaya başlamakta, bu tahsisler açık artırma suretiyle satışa çıkarılmaktadır. Tahsisi alan, üstüne kendi komisyonunu koyarak, malı bir başkası adına ithal etmekte ve bu surette, Ticaret Bakanlığının yaptığı tahsis, bir aracıya on binlerce lira kazandırmaktadır. Hem nasıl bir kazanç? Havadan, hiçbir şey yapmadan, vergisi olmayan bir kazançtır bu.

Ticaret Odası üyesi ve hatırlı bir kişi olmak tahsis almak için yeterli bulunmaktadır.

Bu işte bir başka kazanç yolu da, tahsisi aldıktan ve malı ithal ettikten sonra, çok yüksek bir kâr koyarak, onu satmaktır. Bu suretle, yine büyük bir kazanç elde etme imkânı vardır.

FİYATLAR BU YÜZDEN YÜKSELİR

Bütün bunlar, gazetelere ilân vermek suretiyle açık açık yapılan işlerdir. Dış ticaret rejimimiz bu çeşit oyunlar için, her çeşit kolaylığı sağlayacak niteliktedir. Bu nitelik yüzünden ithal edilen malların fiyatı gittikçe yükselmekte, fiyat farkı, ya o malın satışında, ya da o malla üretilen eşyanın satışında tüketiciye intikal etmektedir.

İşte Türkiye'de dış ticaret rejimi, bir takım kişilere böylesine haksız kazançlar sağlayacak şekilde işlemekte ve bu sistem tenkid edildi mi, bir takım çevreler feryadı basmaktadırlar.

Türk-İş'in dış ticaret görüşü

«Dış ticaret düzeninde gerekli değişiklikler yapılarak üretici, köylü ve çiftçilerin, sanayicilerin ve devletin kendi ithalat ve ihracatlarını kendi kuruluşları yoluyla aracısız olarak yürütmeleri için gereken tedbirlerin alınması ve bu konuda gerekli çalışmaların süratle gerçekleştirilmesinin sağlanması için Türk-İş ilgililer nezdinde tüm ağırlığı ile gereken teşebbüsü yapacaktır.»

İlaç oyunu

Meclis «İlaç Araştırma Komisyonu» raporu ne zaman ele alınacak?

Millet Meclisinin «ilaç endüstrisinin sosyal, sağlık ve ekonomik cephelerini bütün ayrıntıları ile aydınlatmak ve bilgi edinmek» amacıyla kurduğu «İlaç Araştırma Komisyonu» çalışmalarının sonucunu Mayıs ayı içinde kamuoyuna açıkladı.

Komisyonun yaptığı araştırmalar, ilaç sanayiinin büyük bir başıboşluk içinde olduğunu, yurttaşın fazla para ödeyerek, tedavi gücü çok az olan ilaçlar almak zorunda bırakıldığını ve yabancı sermayenin Türkiye'de ilaç endüstrisine hâkim olduğunu ortaya koyuyordu.

NİSAN 1967 — NİSAN 1969

İlaç konusunda uzun süreden beri basında yer alan tartışmalar, bazı doktorların öne sürdüğü iddiaların, ilaç firmaları tarafından cevaplandırılması ve konunun karşılıklı ithamlarla gazete sütunlarını işgal etmesi, kamuoyunu bu mesele üzerine eğilmeye yöneltmişti. Çanakkale Milletvekili Cihad Baban'ın ilaç konusunu bütün ayrıntılarıyla incelemek üzere bir araştırma komisyonu kurulmasını öngören teklifi, Millet Meclisinin 19 Nisan 1967 tarihli oturumunda kabul edilmişti.

Komisyonun çalışmaları 1969 Nisan ayının sonunda tamamlandı.

Çalışmaların tamamlanmasından sonra bir basın toplantısı yapan Komisyon başkanı Gümüşhane Milletvekili Sabahattin Savacı ve komisyon sözcüsü Tokat Milletvekili Cevdet Aykan çalışmaların sonucunu özetlediler.

Komisyon yetkililerinin yaptığı açıklama gerçekten çok ilgi çekici idi. Bu açıklamalar basında geniş yer aldı. Ancak görünen odur ki, bu konu da diğer birçok mesele gibi, üzerinde bir süre durulduktan sonra unutulup gidecek ve sis-

BİR ECZANE VE ÇOĞU YARARSIZ İLAÇLAR
Eczacılar da şikâyetçi

tem yine böyle işlemeye devam edecek.

AMBALAJLAMAYA DAYANAN SANAYİ

Millet Meclisi İlaç Araştırma Komisyonu raporunda açıklandığına göre, Türkiye'de 120 firma ilaç üretmektedir. Bu firmalardan 13'ü yabancı olup, ilaç üretiminin yüzde 50'den fazlasını ellerinde tutmaktadır. İlaç hammaddesi yönünden tamamen ithalâta dayanan ilaç sanayii —diğer birçok sektörde olduğu gibi— ambalajlamadan öteye geçememektedir.

1967 yılında ilaç hammaddesi için yapılan ithalât 230 milyon lira dolaylarındadır. 1972 yılında bu ödemenin 300 milyon lirayı aşacağı sanılmaktadır.

«YABANCI SERMAYENİN FAALİYETİ»

Millet Meclisi İlaç Araştırma Komisyonu raporunda, «yabancı sermayenin faaliyeti» başlıklı bölümde de hayli ilgi çekici bulunuyor. Bu konuda şu görüşler yer alıyor:

«Türkiye'de ilaç sanayii ekonomik yönden incelenirken bu sanayi kolunda yabancı sermayenin durumu üzerinde önemle durulmak gerekir.

Kalkınmasında yabancı sermayeye yer vermek isteyen memleketlerde yabancı sermaye girişine sınırsız bir serbestlik tanınmamaktadır. Bazı sahalarda

bu sermaye girişi kısıtlanmakta veya yasaklanmaktadır. Gelişigüzel ithal edilen yabancı sermayenin memleket ekonomisine faydalı olduğu iddia edilemez. Böyle bir sermayeye ihtiyaç duyulmayan sahalarda yabancı sermayenin ithali yerli sanayi için zararlı ve yıkıcı olmaktadır.

1954 yılından sonra Türkiye ilaç sanayiine yabancı sermayenin girişi serbest denilebilecek ölçüde olmuştur.

1954 yılında yabancı sermayeyi teşvik maksadiyle çıkartılan kanunun tanıdığı kolaylıklardan yararlanan yabancı firmalar özellikle müstahzar ilaç sanayiine büyük bir alâka ve rağbet göstermişler. Bu sahada çalışan yabancı sermayeli firmaların sayısı kısa bir zamanda 10'a yükseltilmiştir. İlaç sanayiinin hemen tamamı İstanbul'da toplanmış olduğuna göre, İstanbul sanayii hakkında hazırlanmış olan istatistikler yabancı sermayenin müstahzar ilaç imaline gösterdiği rağbetin derecesi hakkında bir fikir verebilir. Meselâ 1960 yılında bütün İstanbul sanayiinde yabancı sermayenin oranı % 3,5 iken bu oran ilaç sanayiinde % 19'a varmaktadır. Yatırımların diğer sektörlerdeki kıyasla daha kısa zamanda verimli hale gelmesi ve hazır bir piyasanın varlığı yabancı

sermayenin bu sektöre akmasını cazip hale getiren sebeplerden başlıcalarıdır.

Yabancı sermayenin bu rahatının bir diğer sebebi de, muhtemelen, bu sektörde yabancı firmalar için mümkün olan yüksek kâr oranıdır. Zira başlangıçta yabancı sermayenin memleket kalkınmasında olumlu bir rol oynayacağı inancında da olan Devlet organları liberal

BAZI İLÂÇLAR

Güven güvenilebilirsen

bir yabancı sermayeyi teşvik ka-nunu kabul ettikleri gibi gelen-lere de teşvik, kolaylık ve hoş-görü göstermişler ve özellikle fiyat konusunda yüksek kâr marjları tanımışlardır.

Bundan başka, beynelmilel çapta isim yapmış firmaların kredi kolaylıkları ve dolayısıyla yatırım imkânları yabancı ser-maye lehine işleyen faktörlerden olmuştur. Yabancı sermayenin önem kazanmaya başladığı dev-rede yerli fabrikalar için şart-ların kötüleşmeye başlaması, özellikle küçük ve orta çapta birçok yerli firmanın sarsılma-sına sebep olmuştur. Gerçekten 1965 yılındaki duruma göre, ya-bancı sermayenin yatırımlarda-

ki payı % 60'a, üretim değerin-deki hissesi ise % 45'e yüksel-miştir.

Yabancı sermayenin bu sa-hadaki yatırımları özellikle 1957-1962 yılları arasında, ilâç sana-yiinde bir âtil kapasitenin orta-ya çıkmasına da sebebiyet ver-miş, bundan zarar görenler de yerli firmalar olmuştur. Çünkü âtil kapasitenin mevcudiyeti, ünitelerini yenilemek, dolayısı-yile üretim metotlarını ıslah et-mek isteyen yerli firmaların fi-nansman, kredi ve makina teç-hizat ithal imkânlarını daralt-mıştır.

Görülen ilâç üretiminde ya-bancı kuruluşların üretim payı-nın büyümekte olduğu şeklinde-dir. İlâç endüstrisi, imalât ve sa-tış pazarı olarak büyüdükçe ka-lite kontrolü daha ciddiyetle yü-rütüldüğünde, ufak yerli kuru-luşlar muhtemelen ilâç piyasa-sından ayrılacaklardır. Büyük yerli kuruluşlarımız da halen li-sans altında yabancı firmaların ilâçlarını yapmaya kuvvetle yö-nelmektedirler. Bu da bir an-lamda yerli kuruluşların da ya-bancılaşması demektir.

Pek çok ülke yabancı ser-mayenin çalışmasını ihracat, hammadde yapımı, araştırma ile ilişkin bazı hususlara uyması şartına bağlamaktadır. Meselâ İspanya Hükümeti bir yabancı şirketle yaptığı anlaşmada belli kapasitede bir araştırma lâbora-tuarının kurulması, çoğunlukla İspanya'da üretilecek veya sağ-lanacak hammadde kullanımı, kârın belli bir oranını da İspan-ya'da yapacağı araştırmalara tahsis etmesi şartını ileri sür-müştür. Bazı memleketler ya-bancı sermayeden imalâtın belli bir kısmını ihraç etmesini iste-mektedirler. Yabancı sermaye konumuzun ve yabancı şirketle-rin çalışma şekilleri günümüzün ihtiyaç ve imkânlarına uyacak şekilde yerinde değerlendirilme-si gereklidir, kanısındayız.

Yabancı sermayenin faaliye-ti kontrol edilerek ona milli ekonominin gelişmesine uygun bir yön verilebildiği takdirde,

halen müstahzar ilâç sanayiinde görülen âtil kapasite kısa za-manda önlenebileceği gibi, tüm olarak ilâç sanayiinin dengeli ve sağlam bir gelişme seyrine gireceği ve ödemeler dengesi ba-kımından da daha olumlu rol oynayacağı şüphesizdir.

YARARSIZ VE PAHALI İLÂÇLAR

İlâç Araştırma Komisyonuna göre, Türkiye'de tüketilen ilâçlar-dan üçte biri tedavi yönünden az etkili, ya da yararsız bulunmakta-dır. İlâç harcamalarının tedavi harcamalarındaki yeri yüksektir ve yıllık ilâç israfı 300 milyon lirayı bulmaktadır.

Komisyon ilâç fiyatlarının yük-sek olduğunu tesbit etmiştir. Fiyat-ların tesbiti ile ilgili olarak komis-yon şu görüşü ileri sürmektedir:

«İlâç endüstrisinin özel te-şebbüs elinde bulunduğunu dü-şündüğümüzde, firmaların çalış-malarına büyük kâr düşüncesi-nin yön vereceği tabiidir. Bunun yanında yüksek kalite ve emni-yet standartlarının korunması ve ilâç maliyetlerinin, satışının mümkün olan en düşük seviye-de tutulması ülkenin yararına-dır. Bu yararın korunması için ilâç yapımı ve fiyatlarının disip-line edilmesini hemen hemen bütün medeni toplumlar bir sosyal sorumluluk olarak kabul etmişlerdir.»

FİYATLAR NASIL YÜKSELTİLİYOR

Komisyon raporunda ilâç fiyat-larının firmalar tarafından hangi oyunlarla yükseltildiği belirtilmek-te ve şöyle denilmektedir:

«Kamu oyununda ifade edildi-gine göre fiyatları düşürülen ba-zı ilâçlar firmalar tarafından imal edilmemektedirler. Bu fir-malar bu kabil ilâçlar yerine benzeri formüllerle yeni ilâçları yeni fiyatlarla piyasaya sürmek-tedirler. İlâç fiyatlarını tesbit eden Komisyon bilgisi haricinde kalan hammaddelerle yapılan 632 adet ilâca geçici bir fiyat vermiştir.

Bu vesileyle beynelmilel ilâç endüstrisindeki bir eğilimi ve

«SİGORTA REÇETELERİ YAPILIR»

Meclis Araştırma Komisyonu tavsiyelerde bulunsun dursun...

Meclis Komisyonunun kamu kuruluşlarına tavsiyesi

MİLLET Meclisi İlaç Araştırma Komisyonu, raporunda, ilaçların fabrikadan tüketiciye intikali arasında kâr sağlayan kuruluşlardan bahsetmekte, ilaç depoları ve eczanelerin yüzde 30-35 oranında kâr sağladığını belirtmekte ve Sosyal Sigortalar Kurumunu örnek vererek şunları kaydetmektedir:

«Kamu kuruluşlarının ve bilhassa Sosyal Sigortaların mensuplarına ilaçları doğrudan doğruya kendi kuruluşları içinde sağlamaları eğilimleri eczacılar arasında son yıllarda tepki yaratmıştır.

Sosyal Sigortalar Kurumunun bize bildirdiğine göre, ilaçları ilaç şirketlerinden takriben % 30-35 tenzilatla satınalmaktadırlar. Şayet Sosyal Sigortalar kendi mensuplarına ilaçları kendi eczanelerinden alsalar % 30-35 nisbetinde daha yüksek bir ödeme yapacaklardır.

Sosyal Sigortalar Kurumunun bize bildirdiğine göre, halen Sosyal Sigortalar Kurumu takriben 100 milyon civarında olan ilaç harcamalarının takriben 70 milyon tutan kısmını kendi kuruluşları içinde sağlamaktadırlar. Sosyal Sigortalar kapsamına giren nüfus sayısı arttıkça veya genel sağlık sigortası uygulandığında, kamu kuruluşlarınca harcanan ilaç miktarı artacaktır. Komisyonumuz kamu kuruluşlarının ilaçlarını kendi kuruluşları içinde sağlamalarında ekonomik yönden ve muhtemelen reçetede yazılı ilaçların, reçete sahibine aynen intikalinde fayda görmektedir. Kamu kuruluşlarının, mensuplarına ilaçları daha müessir ve ekonomik olacak bir yönde intikaline imkân verecek kuruluşların kurulmasını ve tedbirler bulunmasını da temenni etmektedir.»

Komisyonun görüş ve tavsiyeleri bu... Bunlara yüzde yüz katılmamak imkânsız. Ama bir de uygulamaya bakalım.

506 Sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu Mecliste görüşülürken, Sosyal Sigortalar Kurumunun kendisine lâzım olan ilaçları, doğrudan doğruya firmalardan satın alması ve bu surette, yüzde 30-35 oranında ucuza maletmesi öngörülüyordu. İlaç araştırma Komisyonunun bütün kamu kuruluşlarına tavsiye ettiği ve uyguladığı için Sosyal Sigortalar Kurumunu övdüğü bu öneri, Mecliste bir gürültü kopardı, bir gürültü kopardı... O oturumları izleyenler, manzarayı herhalde asla unutmayacaklardır. Parlamenterlerden bazıları, sanki eczacıların avukatlıklarını üzerine almışlar, bu görüşe en şiddetli şekilde saldırıyor, koridorlarda en yoğun kulisi eczacılar adına yapıyorlardı. Bunlardan biri koridorda bas bas bağıriyordu: «efendim, eğer bu sistem kurulacaksa, rejimimizin adını da değiştirelim... Bu düpedüz komünistliktir...» Ve buna benzer daha ne laflar...

Kanunun ilaçlarla ilgili maddesi bu şartlar altında görüşüldü ve «Sosyal Sigortalar Kurumunun ancak, yataklı tesisleri olan yerlerde eczane açabilmesi» bin güçlükle kabul edildi.

Bugünkü uygulamaya göre, Sosyal Sigortalar Kurumu, ancak, yataklı tesisi olan yerlerde eczane açabilmekte ve ilaçları buralarda % 30-35 ucuza maledebilmektedir. Eğer Kurumun yataklı tesisi yoksa, orada, işçi verilecek reçeteyi eczanelerde yaptırmak, dolayısıyla Sosyal Sigortalar Kurumu % 30-35 daha fazla para ödemek zorundadır.

Şimdi, Millet Meclisi İlaç Araştırma Komisyonunun raporunu okurken, hafızalar Sosyal Sigortalar Kanununun görüşüldüğü günlere gidiyor. O günkü konuşmaları, o günkü kulis çalışmalarını hatırlayıp, Komisyonun ortaya çıkardığı gerçeklere de bakınca, o konuşmaları, o kulis çalışmalarını yapanlar adına insanın yüzü kızarıyor.

temenniye belirtmek için ifade etmek isteriz. Büyük ilaç firmaları araştırmaları ile buldukları ilaçları her yerde patent ve marka teminatı içinde piyasaya sürmektedirler. Bu ilacı piyasaya ilk sürdüklerinde büyük reklam yapmaktadırlar. Bu reklâmla ilaç yeni ve tedavi yönünden zaruri olarak tanıtılmaktadır. İlaç hammaddeleri kendi patentleri altında olduğundan ve bu maddenin yapımı da kendilerinince bulunduğu genellekle ilaca yüksek fiyat talebilmektedirler.

Birkaç yıl sonra ilacın hammaddesi başka firmalarca da yapılmakta ve piyasaya benzeri ilaçlar çoğu zaman çok düşük fiyatlarla çıkarılabilmektedirler. Bu durumda büyük ilaç firmaları bu ilacın formülünde ufak bazı değişiklikler yaparak veya ilacın hammaddesinin bünyesine bazı sentezlerle yeni maddeler ekliyerek piyasaya yeni bir ilaç olarak çıkartmaktadırlar. Bu yönde bir davranış bu firmaya eski ilacına çok benzeyen yeni ilacını yine birkaç yıl yüksek fiyatla satmak imkânını vermektedir.

Memleketimizde de yabancı firmalar tarafından pek çok ilaç yüksek fiyatlarla uzun yıllar satılmıştır. Aynı ilacın benzeri ve daha az bilinen bir firmanın ilacı daha ucuz fiyatla satıldığı halde geniş kullanım bulamamıştır. Büyük firma ilacının satışı düşürdüğünde veya bu ilacın fiyatı indirildiğinde piyasaya benzeri bir ilacı yine yüksek bir fiyatla çıkarmıştır.

Bu gibi durumlarda Sağlık Bakanlığının ilacın hammaddesinin etki ve fiyat yönünden tam değerlendirebilecek elemanlara sahibolabilmesi, Bakanlığa ilaç fiyatının tesbitinde ve ilaç ruhsatı veriminde kanımıza göre büyük faydası olabilir.»

Komisyonu göre ilaç fiyatlarının yeniden tesbiti, birçok ilacın çok daha ucuza satılmasını sağlayacaktır.

KÂR VE VERGİ

Millet Meclisi İlaç Araştırma Komisyonu, ilaç satışlarında depo ve eczanelere ödenen kârlara da

değirmekte, kamu kuruluşlarının ilaçları doğrudan doğruya fabrikadan almalarının yüzde 30 oranında ucuzluk sağlayacağını belirtmektedir.

Komisyon ilaç firmalarının ödediği vergilerin tesbit edilemediğini, bunların defterlerinin çok karışık olduğunu belirtmekte ve Maliye Bakanlığı yetkililerinin dikkatini çekmektedir.

SOSYAL SİGORTALAR KURUMU

Raporda Sosyal Sigortalar Kurumunun ilaç sarfiyatı ile ilgili olarak şu bölüm yer almaktadır:

SOSYAL SİGORTALAR KURUMU ECZANESİ

Ya eczane açamayan yerler...

«Sosyal Sigortalar ilaç harcamaları ile ilgili Komisyonumuza en fazla bilgi sağlayan kurum olmuştur. Bu kurumca bize verilen bilgi bazı yönlerden dikkatimizi çekti.

Kuruma satış yapan firma ve kişilerin isimlerini belirten listelere baktığımızda bazı hallerde böyle bir ilaç laboratuvarının mevcudiyetine ait bilgi Sağlık Bakanlığının Türkiye'de ilaç imâl eden kuruluşların isimlerini bildirir listede rastlanamadı.

Sosyal Sigortalara bazı kişilerin isimleri ile ilgili olarak ve

muhtemelen her hangi bir laboratuvarında imâl ettikleri ilaçları sattıkları görülmüştür. Sosyal Sigortalar Kurumuna bizde mevcut listeye göre yılda 100 bin lira civarında ilaç satan beş kişi mevcuttur. Asgari deyim şu güçlükten kullanılmıştır. Bazı isimlerin bir kişiye mi yoksa bir şirkete mi ait olduğu anlaşılamamıştır. Aynı kuruma 1967 ve 1968 yılları içinde 100 bin lira ile 500 bin lira arasında ilaç satan kuruluşlar arasında da bir kişinin ismi vardır. Aynı kuruma milyon TL. üzerinde ilaç satan kurumları incelediğimizde bazı kurumların yıllık üretimlerinin meselâ takriben % 60 ını yalnız Sosyal Sigortalar Kurumuna sattığı görülmüştür. Diğer bir firma yıllık üretiminin takriben % 70 ini bu kuruma satmıştır. Bu ilaç kuruluşlarının ve diğerlerinin kamu kuruluşlarına sattıkları ilaçların tam miktarlarının ve bu miktarların üretimlerine oranının bilinmesi her halde faydalı olurdu. Konuya açıklık kazandırmak için yukarıda değindiğimiz iki firmadan birinin meselâ yıllık ilaç üretimi 1967 yılı itibarıyla 2 milyon 611 TL. dir. Bu ilaç kuruluşu Sosyal Sigortalara aynı yıl içinde 1 milyon 840 bin TL. tutarında ilaç satmıştır. Diğer firma 1967 itibarıyla 3 milyon 357 bin TL. lik ilaç üretmiştir; bunun 2 milyon lira tutan kısmını Sosyal Sigortalara Kurumuna satmıştır.»

ZAMAN NE GÖSTERİR?

Millet Meclisi İlaç Araştırma Komisyonu'nun 71 sayfa tutan raporu, birçok yönleriyle meselenin üzerine ciddiyetle eğilinmesi gerektiğini gösteriyor.

Ama bu yapılacak mı? Ekimde yapılacak seçimlerden sonra kurulacak Meclis ve Hükümet, daha önce yapılan araştırmanın ışığında konunun gerektirdiği tedbirleri alacak, bu tedbirlerin uygulanmasını izleyecekler mi? Yoksa, «o rapor, bundan önceki Meclisin kurduğu komisyonun raporuydu, biz de bir komisyon kurup yeniden araştırma yapacağız» diyerek, işi daha yıllarca uzatma yolunu mu seçecekler...

Bunu zaman gösterecek...

DGB SEKİZİNCİ KONGRESİNİN YAPILDIĞI SALON
Hür Sendikacılığın zaferi

Alman Sendikacılığında reforma doğru

ALMAN İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DGB) nun Sekizinci Genel Kurulu ile beraber iki önemli olay daha Alman Sendikacılarını oldukça etkiledi.

18-23 Mayıs tarihleri arasında DGB Sekizinci Genel Kurulunda Konfederasyonun 20 nci kuruluş yılı ve Alman sendikacılarının gerçekten hürmet beslediği büyük otorite Konfederasyon Başkanı Ludwig Rosenberg sendikacılık hayatının 40 uncu yıldönümü kutladı. Ve Rosenberg böylece faal sendikacılık hayatından ayrılıyor, yerini genç bir arkadaşına bırakıyordu.

L. Rosenberg öylesine önem kazanmıştı ki, Konfederasyonun kuruluş yılı adeta gölgede kaldı. Şimdi onun yerini alan Alman Maden ve Enerji İşçileri Sendikası İkinci Başkanı Heinz O. Vetter'i büyük mesuliyet ve görev beklemekteydi.

ROSENBERG

Demokrasiye gerçekten inananmış ve konuşmalarında, sürekli bağımsızlığın sendikacılığın temelini teşkil ettiğini söyleyen Rosenberg Hitler rejimi sırasında mücadeleye atılmış bir sendikacıdır. O zaman

ki çıkışları Nazi diktatörü Hitler tarafından benimsenmediği için Alman sendikacıları İngiltere'ye kaçmak zorunda kaldılar.

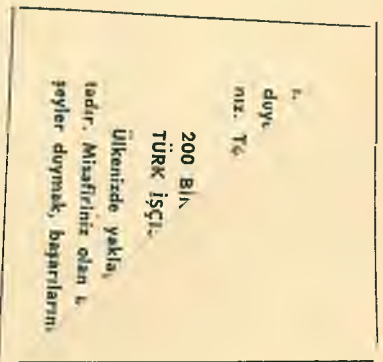
Bu arada Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonunu temsilen Genel Kurulda bulunan Türk-İş Mali

26

DGB tüzüğünde gerekli değişiklikler yapmak üzere olağanüstü Genel Kurulun toplanmasını isteyeceklerdir.

Tüzük değişikliğinden ayrı olarak Alman çalışma hayatı ve dünya sorunları üzerinde de geniş görüşmeler yapıldı. 472 önerge ele

Genel Kurulunda Başkanlık seçimi yapıldı. Başkanlık görevi Heinz O. Vetter'e geçti.

bu ayın sonuna kadar, karşılıklı demeciler ve işçilerin protesto gösterileri arasında devam etti.

Ayın sonuna doğru, Konfederasyon Genel Sekreteri Victor Feather sert bir demec vererek, Wilson Hükümetinin grev haklarını kısıtlayan tasarısını yerdirdi.

DGB SEKİZİNCİ KONGRESİNİN YAPILDIĞI SALON

Hür Sendikacılığın zaferi

Alman Sendikacılığında reforma doğru

ALMAN İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DGB) nun Sekizinci Genel Kurulu ile beraber iki önemli olay daha Alman Sendikacılarını oldukça etkiledi.

18-23 Mayıs tarihleri arasında DGB Sekizinci Genel Kurulunda Konfederasyonun 20 nci kuruluş yılı ve Alman sendikacılarının gerçekten hürmet beslediği büyük otorite Konfederasyon Başkanı Ludwig Rosenberg sendikacılık hayatının 40 ıncı yıldönümünü kutladı. Ve Rosenberg böylece faal sendikacılık hayatından ayrılıyor, yerini genç bir arkadaşına bırakıyordu.

L. Rosenberg öylesine önem kazanmıştı ki, Konfederasyonun kuruluş yılı adeta gölgede kaldı. Şimdi onun yerini alan Alman Maden ve Enerji İşçileri Sendikası İkinci Başkanı Heinz O. Vetter'i büyük mesuliyet ve görev beklemekteydi.

ROSENBERG

Demokrasiye gerçekten inanmış ve konuşmalarında, sürekli bir bağımsızlığın sendikacılığın temelini teşkil ettiğini söyleyen Rosenberg Hitler rejimi sırasında mücadeleye atılmış bir sendikacıdır. O zaman-

ki çıkışları Nazi diktatörü Hitler tarafından benimsenmediği için Almanya'dan İngiltere'ye kaçmak zorunda kalmış, ancak ailesinin Nazi ler tarafından öldürülmesine mani olamamıştı. Hitabetiyle ve sendikacılığa olan inancı ile ün yapan Rosenberg, 1949 yılında yurduna dönmüş ve Alman İşçi Sendikaları Konfederasyonu kurucuları arasında yer almıştı. 1959 yılına kadar Yürütme Kurulunda, daha sonra Başkan Vekilliğinde ve 1962 yılında da Başkanlığa getirilen Rosenberg, sadece Almanya'da değil, bütün ülkelerde tanınan ve sayılan kudretli bir sendikacı olmuştur.

GENEL KURUL

430 delege, bir çok yerli ve yabancı konunun izlediği genel kurul 18 Mayıs'ta Münih'te yapıldı.

Alman Çalışma Bakanı Hans Katzer hükümet, Dış İşleri Bakanı Willy Brandt ise Sosyal Demokrat Parti adına bir konuşma yaptılar. Ancak en ilgi çekici konuşmayı İktisad Bakanı büyük bir tezahürat arasında yaptı ve sendikaların isteklerinin mutlaka dikkate alınmasını söyledi.

Bu arada Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonunu temsilen Genel Kurulda bulunan Türk-İş Mali Sekreteri Ömer Ergün de bir konuşma yaptı, (Konuşması diğer sü-tunlarımızdadır).

Genel Kuruldaki görüşmelerin ağırlık merkezini DGB tüzüğünde yapılması istenen değişiklik ve iç bünyedeki reformlar teşkil etti.

Konuşmacılar, Konfederasyonun sendikaların baskısından kurtulması tezini ısrarla savundular ve şu konularda görüş birliğine vardılar :

1 — DGB Yürütme Kurulu 1 Eylül 1969 tarihine kadar bir Tüzük değişikliği Komisyonu kuracaktır.

2 — Sendikalar bu komisyona 31 Aralık 1969 tarihine kadar tüzük değişikliği ile ilgili görüşlerini vereceklerdir.

3 — Komisyon çalışmalarının sonucu 1 Eylül 1970 tarihine kadar bütün sendikalara duyurulacaktır.

4 — Sendikalar tüzük değişikliği konusunu iç bünyelerinde inceledikten sonra 1971 yılında

Türk-İş Mali Sekreteri Ömer Ergün, Alman İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DGB) nun Sekizinci Genel Kurulunda bir konuşma yaparak, Türk-Alman dostluğu ve iki ülke arasındaki ilişkilerin köklü bir tarihe dayandığını söylemiştir.

Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonunun bir temsilcisinin Genel Kurula davet edilmesinden ötürü teşekkür ederek konuşmasına başlayan Ömer Ergün şöyle demiştir:

«Milletçe, çalışkanlığınızın ve güçlü işçi kuruluşlarına sahip olmanızın hayranıyız.

Alman Endüstrisinin rekabet kabul etmez seviyeye ulaşmasında, milletin hayat seviyesinin yükseltilmesinde, sağlık ve sıhhatli bir ekonomiye sahip olmasında şüphesiz DGB nin büyük payı olmuştur.

Türk Sendika faaliyetleri için de DGB yi kendimize daima örnek kabul ettik. Bir kısım sendika yöneticilerimiz sendikacılık okulunuzdan feyiz aldılar. Münasebetlerimiz dostça, kardeşçe devam etti ve etmektedir.

KÖKLÜ BİR DOSTLUK

Türk-Alman dostluğunun kökü tarihin derinliklerindedir. Bu dostluk hükümetlerimizin ötesinde, milletlerimizin de malıdır. Bunun için mutluluk duyuyoruz.

Bu iki millet, tarihte zaman zaman silâh arkadaşlığı, kader birliği yapmıştır. Geçirdikleri çok çetin günleri; sosyal, politik, ekonomik alanda yaptıkları işbirliği izlemiştir.

Atalarımızdan miras kalan bu dostluğa, işbirliğine gölge düşürülün istemiyoruz. Türk-Alman dostluğunu, çocuklarımıza, gelecek nesillere daha da perçinleşmiş bir şekilde devretmek azmindeyiz.

Ülkenizde çalışma barışının çok güzel örneklerini vermiş bulunuyorsunuz. Barışı bozmadan emeğin hakkını almak ve korumak, tecrübe, ehliyet ve dirayet isteyen bir iş tir. DGB yöneticileri bu vasıfları haiz olmasaydı, Almanya'da çalışma barışı bu kadar sürekli devam edemezdi.

İşçi işveren el ele vererek, ülkenizde işsizliği yok ettiniz. Daha da ileri giderek başka ülkelerin insanlarına ihtiyaç duyduğunuz. Ülkenizde istihsalı arttırdınız, iş sahası yarattınız. Türk milleti olarak başarılarınızı takdirle izliyoruz.

200 BİN TÜRK İŞÇİSİ

Ülkenizde yaklaşık olarak 200 bin Türk işçisi çalışmaktadır. Misafiriniz olan bu Türk işçileri hakkında, sizlerden iyi şeyler duymak, başarılarını işitmek, bizleri sevindirmektedir.

Ülkemizde çalışan işçilerimizin yeni bilgiler elde ettiklerine şahidiz. Türk işçileri hakiki dost ellerde ve diyarda oldukları için gözümüz arkada değildir.

Her iki ülkenin insanların siperlerdeki yakınlığı, dostluğu, makine tezgâh ve işbaşına döndüğü ve birleştiği için mutluyuz.

Alman ve Türk milletleri, dünya insanların barış ve hürriyet içinde yaşamalarını ve yokluk yüzü görmemelerini istemektedir. Barut kokan bir düzen, barut fıçısı haline gelecek bir dünya istemiyoruz.

Bunun için fedakârlığın her türlüşüne katlanıyoruz. Dünyamızda, çeşitli milletlerarası ihtilâf konularının bir an önce barışçı bir yolla hallini istiyoruz.

Alman halkının tümünün saadetini, iyiliğini, bir araya gelmesini, Berlin meselesinin barışçı bir çözüme kavuşturulmasını istiyoruz.

Bütün güçlüklerin hak, hukuk ve barış içinde hallinin taraflısıyız.

Birleşmiş milletlerin ve hür dünya sendikalarının kabul ettiği prensiplere de yürekten bağlıyız.

AÇLIK VE SEFALETLE MÜCADELE

Birleşmiş milletlerin çalışmalarının tesirli hale gelememesinden, barışı koruyamamasından, açlıkla, sefaletle doğru dü-rüst mücadele edememesinden şikâyetçiyiz.

Örneğin Kıbrıs'ta açlığa, yokluğa düşürülmüş Türklere yardım edeceği yerde; daha çok zengine, varlıklıya yardım etmesinin manasını anıyamıyoruz.

Biz din, dil ırk ve renk tefrik etmeden bütün insanların eşit muamele gördüğü, barış hürriyet ve refah içinde yaşayacağı günlerin güneşinin doğmasını bekliyoruz.

Dünyamız kimseye zindan edilmemelidir.

Bu yolda çalışanlara saygı duyuyoruz.

Dünya milletlerinin idaresini elde bulunduranlar isterse, ihtilâflı konuları, en kısa zamanda, barışçı bir şekilde

DGB tüzüğünde gerekli değişikliği yapmak üzere olağanüstü Genel Kurulun toplanmasını isteyeceklerdir.

Tüzük değişikliğinden ayrı olarak Alman çalışma hayatı ve dünya sorunları üzerinde de geniş görüşmeler yapıldı. 472 önerge ele

alındı, özellikle dış politika konusunda, silahsızlanmaya süratle gidilmesi bu amaçla harcanan paraların yatırımlara ayrılması görüşü oldukça kuvvet kazandı.

Genel Kurulun son günü DGB Başkanlığı seçimi yapılarak Rosenberg'in yerine, Alman Maden ve

Enerji İşçileri Sendikası İkinci Başkanı Heinz O. Vetter seçildi.

Heinz O. Vetter, Genel Kurulda yaptığı konuşmada, DGB içinde büyük bir reforma ihtiyaç hissedildiğini, işçinin işyerinin sevk ve yönetimine olan katkısının artırılması görüşünde olduğunu ve bu amaçla

ERGÜN'ÜN KONUŞMASI

halledebilirler. Ve böylelikle, insanlığa huzur getirirler, büyük hizmetlerini yapmış olurlar.

Milletleri idare edenler, dünyamızın bugün içinde bulunduğu durumdan sorumludur. Tabii kudretli ülkelerin sorumluluğu daha da fazladır.

Milletlerin kudreti; topla tüfekle değil, hakka ve adalete verdiği değerle ölçülmelidir.

Hesaplarını kendi çıkarlarına göre yapan, fedakârlık tanımamayan, yapmayan milletlerle barışı korumak kolay olmamıştır, olmayacaktır.

Bugün için topu, tüfeği var diye kudretli görünenlerin yarın ne olacağını kestirmek mümkün değildir. Esas olan tüm davranışlarda hakkı, adalet duygusunu hakim kılmaktır.

TÜRK İŞ GÜÇLÜ

BİR KURULUŞTUR

Sözlerimi bitirirken, bir kaç söz de Türk sendikaları hakkında söylemek isterim.

Türkiyede sendikalar hürdür, ve dünya sendikalarının haklarına sahiptirler.

Konfederasyonumuza bağlı sendikalar Türkiye'nin en güçlü kuruluşlarıdır.

Konfederasyon olarak, işçinin işyeri sevgi idaresine daha geniş şekilde katılmasının mücadelesini yapıyoruz.

Dertlerimizin, meselelerimizin bir birine benzeyen tarafları çoktur. Fakat bizim daha çok problemlerimiz vardır.

Sizin gibi işsizliği yenmiş değiliz. İnsan başına milli gelirimiz düşüktür. İthalât ve ihracatta denge kurulamamıştır.

Bununla beraber güçlükleri yenmeye çalışıyoruz. Yarınımızdan ümitliyiz. İleri dost ülkelerin tecrübelerinden, imkânlarından faydalanarak halkımızın hayat seviyesini yükseltmeye ve işsizliği önlemeye çalışıyoruz.

Bu yüzden hükümetlerle, çeşitli partilerle çatıştığımız zamanlar oluyor. Daha iyi ve güzeli bulmak için bu çatışmalar olacaktır.

Dost bildiğiniz ülkeden geliyorum. Hakiki dostlarınız arasında Türklerin de olduğunu unutmayın.»

Grußadresse

überreicht
zum 8. Ordentlichen Bundeskongreß
des Deutschen Gewerkschaftsbundes,
München 18. - 23. Mai 1969

Türkischer Gewerkschaftsbund

Verehrter Präsident!

Verehrte Delegierte des DGB!

Es ist für mich eine große Ehre, sich unter Ihnen als Vertreter des Türkischen Gewerkschaftsbundes zu befinden und vor Ihnen sprechen zu können.

Ich bin den werten Funktionären des DGB sehr dankbar, da sie mir durch ihre Einladung diese Gelegenheit gegeben haben, und begrüße alle Anwesenden mit meinen besten Wünschen.

Unser Volk bewundert Sie deswegen, daß Sie immer große Erfolge und mächtige Arbeitnehmerorganisationen haben.

Zweifellos hat der DGB darin eine große Rolle gespielt, daß die deutsche Industrie eine unkonkurrierbare Entwicklung erzielte, daß der Lebensstandard Ihres Volkes sich verbesserte und Ihr Land eine gesunde Wirtschaft hat.

Für türkische gewerkschaftliche Tätigkeiten haben wir immer den DGB als ein Vorbild angenommen. Von Zeit zu Zeit bekommen wir Hilfe von ihm.

Omer Ergüt

ERGÜN'ÜN ALMANCAYA ÇEVİRİLİP, BROŞÜR HÂLINE GETİRİLEN
KONUŞMASI DGB KONGRESİNDE DAĞITILDI

Dost ülkede, dost bir ses...

büyük bir mücadeleye girişeceğini, ekonomik ve kültürel alanda yeni bir düzen kurulması için çalışacağını söyledi.

Şimdi bütün gözler, yeni başkanın bu görüşlerini gerçekleştirmek için harcayacağı çabalara çevrilmiş bulunuyor.

İngiltere Hükûmetle TUC'un arası açılıyor

İNGİLİZ İşçi Sendikaları Konfederasyonu (TUC) ile Wilson Hükûmeti arasındaki gerginlik en ufak bir azalma olmadan

bu ayın sonuna kadar, karşılıklı demeçler ve işçilerin protesto gösterileri arasında devam etti.

Ayın sonuna doğru, Konfederasyon Genel Sekreteri Victor Feather sert bir demeç vererek, Wilson Hükûmetinin grev haklarını kısıtlayan tasarısını yordu.

İNGİLTERE'DE GREVLER
Tartışmanın Sebebi

İngiliz İşçi Sendikaları Konfederasyonu ,karşı tekliflerini içine alan bir beyaz kitap yayınladı. Kitabın yayınlanmasından dört saat önce bir basın toplantısı yapan Victor Feather «Hareket Programı» adını taşıyan bu beyaz kitabın, sosyal barışı tam anlamıyla sağlamadığını, ama buna rağmen, Hükümet tasarisından daha etkili olacağını söyledi,

İŞÇİ - HÜKÜMET TOPLANTISI

İşçi Sendikaları Konfederasyonu ile Kabine arasında bir toplantı yapılmasının kararlaştırılması üzerine, bütün gözler, bu toplantıya çevrildi ve toplantının yapılacağı Haziran'ın ilk günleri merakla beklenmeye başlandı.

İşçi Sendikaları Konfederasyonu ile Hükümet arasında yapılacak toplantıda, Konfederasyonun hiçbir tavizde bulunmamaya kararlı olduğu, TUC'un tutumundan ortaya çıkmaktadır.

Hükümetin, sendikaların haberi olmadan yapılacak grevlerin şiddetle cezalandırılması konusundaki görüşüne karşı, Konfederasyon yetkilileri, hiçbir şekil ve şartta, grev

yapan işçinin cezalandırılması görüşünü müsamaha ile karşılamayacaklarını belirttiler.

GENEL KONGREDE

Victor Feather, «Hareket Programı»nın, 5 Haziranda Croydon'da yapılacak İşçi Sendikaları Konfederasyonu Genel Kongresine Hükümetle yapılan görüşmelerin sonucu ne olursa olsun değiştirilmeden su-

nulacağını söyledi ve «gerekirse, bir ek rapor da hazırlanabilir» dedi.

İngilterede, İşçi Sendikaları Konfederasyonunun organik bağlarla bağlı bulunduğu ve bütün seçimlerde resmen desteklediği İşçi Partisi Hükümeti ile TUC arasındaki anlaşmazlık sadece İngiliz halkının değil, bütün dünyanın, özellikle dünya işçi hareketinin ilgisini üzerinde topluyor.

BAŞBAKAN WILSON
İşçileri karşısına aldı...

Japonya

Deniz işçilerinin grevi

Japon deniz işçilerinin grevi yüzünden 5,5 milyon ton tutarındaki 228 açık deniz gemisi, denize açılmadı.

49 bin üyesi bulunan Deniz İşçileri Sendikası, ücret ayarlaması isteyen işçileri destekleyerek, grev ilân ettikten sonra, yapılan bütün uzlaştırma çabaları, tarafların görüşlerinde direnmesi yüzünden olumlu sonuçlanmadı.

Grevin ilk on günü sonunda, Japon armatörlerinin yaklaşık olarak, 38 milyon 325 bin Türk lirası zara uğradığı açıklandı.

İşçi Emekli Kanunu

İşçi emeklilik yaşını erkeklerde 55, kadınlarda da 50'ye indiren ve emeklilik maaşını yüzde 70'e çıkaran 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanun Tasarısı Millet Meclisi tarafından kabul edilmiş ve kanunlaşmak üzere Cumhuriyet Senatosuna gelmiştir.

Tasarının Millet Meclisinde kabul edilen tam metni aşağıdadır:

● **MADDE 1 — 506 Sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 20 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.**

Madde 20 — Sürekli iş göremezlik geliri, sigortalının mesleğinde kazanma gücünün tamamını veya bir kısmını yitirmiş bulunmasına göre hesaplanır.

Sürekli veya tam işgöremezlikte sigortalıya yıllık kazancının % 70 ine eşit yıllık bir gelir bağlanır.

Sürekli kısmi iş göremezlikte sigortalıya bağlanacak gelir, tam iş göremezlik geliri gibi hesaplanarak bunun iş göremezlik derecesi oranındaki tutarı kendisine verilir.

Sürekli kısmi veya sürekli tam iş göremezlik durumundaki sigortalı, başka birinin sürekli bakımına muhtaç ise bu gelir % 50 artırılır.

● **MADDE 2 — 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 23 ncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.**

Madde 23 — İşkazası veya meslek hastalığı sonucu ölümlerde aşağıdaki hükümler uygulanır:

1. Ölen sigortalının 88 nci madde gereğince tesbit edilecek yıllık kazancının % 70 inin:

A) Dul karısına % 50 si, gelir alan çocuğu bulunmayan dul karısına üçte ikisi,

B) Sigortalı eşinin ölümü tarihinde çalışamıyacak durumda malûl veya 55 yaşını doldurmuş olan ve geçiminin sigortalı tarafından sağlandığı belgelenen kocasına % 50 si, gelir alan çocuğu bulunmayan aynı durumdaki dul kocaya üçte ikisi,

C) Çocuklardan:

a) 18 yaşını veya ortaöğrenim yapması halinde 20 yaşını, yüksek öğrenim yapması halinde 25 yaşını doldurmamış yahut yaşları ne olursa olsun çalışamıyacak durumda malûl bulunanların her birine % 25 i,

b) (a) fıkrasında belirtilen ve sigortalının ölümü ile anasız ve babasız kalan veya ana ve babaları arasında evlilik bağlantısı bulunmayan yahut sigortalı babanın ölümü tarihinde evlilik bağlantısı bulunmakla beraber anaları sonradan evlenenlerin her birine % 50 si,

Oranında yıllık gelir bağlanır.

II. Sürekli iş göremezlik geliri sermaye olarak ödenmiş bulunan sigortalının ölümü halinde hak sahiplerine, sigortalıya verilen sermaye nazara alınmaksızın, bu kanun hükümlerine göre gelir bağlanır.

III. Sigortalı tarafından evlât edinilmiş tanınmış veya nesebi düzeltilmiş yahut babalığı hükme bağlanmış çocuklarıyla, sigortalının ölümünden sonra doğan çocukları, bağlanacak gelirden yukarıda belirtilen esaslara göre yararlanırlar.

IV. Hak sahibi eş ve çocuklara bağlanacak gelirlerin toplamı sigortalının yıllık kazancının % 70 ini geçemez. Bu sınırın aşılması için gerekirse, hak sahibi kimselerin gelirlerinden orantılı olarak indirmeler yapılır.

V. Sigortalının çocuklarına bağlanan gelirler; çocuğun 18 yaşını, ortaöğrenim yapması halinde 20 yaşını, yüksek öğrenim yapması halinde 25 yaşını, dolduracağı tarihe kadar devam eder. Bu yaşları doldurdukları tarihlerde çalışamıyacak durumda malûl olan çocukların gelirleri, bu yaşlara vardktan sonra da kesilmez. 101 nci madde hükmü saklıdır.

VI. Sigortalının dul karısı evlenirse geliri kesilir. Gelirin kesilmesine yol açan evlenme son bulunca gelir yeniden bağlanır, sonraki kocasından da gelir almaya hak kazanan dul kariya, bu gelirlerden fazla olanı ödenir.

VII. Gelir almakta iken evlenen kız çocuklarının gelirleri kesilir. Gelirin kesilmesine yol açan evlenmenin son bulması halinde, V nci fıkra hükmü saklı kalmak şartıyla, bu tarihten başlayarak yeniden gelir bağlanır.

● **MADDE 3— 506 sayılı Kanunun 24 ncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.**

Madde 24 — Sigortalının ölümü tarihinde eşine ve çocuklarına bağlanması gereken gelirlerin toplamı, sigortalının yıllık kazancının % 70 inden aşağı ise, artanı, eşit hisseler halinde geçimi sigortalı tarafından sağlandığı belgelenen ana ve babasına gelir olarak verilir. Ancak, bunların her birinin hissesi sigortalının yıllık kazancının % 70 inin dörtte birini geçemez.

Sigortalının ölümü ile eşine ve çocuklarına bağlanabilecek gelirlerin toplamı, sigortalının yıllık kazancının % 70 inden aşağı değilse ana ve babanın gelir bağlanma hakları düşer.

● **MADDE 4 — 506 sayılı Kanunun 36 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.**

Madde 36 — Bu Kanuna göre, sürekli iş göremezlik geliri, malûllük veya yaşlılık aylığı almakta olanlar, hastalıkları halinde bu kanunun 33 üncü maddesinde belirtilen yardımlardan yararlanırlar.

● **MADDE 5 — 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 54 üncü maddesinin (b) fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.**

Madde 54 — b) En az 5 yıldan beri sigortalı bulunmak, her yıl için ortalama olarak en az 120 gün veya toplam olarak

1 800 gün malûllük, yaşlılık ve ölüm Sigortaları primi ödemiş olmak,

● **MADDE 6 — 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 55 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.**

Madde 55 — Malûllük aylığı bağlanmasına hak kazanan sigortalıya işten ayrıldığı tarihten önceki malûllük yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödenmiş son 5 takvim yılının prim hesabına esas tutulan kazanç tutarları toplamı en yüksek olan 3 takvim yılına göre bulunacak ortalama yıllık kazancının % 70 i oranında yıllık malûllük geliri bağlanır.

4 takvim yılı prim ödemiş olan sigortalının ortalama yıllık kazancı da yukarıki fıkraya göre hesaplanır. 4 takvim yılından az malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödemiş olan sigortalının yıllık malûllük gelirinin hesabına esas tutulacak ortalama yıllık kazancı prim ödediği takvim yılları esas alınmak suretiyle tesbit edilir.

Başka birinin sürekli bakımına muhtaç durumda olan sigortalıya yukarıki fıkralara göre hesaplanacak ortalama yıllık kazancının % 80 i oranında yıllık malûllük geliri bağlanır.

● **MADDE 7 — 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 60 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.**

Madde 69 — A) Yaşlılık aylığından yararlanabilmek için sigortalının:

a) Kadın ise 50, erkek ise 55 yaşını doldurmuş olması ve en az 5 bin gün malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödemiş bulunması, veya,

b) Kadın ise 50, erkek ise 55 yaşını doldurmamış olmakla beraber en az 25 yıldan beri sigortalı bulunması ve bu süre zarfında en az 5 bin gün malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödemiş olması ve yazılı talepte bulunması şarttır.

B) Kadın ise 50, erkek ise 55 yaşını dolduran, sigortalılık süresi en az 15 yıl olan ve her yıl için ortalama en az 100 gün malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödemiş bulunan sigortalıya da yaşlılık aylığı bağlanır.

C) a) 50 yaşını dolduran:

b) Erken yaşlanmış olduğu tesbit edilen veya malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortalarına tâbi çalışmalarının en az 1800 günü maden işyerlerinin yeraltı işlerinde geçirmiş bulunan sigortalıya da yukarıki (A) ve (B) fıkralarında belirtilen diğer şartlarla yaşlılık aylığından yararlanır.

● **MADDE 8 — 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 61 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.**

Madde 61 — 60 ncı maddenin (A) fıkrasında yazılı şartları yerine getirerek yaşlılık aylığı bağlanmasına hak kazanan sigortalıya işten ayrıldığı tarihten önce malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödemiş, son 5 takvim yılının prim hesabına esas tutulan kazanç tutarları toplamı en yüksek olan

3 takvim yılına göre bulunacak ortalama yıllık kazancının % 70 i oranında yıllık yaşlılık geliri bağlanır.

4 takvim yılı prim ödemiş bulunan sigortalının ortalama yıllık kazancı da yukarıki fıkraya göre hesaplanır.

4 takvim yılından az malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödemiş olan sigortalının yıllık yaşlılık gelirinin hesabına esas tutulacak ortalama yıllık kazancı prim ödediği takvim yılları esas alınarak tesbit edilir.

60 ncı maddenin (B) fıkrasına göre yaşlılık geliri bağlanmasına hak kazanan sigortalıya yukarıdaki orandan sigortalılık süresinin 25 yıldan eksik her tam yılı için % 0,50 indirim yapılmak suretiyle yıllık yaşlılık geliri bağlanır.

Kadın ise 50, erkek ise 55 ten yukarı yaşta aylık bağlanan sigortalının yıllık yaşlılık geliri yukarıki fıkralara göre kadın ise 50, erkek ise 55 yaşından sonra doldurmuş olduğu her tam yaş için % 1 artırılarak hesaplanır.

Yaşlılık aylığı, yıllık yaşlılık gelirinin onikide biridir.

● **MADDE 9 — 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 64 ncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.**

Madde 64 — Sigortalı olarak çalıştığı işten ayrılan ve malûllük ve yaşlılık aylığı bağlanmasına hak kazanamayan,

a) Kadın ise 50, erkek ise 55 yaşını doldurmuş bulunan sigortalıya,

b) 50 yaşını doldurmuş bulunan ve erken yaşlanmış olduğu tesbit edilen sigortalıya, kendisinin ve işverenlerinin ödediği, malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primlerinin toplamı, yazılı isteği üzerine toptan ödeme şeklinde verilir.

● **MADDE 10 — 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 66 ncı maddesinin (d) fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.**

Madde 66 — d) Ölüm tarihinde en az 5 yıldan beri sigortalı bulunan ve her yıl için ortalama olarak en az 120 gün veya toplam olarak 1800 gün malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödemiş bulunan,

● **MADDE 11 — 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 67 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.**

Madde 67 — Sigortalının ölümü halinde, hak sahibi kimilerine bağlanacak aylığın tesbitinde:

a) Sigortalının almakta olduğu veya bağlanmasına hak kazanmış bulunduğu malûllük veya yaşlılık aylığı,

b) Malûllük veya yaşlılık aylığı bağlandıktan sonra sigortalı olarak çalışmaya başlaması sebebiyle aylığı kesilen sigortalı için, ölüm tarihine ve 58 ve 63 ncü maddelerdeki esaslara göre tesbit edilecek aylık,

c) En az 5 yıldan beri sigortalı olan ve her yıl için ortalama olarak en az 120 gün veya toplam olarak 1800 gün malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödemiş bulunan sigortalının ölüm tarihinden önce malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödenmiş son 5 takvim yılının prim hesabına esas tutulan kazanç tutarları toplamı en yüksek olan 3 takvim yılına göre bulunacak ortalama yıllık kazancının % 70 i üzerinden hesaplanacak yıllık gelirinin onikide biri,

Esas tutulur.

Sigortalı, başka birinin sürekli bakımına muhtaç durumda malûl sayılarak aylık bağlanmış veya aylık bağlanmasına hak kazanmış ise (a) ve (b) fıkralarına göre tesbit edilecek aylık-

larda bu hal nazara alınmadan sigortalıya bağlanabilecek 4 takvim yılı prim ödemiş olan sigortalının ortalama yıllık kazancı (c) fıkrasına göre hesaplanır. 4 takvim yılından az malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödemiş olan sigortalının hesabına esas tutulacak ortalama yıllık kazanç prim ödediği takvim yılları nazara alınarak tesbit edilir.

Aylık bağlanmamış veya aylık bağlanması için istekte bulunmamış olan sigortalının kadın ise 50, erkek ise 55 ten yukarı yaşlarda ölümü halinde (c) fıkrasına göre hesaplanacak yıllık gelir bu fıkra belirtilen oran kadın ise 50, erkek ise 55 yaşından sonra doldurmuş olduğu her tam yaş için % 1 artırılarak tesbit olunur.

● **MADDE 12 — 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 68 nci maddesinin (B) fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.**

Madde 68 — B) Sigortalı eşinin ölümü tarihinde çalışamamış durumda malûl veya 55 yaşını doldurmuş ve geçiminin sigortalı tarafından sağlandığı belgelenen kocasına % 50 si, aylık alan çocuğu bulunmayan aynı durumdaki kocaya üçte ikisi,

● **MADDE 13 — 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 71 nci maddesinin 1 numaralı fıkrasının (B) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.**

Madde 71 - I — B) Sigortalı eşinin ölümü tarihinde çalışamamış durumda malûl veya 55 yaşını doldurmuş olan ve geçiminin sigortalı tarafından sağlandığı belgelenen kocasına % 50 si, toptan ödeme yapılan çocuğu bulunmayan aynı durumdaki kocaya üçte ikisi,

● **MADDE 14 — 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 78 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.**

Madde 78 — Bu kanun gereğince alınacak prim ve verilecek ödeneklerin hesabına esas tutulan günlük kazançların üst sınırı 120 lira alt sınırı 12 liradır.

Günlük kazançları yukarıda belirtilen asgari haddenden daha az olanlarla, ücretsiz çalışan sigortalıların günlük kazançları alt sınır üzerinden, günlük kazançları 120 liranın üstünde olanların günlük kazançları da 120 lira olarak hesaplanır.

Sigortalının kazancı alt sınırın altında ise bu kazanç ile alt sınır arasındaki farka ait sigorta primlerinin tümünü işveren öder.

Aynı zamanda birden fazla işverenin işinde çalışan sigortalıların ücretlerinden kesilen primler yukarıda yazılı üst sınır üzerinden hesaplanacak miktarı aşarsa fark, sigortalının müracaatı üzerine hissesi oranında kendisine geri verilir.

● **MADDE 15 — 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 96 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.**

Madde 96 — Bu kanuna göre malûllük ve yaşlılık sigortasından bağlanacak aylıklar ile ölüm sigortasından hak sahibi kimselere bağlanacak aylıkların hesabına esas tutulan aylığın yıllık tutarı 78 nci maddedeki günlük kazanç alt sınırının 360 katından daha az, prime esas günlük kazanç üst sınırının bir yıllık tutarı üzerinden hesaplanacak aylığın yıllık tutarından fazla olamaz.

Sosyal Sigortalar Kurumuna devrolunan sandıklardan 991 sayılı Kanunun geçici 2 nci maddesine göre bağlanmış emekli, âdi malûllük veya vazife malûllüğü aylıkları ile mezkûr kanunun geçici 1 nci maddesinin 1 nci fıkrasına göre Kurumca bağlana-

cak aylıklarla dul ve yetim aylıkları (aylık alan tek kişi de olsa) toplamı yukarıki fıkraya göre bulunacak alt sınırdan aşağı olamaz.

● **MADDE 16 — 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 101 nci maddesinin 2 nci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.**

Madde 101 — Malûl koca 55 yaşını doldurduktan sonra kontrol muayenesine tâbi tutulamaz.

● **MADDE 17 — 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 106 ncı maddesinin (a) fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.**

Madde 106 — a) Karısı çalışamamış durumda malûl veya 55 yaşını doldurmuş kocası,

● **MADDE 18 — 506 Sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 107 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.**

Madde 107 — 2 nci maddede belirtilen sigortalılardan hastalık ve analık sigortalarının uygulanmasında ödenen primin ilişkin olduğu günü takibeden onuncu günden başlanarak yitirilmiş sayılır.

Ancak, sigortalının ücretsiz izinli olması, greve iştirak etmesi veya işverenin lokavt yapması hallerinde sigortalılık niteliği bu sürelerin sona ermesini takibeden onuncu günden başlanarak yitirilmiş sayılır.

● **MADDE 19 — 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununa aşağıdaki ek madde ilâve edilmiştir.**

EK MADDE — 1136 sayılı Avukatlık Kanununda Sosyal Sigortalılarla ilgilendirilenler hakkında da 506 sayılı kanunla bu kanun hükümleri uygulanır.

● **MADDE 20 — 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun geçici 8 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.**

İleri yaştakilere aylık bağlama şartları:

Geçici Madde 8 — A) Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte 30 yaşını geçmiş bulunan sigortalılardan, 55 yaşını doldurmakla beraber 60 ncı maddede yazılı şartları yerine getiremediklerinden yaşlılık sigortasından aylık bağlanmasına hak kazanamayan ve:

a) Sigortalılıklarının başladığı tarihten önceki 10 yıl içinde, 3 ncü maddenin 1 nci bendinin (A, C ve D) fıkralarında belirtilen işlerden gayri işlerde en az 2000 gün çalıştıklarını tevsik eden,

b) Sigortalılık süresince her yıl için en az ortalama 200 gün sigorta primi ödemiş olan,

c) En az 5 yıl sigortalı bulunan, Sigortalılara, sigortalılık süresi 15 yılı doldurmuş olanlar gibi, 61 nci maddedeki esaslara göre yaşlılık aylığı bağlanır.

3 üncü maddenin 1 nci bendinin (B, E, F, G, H, İ, J ve K) fıkraları kapsamına giren çalışmalar yukarıdaki (a) fıkrasında belirtilen en az 2000 günlük çalışma süresine katılmaz.

Bu maddede belirtilen eski çalışma süreleri, 506 sayılı Kanun ile bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte sigortalı bulu-

nanlar için 1972 yılı sonuna kadar sigortalılıkları işbu kanun yürürlüğe girdiği tarihten sonra başlayan sigortalılar için de sigortalılıklarının başladığı tarihten itibaren en geç bir yıl içinde Kurumu verecek belgelerle tevsik edilir.

1.3.1966 tarihinden bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar Kuruma tevdi edilen çalışma belgeleri de kanunî süresi içinde verilmiş çalışma belgesi olarak kabul edilir.

İşverenler bu çalışma belgelerini düzenlemekten kaçınırlarsa, sigortalıların ilgili işverenden zarar ve ziyan isteme hakları saklıdır.

Çalışma belgelerinin gerçeğe uymadığı bir hükümle tesbit edildiği takdirde, gerek bunu düzenleyenler gerekse ilgili sigortalılar, Kurumun bu yüzden uğrayacağı zararları % 50 fazlasıyla ve kanunî faizi ile birlikte Kuruma ödemekle yükümlüdür.

Bu gibiler hakkında, ayrıca genel hükümlere göre ceza kovuşturması da yapılır.

B) Bu Kanun yürürlüğe girdiği tarihte 30 yaşını geçmiş bulunan sigortalılardan, 50 yaşını doldurup erken yaşlanmış oldukları tesbit edilen ve 60 ıncı maddede yazılı şartları yerine getiremediklerinden aylık bağlanmasına hak kazanamayan sigortalılara, (A) fıkrasındaki şartlarla, sigortalılık süreleri 15 yılı doldurmuş olanlar gibi, 61 nci maddedeki esaslara göre yaşlılık aylığı bağlanır.

C) Sosyal Sigortalara 86 ncı maddeye göre topluluk sigortası yoluyla tâbi olanlar hakkında yukarıki (A ve B) fıkraları hükümleri uygulanmaz.

● **MADDE 21 — 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununa aşağıdaki geçici maddeler eklenmiştir.**

GEÇİCİ MADDE 1 — Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte, iş kazaları ve meslek hastalıkları sigortasından gelir almakta olanlar ile malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortalarından aylık almakta olanlar ve gelir veya aylık bağlanmasına hak kazanmış durumda olup da ,henüz işlemi tamamlanmamış bulunanlar, yürürlük tarihinden,

Daha önce gelir veya aylığı kesilenlerden kanunun yürürlük tarihinden sonra gelir veya aylığın kesiliş sebebinin ortadan kaldırılmasıyla gelir veya aylık ödenmesine tekrar hak kazananlar, hak kazandıkları tarihten itibaren gelir veya aylık tutarları bu kanunun hükümlerine göre yeniden tesbit edilir.

Yukarıdaki fıkralara göre yeniden tesbit edilecek gelir ve aylık tutarları gelir veya aylıklara esas olan eski yıllara ait kazançlar ile kanunun yürürlük tarihinden sonra bağlanacak aylıklara esas olan yıllık kazançlar bu kanuna bağlı cetvelde yazılı katsayılarla çarpılmak suretiyle hesaplanır.

Şu kadar ki;

a) Yeniden tesbit edilecek ve bundan böyle bağlanacak aylık tutarı bu kanunun 96 ncı maddesine göre hesaplanan azami aylık tutarını aşamaz.

b) Aylıkların hesabına esas olarak seçilen 3 yıl kazançlarının ait oldukları katsayılarla çarpılarak meydana gelen değerleri, en yüksek yıllık kazancın katsayısı ile çarpılan değerini geçemez.

Arttırmalar neticeleninceye kadar ödenmekte olan gelir ve ya aylıklar sonradan mahsubu yapılmak üzere % 20 zamlı olarak ödenebilir. Ancak, 506 sayılı Kanunun 96 ncı maddesi uyarınca alt sınıra göre kendilerine gelir veya aylık bağlananlar hakkında bu hüküm uygulanmaz.

GEÇİCİ MADDE 2 — Bu kanun yürürlüğe girdiği tarihten önce çeşitli sigorta kanunları hükümlerine göre bağlanmış olan iş kazası ve meslek hastalığı gelirleri ile malûliyet, ihtiyarlık ve ölüm aylıkları da 506 sayılı Kanunun bu kanunla değiştirilen 20, 23, 24, 55, 60, 61, 67 nci maddelerinde belirtilen esaslara uygun olarak bağlanacak aylıklar seviyesine getirilir.

GEÇİCİ MADDE 3 — Bu kanunun yayımından önce çeşitli işyerlerinde fikir ve beden işçisi olarak çalışmakta olup, her ne sebeple olursa olsun Sosyal Sigortalar Kurumuna ve bu Kuruma devredilen çeşitli emekli sandıklarına emekli veya yaşlılık aylığına esas olacak prim ödememiş olanlar hizmetlerini belgelen-dirdikleri ve o zamana ait ilk aylık ücretleri üzerinden işçi ve işveren sigorta primlerini en geç beş yıl içinde defaten veya eşit taksitlerle ödedikleri takdirde toplam olarak en çok 10 yıllık hizmetleri Sosyal Sigortalarda veya sosyal sigortalara devredilen sandıklarda geçen hizmetleriyle birleştirilir.

GEÇİCİ MADDE 4 — Bu kanunun uygulanmasına ait işlemlerin zamanında yapılmasını ve prim tarifi ile teknik bilançosunun hazırlanmasını sağlamak maksadıyla, çalışma saatleri dışında görevlendirilecek personele, Kurum Müdürler Kurulunca tesbit edilecek esas ve miktarlar dahilinde bir ücret ödenir.

Yukardaki fıkra hükmü 506 sayılı Kanunun tatbiki dolayısıyla münzam mesaiyi gerektiren her türlü haller için de uygulanır.

Bu ücretler, 7244 sayılı Kanunun 3 ncü maddesi hükmüne tâbi değildir.

GEÇİCİ MADDE 5 — Sigortalılık hakkı tanınan görevlerde bulunup, T.B.M.M. üyesi seçilenler seçildikleri tarihten itibaren altı ay içinde Sosyal Sigortalar Kurumuna müracaat ettikleri takdirde, bu kanunun sigortalılara tanıdığı haklardan faydalanırlar. Sigorta primlerinde işveren hissesi T.B.M.M. Başkanlığınca ödenir.

● **MADDE 22 — 1136 sayılı Avukatlık Kanununun geçici 1 ncı maddesinin bu kanuna aykırı hükümleri yürürlükten kaldırılmıştır.**

● **MADDE 23 — Bu Kanun 1 Mart 1969 tarihinden itibaren yürürlüğe girer.**

● **MADDE 24 — Bu Kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.**

3 kongre

- Teksif
- Türkiye Maden Federasyonu
- Tez - Büro - İş

G eçtiğimiz ay içinde Teksif Sendikası, Türkiye Maden İşçi Sendikaları Federasyonu ve Tez-Büro-İş Sendikalarının kongreleri yapıldı.

Kalabalık bir delege ve konuk topluluğunun katıldığı bu genel kurullarda, işçi liderleri ve konuk politikacılar da konuşmalar yaptılar.

Sol üstte, Teksif kongresine katılan delegelerden bir grup, ikinci resimde Maden İşçi Sendikaları Federasyonu delegeleri, onun altında ise, Tez-Büro-İş Kongresi Başkanlık Divanı görülüyor. Sağda üstte, yine Maden Federasyonu, onun altında Teksif ve yanda da Tez-Büro-İş genel kurulları delegelerinin fotoğrafları.

